

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

232-20/2026

Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел.бр. 27319 датум 30.07.2026.

III ИЗВЕШТАЈ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА - НАЦИОНАЛНОГ ИЗВЕСТИОЦА У ОБЛАСТИ ТРГОВИНЕ ЉУДИМА ЗА 2025. ГОДИНУ

Београд, 30. јул 2026. године

Издавач

Заштитник грађана

За издавача

Мр Зоран Пашалић

Аутори

Мр Зоран Пашалић

МА Мирјана Лукић

Слободан Симић

Уредници

Слободан Симић

Јована Миловановић

Ђорђе Перић

САДРЖАЈ

1. Уводна реч Заштитника грађана, Националног известиоца у области трговине људима	6
2. Увод.....	8
3. Институционални оквир у области трговине људима у Републици Србији	11
3.1 Јачање капацитета и активности Националног известиоца у области трговине људима	13
4. Методологија	17
5. Истрага, кривично гоњење, процесуирање.....	19
5.1 Преглед поступања по препорукама Националног известиоца у области трговине људима	19
5.2 Истрага и кривично гоњење	34
5.2.1 Министарство унутрашњих послова	34
5.2.2 Врховно јавно тужилаштво	42
5.2.3 Виша јавна тужилаштва	45
5.3 Процесуирање.....	55
5.3.1 Прекршајни судови	61
5.4 Међународна сарадња	61
5.5 Партнерство и сарадња у оквиру истрага, кривичног гоњења и процесуирања	63
5.6 Информације релевантних удружења	65
5.7 Препоруке за унапређење стања у области истраге, кривичног гоњења и процесуирања	66
6. Идентификација и заштита жртава трговине људима.....	68
6.1 Поступање по препорукама Националног известиоца у области трговине људима .	68
6.2 Идентификација жртава трговине људима.....	90
6.2.1 Обим пријава и трендови.....	92
6.2.2 Облици експлоатације	94
6.2.3 Структура идентификованих жртава	97
6.2.4 Деца жртве трговине људима.....	99
6.2.5 Начини врбовања и улога друштвених мрежа.....	101
6.3 Заштита, безбедност и права жртава.....	102
6.3.1 Активности Центра за заштиту жртава трговине људима	102
6.3.2 Безбедносна заштита и посебне мере за жртве трговине људима	103
6.3.3 Приступ правди и правна подршка жртвама трговине људима	103

6.3.4	Подршка жртвама у области здравствене заштите и психолошке помоћи.....	105
6.3.5	Изазови у обезбеђивању адекватног смештаја жртава трговине људима.....	106
6.3.6	Улога система социјалне и старатељске заштите у поступку заштите жртава	107
6.3.7	Укључивање на тржиште рада.....	108
6.4	Прихватилиште за жртве трговине људима.....	109
6.5	Посета Националног известиоца Центру за азил у Сјеници	111
6.6	Сарадња и подизање стручних капацитета за прелиминарну идентификацију и рад са жртвама трговине људима	112
6.6.1	Сарадња у поступку идентификације жртава	112
6.6.2	Активности полиције и правосудних органа у идентификацији и заштити жртава.....	113
6.6.3	Улога релевантних удружења у идентификацији и подршци жртвама	114
6.6.4	Међународне организације	115
6.7	Међународна сарадња	116
6.8	Препоруке за унапређење стања у области идентификације и заштите жртава трговине људима	117
7.	Превенција, партнерство и сарадња.....	120
7.1	Поступање по препорукама из претходног извештаја у области превенције, партнерства и сарадње.....	121
7.2	Активности Канцеларије за координацију активности у борби против трговине људима	130
7.3	Мере превенције усмерене ка ромској популацији	131
7.4	Мере превенције у циљу уписа у матичне књиге рођених	132
7.5	Мере усмерене ка мигрантској популацији.....	133
7.6	Мере превенције у циљу смањења ризика од радне експлоатације	134
7.6.1	Сезонски рад у пољопривреди	135
7.6.2	Рад малолетних лица.....	135
7.6.3	Агенцијско запошљавање.....	136
7.6.4	Заједнички и координисани надзори	137
7.6.5	Јачање капацитета инспектора рада	137
7.7	Подизање свести јавности	138
7.8	Медијско извештавање о трговини људима	139
7.9	Додатне обуке за изградњу капацитета	140
7.10	Информације прикупљене од удружења	141

7.11 Сарадња са међународним организацијама	144
7.12 Активности локалних тимова	147
7.13 Препоруке у области превенције, партнерства и сарадње	149
8. Анекс I – Препоруке из Трећег извештаја Националног известиоца у области трговине људима	151
8.1 Препоруке за унапређење стања у области истраге, кривичног гоњења и процесуирања	151
8.2 Препоруке за унапређење стања у области идентификације и заштите жртава трговине људима	153
8.3 Препоруке у области превенције, партнерства и сарадње.....	156

1. Уводна реч Заштитника грађана, Националног известиоца у области трговине људима

Трећи извештај Заштитника грађана, Националног известиоца у области трговине људима, представља прекретницу у развоју националног система за борбу против трговине људима. Након вишегодишњег указивања Заштитника грађана на потребу доношења јединственог системског закона Република Србија је добила Закон о спречавању и сузбијању трговине људима и заштити жртава. Заштитник грађана је, као Национални извештач, током читавог процеса био активан учесник у креирању нормативног оквира, иницирајући доношење системског закона и учествујући у припреми његових решења, полазећи од уверења да заштита жртава, јасно дефинисане надлежности институција, ефикасна међуинституционална сарадња и независно праћење примене прописа морају представљати темељ националног система за спречавање и сузбијање трговине људима.

Данас, када је закон донет, више нема простора да се успех мери усвајањем прописа, већ искључиво његовом доследном и ефикасном применом. Период до почетка пуне примене закона мора бити искоришћен за доношење подзаконских аката, успостављање јасних процедура, јачање институционалних и кадровских капацитета, као и за недвосмислено утврђивање одговорности сваког субјекта у оквиру Националног механизма. Закон сам по себи неће заштитити жртве, ако институције не обезбеде његову доследну и уједначену примену на целој територији Републике Србије.

Овај извештај показује да је у извештајном периоду остварен напредак. Настављено је поступање по препорукама Националног известиоца, унапређени су поједини сегменти институционалне сарадње, а број идентификованих жртава достигао је највиши ниво у последњих неколико година. Истовремено, смањење броја откривених кривичних дела трговине људима, недовољно проактивно откривање случајева и неуједначено учешће појединих система у препознавању жртава показују да институционални одговор још увек није достигао ниво који ово кривично дело захтева.

Истовремено, неопходно је обезбедити да механизми заштите буду усмерени на оне којима су заиста потребни, уз јасне и предвидиве стандарде поступања који ће спречити сваку злоупотребу система и обезбедити правну сигурност за жртве.

Подједнако важна је и улога правосудних органа у примени новог законског оквира. Заштита жртава трговине људима не сме се посматрати искључиво кроз призму кривичног гоњења учинилаца¹, већ и кроз доследно обезбеђивање процесних гаранција и права жртава као оштећених у кривичним поступцима. Од начина на који судови и јавна тужилаштва поступају зависи да ли ће жртва у систему правде добити пуну заштиту и поверење у институције, или ће бити изложена секундарној виктимизацији.

Доношењем новог закона Република Србија је поставила чврст нормативни темељ. Пред институцијама је сада далеко тежи задатак – да покажу да је владавина права јача од сваког облика експлоатације. Борба против трговине људима није само питање кривичноправне

¹ Сви термини који су у тексту изражени у граматичком мушком роду, подразумевају природни мушки и женски род лица на које се односи.

политике, то је питање заштите људског достојанства, очувања законитости и поверења грађана у институције.

Управо зато ће Заштитник грађана, као Национални извештач, наставити да независно прати примену новог закона, указује на системске недостатке и доследно инсистира на одговорности свих носилаца јавних овлашћења. Циљ није само ефикасније кривично гоњење учинилаца, већ изградња система у којем ће свака жртва бити благовремено препозната, заштићена и подржана, а сваки случај трговине људима благовремено откривен и санкционисан.

ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

Мр Зоран Пашалић

2. Увод

Током 2025. године у Републици Србији настављене су активности усмерене на спровођење Програма за борбу против трговине људима у Републици Србији за период 2024–2029. године и пратећег Акционог плана за период 2024–2026. године, јачање капацитета надлежних органа и унапређење сарадње у области спречавања и сузбијања трговине људима и заштите жртава. Истовремено је настављен рад на системском уређивању ове области кроз припрему закона којим се успоставља национални институционални механизам и ближе уређују права жртава, поступак идентификације, надлежности и сарадња релевантних субјеката.

Након истека извештајног периода, Народна скупштина је 23. априла 2026. године донела Закон о спречавању и сузбијању трговине људима и заштити жртава², који почиње да се примењује 1. јануара 2027. године. Законом су први пут на јединствен начин уређени национални институционални механизам, превентивне активности, права жртава, поступак прелиминарне и формалне идентификације, прикупљање података и надлежности Националног известиоца. Период до почетка пуне примене Закона захтева благовремено доношење подзаконских аката, усклађивање постојећих процедура и обезбеђивање организационих, кадровских, техничких и финансијских услова за његову доследну примену.

Трећи извештај Заштитника грађана - Националног известиоца у области трговине људима³ садржи преглед стања и активности у области трговине људима током 2025. године, анализу расположивих статистичких података и оцену поступања надлежних органа по препорукама из претходних извештаја. Према процени Националног известиоца, поступљено је или је започето поступање по 65% препорука, што је у складу са Програмом за борбу против трговине људима и пратећим Акционим планом.

Према подацима Министарства унутрашњих послова, током 2025. године откривено је 19 кривичних дела трговине људима и поднето 18 кривичних пријава против 25 лица. Евидентирано је 26 лица оштећених овим кривичним делом. У односу на 2024. годину, смањени су број откривених кривичних дела, број лица против којих су поднете кривичне пријаве и број евидентираних учинилаца.

Надлежним јавним тужилаштвима током године поднете су кривичне пријаве против 23 лица. Оптужни акти поднети су против 32 лица.

Донете су осуђујуће пресуде против 33 лица, од којих је према 31 лицу изречена казна затвора, док су ослобађајуће пресуде донете у односу на шест лица. Ове податке потребно је посматрати према фази поступка на коју се односе, јер кривичне пријаве, истраге, оптужења и пресуде не потичу нужно из истих предмета нити из истог периода.

Током извештајног периода предузете су активности на јачању капацитета полиције, јавних тужилаштва и судова, нарочито за вођење дигиталних и финансијских истрага, примену посебних доказних радњи, поступање у случајевима радне експлоатације и заштиту жртава током кривичног поступка. Набављен је део опреме и софтвера и организоване су бројне стручне обуке. Међутим, подаци о броју и резултатима проактивних истрага, примени

² „Службени гласник РС“, бр. 35/26

³ У даљем тексту Национални извештај.

посебних доказних радњи и покретању паралелних финансијских истрага указују да је проактивни рад био примењиван у знатно мањој мери. И даље нису у потпуности успостављене уједначене праксе повратног информисања, благовременог обавештавања Центра за заштиту жртава трговине људима о одлукама које могу утицати на безбедност жртве, процене ризика приликом пуштања окривљених и осуђених лица, као ни доследне употребе видео-линка и спречавања сусрета жртве са окривљеним.

Центар за заштиту жртава трговине људима примио је током 2025. године 242 нове пријаве сумње на трговину људима, што представља повећање од 31% у односу на претходну годину. Формално је идентификовано 75 жртава, што је највећи број у посматраном седмогодишњем периоду. Најзаступљенија је била радна експлоатација, утврђена код 27 жртава, односно у 36% случајева, а затим сексуална експлоатација, утврђена код 26 жртава, односно у 34,7% случајева. Забележени су и случајеви принуде на брак, вишеструке експлоатације, принуде на просјачење и принуде на вршење кривичних дела. Деца су чинила 41% укупног броја идентификованих жртава, због чега је и даље неопходно посебно усмеравање система на рано препознавање, безбедност и заштиту деце.

Структура извора пријава показује да су највећи број сумњи Центру упутила удружења и Министарство унутрашњих послова. Истовремено, поједини системи који могу имати непосредан контакт са лицима изложеним експлоатацији упутили су веома мали број пријава. Здравствени систем није упутио ниједну пријаву, док су систем образовања и Инспекција рада упутили по једну. Инспекција рада, упркос великом броју спроведених надзора, није утврдила индикаторе трговине људима, иако је радна експлоатација била најзаступљенији облик експлоатације међу формално идентификованим жртвама. Ови подаци сами по себи не указују на пропусте у конкретним случајевима, али указују на потребу да се додатно провере начин примене индикатора, планирање надзора у ризичним делатностима и разликовање трговине људима ради радне експлоатације од других повреда радних права.

У области заштите жртава настављено је ширење праксе заједничких разговора полицијских службеника и стручних радника Центра, као и коришћење услуга смештаја, психосоцијалне, здравствене, правне и материјалне подршке. Ипак, доступност и обим подршке и даље зависе од места боравка жртве, расположивих капацитета органа и значајног ангажовања удружења. Посебни изазови и даље постоје у обезбеђивању дугорочне подршке и реинтеграције, смештаја за мушкарце, помоћи страним држављанима, бесплатне правне помоћи, накнаде штете и заштите жртава од секундарне виктимизације током кривичног поступка.

У области превенције, партнерства и сарадње реализоване су бројне обуке, стручни скупови, информативне и едукативне активности, уз учешће међународних организација и удружења. Међутим, број спроведених активности није сам по себи показатељ њихове делотворности. Нису израђене смернице за комуникацију са медијима у предметима трговине људима, није обезбеђено посебно и одрживо финансирање превентивних активности и специјализованих услуга које пружају удружења, а функционисање локалних тимова и даље није уједначено.

Национални извештај оцењује да је током 2025. године остварен напредак, пре свега кроз припрему новог нормативног оквира, повећање броја пријава и формално идентификованих жртава, ширење појединих облика сарадње, јачање стручних и техничких капацитета.

Међутим, опадање појединих показатеља у области откривања и кривичног гоњења, неујединачено учешће надлежних система у препознавању жртава, недовољно развијени механизми заштите и ограничени подаци о ефектима спроведених активности показују да институционални одговор још није у потпуности системски, ујединачен и усмерен на мерљиве резултате.

Налази и препоруке у овом извештају усмерени су на унапређење стања, отклањање утврђених недостатака, обезбеђивање благовремене припреме за примену новог Закона и изградњу система у којем ће жртве бити проактивно препознате, заштићене и подржане, а кривична дела трговине људима делотворно откривена, истражена и процесуирана.

3. Институционални оквир у области трговине људима у Републици Србији

Народна скупштина Републике Србије усвојила је 23. априла 2026. године Закон о спречавању и сузбијању трговине људима и заштити жртава, којим се по први пут у Републици Србији на свеобухватан начин уређује национални институционални механизам за спречавање и сузбијање трговине људима и заштиту жртава. Имајући у виду да је Закон донет након истека извештајног периода и да почиње да се примењује 1. јануара 2027. године, у овом поглављу представљен је институционални оквир који је важио током 2025. године. Новим Законом утврђени су субјекти у оквиру Националног механизма, њихове надлежности и облици сарадње, што ће захтевати усклађивање постојеће организације, процедура и начина размене података пре почетка његове примене.

Савет за борбу против трговине људима, као стручно саветодавно тело Владе Републике Србије, образовано је ради координације националних и међународних активности за борбу против трговине људима, разматрања извештаја релевантних тела међународне заједнице о трговини људима, заузимања ставова и предлагања мера за спровођење препорука од стране међународних тела у борби против трговине људима, праћења и оцењивања напретка у спровођењу националних стратешких докумената у области борбе против трговине људима, усклађивања поступања надлежних државних институција која су од значаја за борбу против трговине људима и предлагања мера за решавање уочених проблема и ангажовања потребних ресурса.

Одлуком о образовању Савета за борбу против трговине људима⁴, Савет је образован у саставу: министар унутрашњих послова, као председник Савета, и министри надлежни за финансије, рад, запошљавање, борачка и социјална питања, здравље, правосуђе, европске интеграције и просвету, као чланови.

Председник Савета руководи његовим радом, сазива и води седнице, а Савет се састаје по потреби, најмање два пута годишње. Седницама присуствује Национални координатор за борбу против трговине људима, док се у рад Савета, по потреби, могу укључити представници научних и других институција и удружења чија је делатност повезана са превенцијом и сузбијањем трговине људима и заштитом жртава. Савет о свом раду подноси извештај Влади најмање једном годишње, док стручне и административно-техничке послове за његов рад обавља Министарство унутрашњих послова.

Заштитник грађана обавља послове Националног известиоца у области трговине људима⁵ у складу са Законом о Заштитнику грађана⁶. Сходно члану 29. тачка 4. Закона о потврђивању Конвенције о борби против трговине људима Савета Европе⁷, свака чланица ће размотрити могућност именовања националних извештача или других механизма за праћење активности државних институција у области борбе против трговине људима и примене захтева које поставља национално законодавство.

Национални координатор за борбу против трговине људима именован је решењем Владе Републике Србије и истовремено обавља послове руководиоца Канцеларије за координацију активности у борби против трговине људима Министарства унутрашњих

⁴ „Службени гласник РС“, бр. 66/25

⁵ У даљем тексту Национални извештач.

⁶ „Службени гласник РС“, бр. 105/21

⁷ „Службени гласник РС“, бр. 19/09

послова. Канцеларија за координацију активности у борби против трговине обавља стручне послове у вези са борбом против трговине људима за потребе Савета за борбу против трговине људима.

Изнамама и допунама Правилника о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству унутрашњих послова, у септембру 2025. године дошло је до организационих промена у појединим организационим јединицама, након којих је Канцеларија за координацију активности у борби против трговине људима постала саставни део Кабинета министра унутрашњих послова.

До септембра 2025. године, Канцеларија за координацију активности у борби против трговине људима, функционисала је у оквиру Дирекције полиције са мандатом да непосредно учествује, спроводи и прати активности у борби против трговине људима предвиђеним стратешким документима, да прати, координира, надзире и усмерава примену мера и радњи које за циљ имају борбу против трговине људима, прати примену међународних уговора, законских и других прописа, иницира њихове измене или допуне и учествује у њиховој изради у области борбе против трговине људима, да координира рад организационих јединица Дирекције полиције са државним органима, удружењима, партнерима и међународним организацијама, а у вези са праћењем стања и сузбијањем трговине људима, као и да прати, усмерава и по потреби непосредно ради на прикупљању података у области борбе против трговине људима и врши анализу прикупљених података, те да координира обрадом и анализом материјала које достављају сви релевантни државни органи и организације и припрема одговоре на националном нивоу на међународне извештаје о области трговине људима у Републици Србији.

Министарство унутрашњих послова пренело је 2019. године надлежност за истраге у области трговине људима из Управе граничне полиције у Управу криминалистичке полиције. Унутар Министарства унутрашњих послова у Дирекцији полиције, Управи криминалистичке полиције, Служби за борбу против организованог криминала формирано је Одељење за сузбијање трговине људима и кријумчарења људи, које обавља послове спречавања, откривања и сузбијања свих облика кривичног дела трговине људима од стране организованих криминалних група, криминалних група и појединаца, као и за координацију, анализу и превенцију трговине људима. Одељење у свом саставу има Одсек за координацију, анализу и превенцију трговине људима, Одсек за сузбијање трговине људима и Одсек за сузбијање кријумчарења људи.

Центар за заштиту жртава трговине људима своју делатност обавља у оквиру две организационе јединице, Службе за координацију заштите жртава трговине људима и Прихватилишта за жртве трговине људима. Стручни радници Центра врше формалну идентификацију жртава трговине људима независно од поступка кривичног гоњења. Истовремено, стручни радници Центра раде на изради индивидуалних планова услуга и заштите жртвама трговине људима, прате њихову реализацију и исход, те предузимају активности на координацији приликом пружања услуга социјалне заштите жртвама трговине људима. У Републици Србији, координацију заштите жртава трговине људима спроводи Центар, од момента када се спроведе поступак идентификације, па све док за то постоји потреба. Претпостављене жртве трговине људима током поступка идентификације, у Републици Србији остварују сва права, као и идентификоване жртве трговине људима. Центар је направио план заштите у који је укључио и установе социјалне заштите, релевантна удружења, здравствене установе, образовне установе, полицију.

Према плану рада Центра, сваки корисник се информисе о својим правима, установама и организацијама које могу да пруже различите врсте помоћи, корисницима се дају контакти, препоруке и савети. Одрасли корисници сами доносе одлуку коју врсту подршке и од ког релевантног актера ће прихватити.

Виша јавна тужилаштва гоне учиниоце кривичног дела Трговина људима према члану 388. Кривичног законика и надлежна су за вођење истрага, подизање оптужница и заступање оптужбе пред вишим судовима. Тужилаштво за организовани криминал је специјализовано тужилаштво које се бави најсложенијим облицима организованог криминала, укључујући трговину људима. Општим обавезним упутством Републичког (сада Врховног) јавног тужиоца, од 23. јуна 2021. године, у свим апелационим и вишим јавним тужилаштвима одређени су јавни тужиоци – контакт особе за кривична дела трговина људима и трговина малолетним лицима ради усвојења. Јавни тужилац – контакт особа је задужен за поступање у кривичним предметима због кривичног дела трговина људима и трговина малолетним лицима ради усвојења, праћење поступања других јавних тужилаштава ради уједначавања праксе, контакт са жртвом у складу са Стандардним оперативним процедурама, контакт са надлежним полицијским службеницима, Центром за заштиту жртава трговине људима, релевантним удружењима која пружају подршку жртвама трговине људима, похађање специјалистичких обука и друге активности у циљу унапређења ефикасности кривичног гоњења и заштите жртава овог кривичног дела, у складу са међународним стандардима.

Током 2025. године Врховно јавно тужилаштво је повећало број јавних тужилаца – контакт особа за поступање у предметима трговине људима и трговине малолетним лицима ради усвојења на 38, чиме је у потпуности достигнута циљана вредност утврђена Акционим планом за спровођење Програма за борбу против трговине људима у Републици Србији за период 2024–2026. године.

3.1 Јачање капацитета и активности Националног известиоца у области трговине људима

Током 2025. године настављено је организационо, кадровско и стручно јачање Националног известиоца у области трговине људима, уз истовремено проширивање сарадње са надлежним државним органима, правосудним органима, установама, релевантним удружењима и међународним организацијама. Предузете активности биле су усмерене на унапређење капацитета за независно праћење стања, прикупљање и анализу података, праћење примене прописа и поступања по препорукама Националног известиоца, као и на даљем јачању препознатљивости и видљивости улоге Националног известиоца у националном и међународном институционалном оквиру.

Кадровски капацитети Одељења Националног известиоца ојачани су спровођењем конкурсног поступка и попуњавањем два извршилачка радна места у звању вишег саветника. На крају извештајног периода у току је био поступак за попуњавање трећег извршилачког радног места.

Израђен је и упућен упитник за прикупљање података и информација од релевантних актера у области трговине људима. На основу прикупљених података сачињен је и објављен Други извештај Заштитника грађана – Националног известиоца у области трговине људима, а организована је и конференција на којој су представљени његови

налази, оцене и препоруке. На овај начин је, поред конкретних налаза Националног известиоца, омогућено да се о утврђеним недостацима и потребним мерама непосредно разговара са надлежним органима и другим релевантним актерима.

Ради праћења поступања по препорукама из Другог извештаја, организован је радни састанак са Националним координатором за борбу против трговине људима представницима Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарства унутрашњих послова, Тржишне инспекције, Инспектората за рад, Центра за заштиту жртава трговине људима, Републичког завода за социјалну заштиту, Националне службе за запошљавање и Привредне коморе Србије. Састанак је био усмерен на разматрање садржине препорука, надлежности појединих субјеката и активности потребних за њихово спровођење. Овакви састанци представљају важан механизам за праћење поступања, али не замењују обавезу надлежних органа да доставе конкретне податке о предузетим мерама.

Национални извештај је учествовао у нормативним и стратешким процесима од значаја за систем борбе против трговине људима. Представници Националног известиоца учествовали су у раду Радне групе за израду Нацрта закона о спречавању и сузбијању трговине људима и заштити жртава и доставили коментаре на текст Нацрта закона, руководећи се независним положајем Националног известиоца, правима жртава и обавезама надлежних субјеката. Учешће у овом процесу било је усмерено на то да се у новом нормативном оквиру јасније уреди положај и надлежности Националног известиоца, сарадња надлежних субјеката, достављање података и разматрање препорука.

Представници Националног известиоца учествовали су и на састанку Посебне радне групе за спровођење, праћење, извештавање и оцењивање Програма за борбу против трговине људима у Републици Србији.

Континуирана сарадња остваривана је кроз редовне састанке са Националним координатором за борбу против трговине људима и Центром за заштиту жртава трговине људима. Одржани су и састанци са министром унутрашњих послова, министарком за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, представницима Министарства здравља и Министарства просвете, као и руководиоцима Управе граничне полиције. На састанцима су разматрана питања из надлежности ових органа која су од значаја за поступање по препорукама Националног известиоца, откривање и идентификацију жртава, обезбеђивање помоћи и заштите, спречавање радне експлоатације, поступање према деци и лицима у миграцијама и унапређење међуинституционалне сарадње.

Представници Националног известиоца посетили су Прихватилиште за жртве трговине људима и Центар за азил у Сјеници. Одржан је и састанак са Локалним тимом за борбу против трговине људима града Крагујевца, док су представници Националног известиоца учествовали као панелисти на годишњем састанку локалних тимова за борбу против трговине људима. Наведене активности омогућиле су непосредан увид у начин функционисања појединих механизма на локалном нивоу и разматрање изазова са којима се актери суочавају у пракси.

Сарадња са релевантним удружењима настављена је организовањем посебног састанка Националног известиоца са представницима релевантних удружења која делују у области трговине људима, на којем су разматрана питања идентификације, помоћи и подршке жртвама, приступа правима, финансирања специјализованих услуга и укључивања

удружења у мултисекторско поступање. Одржан је и састанак са представницима Центра за међународну правну сарадњу, као и састанци са представницима међународних организација у Републици Србији.

Национални извештац дао је допринос у изради више националних и међународних извештаја и прилога. Израђени су прилози за Миграциони профил Републике Србије за 2024. годину и Извештај о стању у области управљања миграцијама за 2024. годину. Прикупљени су подаци и припремљен прилог за упитник ОЕБС-а о борби против трговине људима у Републици Србији, као и прилог за извештај Европске комисије о напретку Србије. Групи експерата Савета Европе за борбу против трговине људима – GRETA достављен је прилог о поступању по препорукама из Трећег евалуационог извештаја. Национални извештац је доставио и прилог за извештај Специјалног известиоца Уједињених нација о сексуалној експлоатацији и искоришћавању деце.

Представници Националног известиоца учествовали су на округлом столу посвећеном спровођењу препорука из Трећег евалуационог извештаја GRETA, као и на састанку са представницима GRETA у оквиру Четвртог евалуационог круга. Учешће у овим процесима омогућило је представљање независних налаза о напретку и преосталим недостацима у примени Конвенције Савета Европе о борби против трговине људима. Представници Националног известиоца учествовали су и на округлом столу Савета Европе посвећеном заштити жртава трговине људима.

Међународна видљивост и стручни капацитети Националног известиоца унапређивани су учешћем на 25. конференцији Алијансе против трговине људима у Бечу. Саветница Заштитника грађана за област трговине људима учествовала је на панелу „Од угрожености до иновације: суочавање са ризицима у трговини децом“, на којем је представила излагање о иновативним одговорима на ризике трговине децом и спремности институционалног система да одговори на савремене облике врбовања и експлоатације. Представници Националног известиоца учествовали су и на годишњем састанку националних извештаца и координатора у Стразбуру, који је омогућио размену искустава о моделима независног праћења, прикупљању података и процени делотворности националних система.

Посебна пажња посвећена је питањима миграција, управљања границама, повратака и положаја страних држављана. Национални извештац учествовао је у регионалном пројекту „Инклузија странаца на Западном Балкану – приступ правима странаца“, на конференцији „Јачање система повратка на Западном Балкану“ у Бриселу и на регионалном састанку о алтернативама детенцији на Западном Балкану. Представници Националног известиоца учествовали су и на регионалној конференцији у Сарајеву посвећеној ризицима употребе високе технологије у случајевима кријумчарења миграната. Иако трговина људима и кријумчарење миграната представљају различите појаве, разматрање технолошки омогућених злоупотреба и положаја лица у миграцијама значајно је за благовремено препознавање ризика од експлоатације и трговине људима.

Национални извештац је учествовао на тематском састанку посвећеном успостављању независног механизма за надзор граница и у изради полазне анализе изводљивости за успостављање овог механизма у Републици Србији. У оквиру ових активности разматрани су независност механизма, његов мандат, приступ местима на којима се спроводе граничне процедуре, праћење поштовања основних права, препознавање рањивости и упућивање лица којима је потребна заштита.

У области стручног усавршавања и преноса знања, представници Националног известиоца одржали су обуку за запослене у Комесаријату за избеглице и миграције о улози и мандату Националног известиоца у области трговине људима. Учествовали су и у изради курикулума за обуку „Превенција тортуре, заштита права миграната и рано препознавање случајева тортуре међу мигрантима“. Ове активности биле су усмерене на боље разумевање надлежности независних механизма, препознавање рањивости и јачање приступа заснованог на људским правима.

У циљу праћења нових ризика повезаних са употребом савремених технологија, представник Националног известиоца учествовао је на састанку Радне групе Европске мреже националних институција за људска права – ЕННХРИ за вештачку интелигенцију, посвећеном заштити људских права у развоју и примени система вештачке интелигенције. Ова област има растући значај и за праћење технолошки омогућеног врбовања, контроле и експлоатације, али и за процену ризика које употреба технологије може имати по приватност и друга права лица.

Национални извештач учествовао је у раду управних одбора заједничког програма Европске уније и Савета Европе „Horizontal Facility за Западни Балкан и Турску“, за период 2023–2026. године и пројекта „Јачање борбе против трговине људима у Републици Србији“. Израђени су и предлози пројектних активности за четврту фазу пројекта Савета Европе „Јачање борбе против трговине људима у Републици Србији“. Учешће у управљачким структурама пројекта коришћено је за указивање на приоритетне системске потребе и обезбеђивање да пројектне активности буду повезане са утврђеним налазима и препорукама, уз очување независности Националног известиоца у праћењу и оцењивању стања.

4. Методологија

Национални извештац је 30. јула 2024. године објавио Први извештај Заштитника грађана – Националног известиоца у области трговине људима за 2023. годину, који је садржао 28 системских и општих препорука.

Други извештај, који се односио на 2024. годину, објављен је 30. јула 2025. године и садржао је 30 конкретних препорука упућених надлежним актерима. Препорукама из Другог извештаја обухваћене су и препоруке из Првог извештаја по којима није поступљено.

Након објављивања Другог извештаја, Национални извештац наставио је праксу непосредних састанака са представницима надлежних државних органа, установа и релевантних удружења. Састанци су били усмерени на представљање налаза и препорука, разјашњење њихове садржине и надлежности појединих субјеката и подстицање предузимања конкретних мера.

За израду Трећег извештаја припремљени су модификовани упитници, засновани на искуствима из претходна два циклуса извештавања. Питања су прецизирана ради прикупљања упоредивијих статистичких података, утврђивања конкретних активности и резултата и праћења степена поступања по препорукама из Другог извештаја, као и по препорукама из Првог извештаја чије поступање се континуирано прати.

Упитницима су прикупљане информације и подаци о активностима релевантних актера у области трговине људима у периоду од 1. јануара до 31. децембра 2025. године. Подаци о мерама предузетим ради поступања по раније упућеним препорукама прикупљани су за период од 1. јануара 2025. године до 1. априла 2026. године.

Укупно је сачињено 107 упитника, распоређених у три тематске целине:

- истрага, кривично гоњење и процесуирање;
- идентификација и заштита жртава;
- превенција, партнерство и сарадња.

Акти са упитницима упућени су на адресе 107 државних органа, установа, организација, удружења и других релевантних актера. Органима чији рад Заштитник грађана контролише акти су упућени на основу члана 2. став 3. и члана 24. став 1. Закона о Заштитнику грађана. Осталим актерима упитници су упућени на основу члана 2. став 3. истог закона, којим је утврђено да Заштитник грађана обавља послове Националног известиоца у области трговине људима.

Одговоре су доставила 83 од укупно 107 актера обухваћених упитницима. Сви органи чији рад Заштитник грађана контролише у складу са Законом о Заштитнику грађана поступили су по упућеним захтевима и доставили тражене одговоре.

Поступање по препорукама оцењивано је применом интерног механизма Заштитника грађана за праћење поступања по препорукама.

Предмет праћења било је укупно 40 препорука из Првог и Другог извештаја. На основу достављених података и применом наведених критеријума, утврђено је да је по 65% укупног броја праћених препорука поступљено или је започето поступање.

Методолошки приступ омогућио је анализу активности и резултата надлежних актера, оцјену поступања по раније упућеним препорукама, утврђивање преосталих институционалних недостатака и формулисање препорука за наредни период⁸.

⁸ Заштитник грађана, Национални извештац у области трговине људима не одговара за тачност података наведених у извештају, које су доставили актери којима су упућени акти са упитницима Националног извештоца, за прикупљање података ради израде извештаја. Истовремено, ставови актера изнети у извештају не представљају нужно и став Заштитника грађана, Националног извештоца.

5. Истрага, кривично гоњење, процесуирање

У полицијским и јавнотужилачким евиденцијама забележено је смањење појединих показатеља који се односе на откривена кривична дела, учиниоце и лица против којих су поднете кривичне пријаве, док је истовремено повећан број лица обухваћених осуђујућим пресудама и казнама затвора.

Током извештајног периода предузете су активности на јачању стручних, техничких и организационих капацитета, укључујући обуке, повећање броја јавних тужилаца одређених за контакт особе и набавку опреме за прикупљање дигиталних доказа.

Уочени су и недостаци у погледу благовременог информисања Центра за заштиту жртава трговине људима, процене ризика по безбедност жртава, доступности видео-линка и спречавања сусрета жртава са окривљенима.

Ово поглавље садржи преглед поступања по раније упућеним препорукама Националног известиоца, као и анализу активности и резултата полиције, јавних тужилаштва и судова у откривању, истрази, кривичном гоњењу и процесуирању кривичног дела трговине људима током 2025. године. Посебна пажња посвећена је проактивном откривању кривичних дела, прикупљању дигиталних и финансијских доказа, обукама надлежних субјеката, међународној и међуресорној сарадњи, као и заштити права и безбедности оштећених лица током кривичног поступка.

5.1 Преглед поступања по препорукама Националног известиоца у области трговине људима

- **Министарство унутрашњих послова треба да формира посебна одељења за сузбијање трговине људима у оквиру свих подручних полицијских управа, са јасно дефинисаним надлежностима и кадровским капацитетима за рад на предметима трговине људима;**

У седишту Управе криминалистичке полиције, у оквиру Службе за борбу против организованог криминала, образовано је Одељење за сузбијање трговине људима и кријумчарења људи⁹, надлежно за поступање у случајевима трговине људима извршене од стране организованих криминалних група.

У подручним полицијским управама, у оквиру одељења криминалистичке полиције, на пословима сузбијања трговине људима ангажовани су полицијски службеници који су, према наводима Министарства, специјализовани за поступање у овим предметима кроз различите обуке и курсеве.

Имајући у виду да из достављених података не произлази да су формирана посебна одељења у свим подручним полицијским управама, Национални извештај оцењује да није поступљено по препоруци.

⁹ Министарство унутрашњих послова навело је да је 1. јануара 2019. године ступио на снагу Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних места, којим је надлежност за поступање у случајевима трговине људима пренета из Управе граничне полиције у Управу криминалистичке полиције.

У наредном периоду потребно је да Министарство унутрашњих послова формира сталне специјализоване тимове за спречавање и сузбијање трговине људима у свим полицијским управама.

- **Министарство унутрашњих послова треба да повећа број проактивних истрага уз примену посебних доказних радњи и паралелних финансијских истрага, уз унапређење капацитета за прикупљање и обраду дигиталних доказа (опрема, софтвер, обука кадрова);**

Према Извештају о спровођењу Акционог плана за период 2024–2026. године за 2025. годину, било је предвиђено годишње повећање од 10% удела кривичних пријава за кривично дело трговина људима које су резултат проактивних истрага, уз примену посебних доказних радњи.

Као остварене вредности, међутим, приказани су само укупни бројеви поднетих кривичних пријава. У 2024. години поднето је 20, а у 2025. години 18 кривичних пријава. Нису приказани бројеви пријава које су непосредан резултат проактивних истрага, њихов удео у укупном броју пријава, нити број предмета у којима су примењене посебне доказне радње.¹⁰

Министарство унутрашњих послова указало је Националном известиоцу да су посебни проблеми прикупљање доказа у дигиталном окружењу, праћење активности на друштвеним мрежама и комуникационим апликацијама, недостатак кадрова и недовољна доступност специјализованих софтверских алата.

Управа криминалистичке полиције, СБПОК Одељење за сузбијање трговине људима и кријумчарења људи путем пројекта „ЕУ подршка јачању борбе против кријумчарења миграната и трговине људима на Западном Балкану“ – EU4FAST, извршила је набавку одговарајућег софтвера и техничких уређаја за прикупљање дигиталних доказа. До краја 2026. године, на иницијативу УКП-а, из донаторских средстава очекује се значајна количина техничких средстава намењених раду у дигиталном окружењу.

Иако је проактиван рад био присутан, примењиван је у знатно мањој мери. Методе проактивног рада, укључујући посебне доказне радње, биле су претежно усмерене на интервентно поступање, а мање на систематско прикупљање података о лицима, криминалним и организованим криминалним групама, начину извршења кривичног дела и другим релевантним околностима.

Посебне доказне радње примењиване су у веома малом броју случајева, а докази прикупљени на тај начин нису имали доминантан значај у доказивању. Као најчешће коришћена проактивна метода наведено је прибављање података о телефонској комуникацији.

Ради јачања капацитета за вођење дигиталних истрага, у Нишу је у марту 2025. године одржана национална обука о употреби напредних технологија и спровођењу дигиталних истрага у случајевима трговине људима и кријумчарења миграната¹¹.

¹⁰ Будући да се показатељ односи на удео пријава насталих као резултат проактивних истрага, наведени апсолутни бројеви нису довољни за проверу степена његове остварености.

¹¹ На обуци су учествовала 23 полицијска службеника и јавна тужиоца.

У сарадњи са Немачком организацијом за међународну сарадњу¹², у оквиру пројекта EU4FAST, организовани су округли сто и радионица посвећени спровођењу финансијских истрага¹³.

Као један од кључних закључака ових активности истакнуто је да криминалистичко-обавештајни рад треба да претходи покретању истраге, како би се обезбедио проактиван приступ и благовремена идентификација жртава. Наглашено је и да је већ у предистражном поступку потребно покретати паралелне финансијске истраге, пратити токове новца и утврђивати противправно стечену имовинску корист.

Министарство унутрашњих послова је у јуну 2025. године организовало и округли сто посвећен кривичној одговорности правних лица, на којем је учествовало 25 представника јавних тужилаштва, полиције, послодаваца, синдиката и других релевантних институција. На округлом столу, констатовано је да је судска пракса у овој области и даље ограничена и да је потребно даље јачати капацитете за откривање и процесуирање правних лица за кривична дела повезана са трговином људима.

У оквиру активности Акционог плана која се односи на континуирану израду годишње анализе стања оперативних капацитета полиције и јавног тужилаштва за истраге кривичног дела трговина људима, у складу са новим трендовима и најбољом европском праксом, Управа криминалистичке полиције организовала је радионице на којима су разматрани постојећи капацитети и формулисане препоруке за даље унапређење поступања.

Указано је да је неопходно значајно ојачати капацитете за истраге у дигиталном окружењу применом доступних и специјализованих OSINT алата, као и оспособити полицијске службенике за праћење криминалних активности на друштвеним мрежама, интернет огласима и комуникационим апликацијама.

Препоручено је да Управа криминалистичке полиције, преко Службе за сузбијање високотехнолошког криминала, организује основну OSINT обуку за полицијске службенике који поступају у предметима трговине људима. Подручним полицијским управама препоручено је да најмање једног криминалистичког инспектора одреде за праћење и истраживање онлајн окружења у области трговине људима.

Такође, препоручена је шира и доследнија примена посебних доказних радњи, јачање капацитета за доказивање намере експлоатације и доследније утврђивање чињеница које указују на радну експлоатацију. У сложенијим предметима потребно је пратити токове новца и анализирати податке о рачунима осумњичених, уплатама путем платних сервиса и имовини која може бити повезана са извршењем кривичног дела.

Као предуслов за проактивно поступање истакнута је и потреба обезбеђивања одговарајућег простора, несметаног приступа интернету и адекватне информатичке и техничке опреме за тајно снимање, фотографисање и документовање.

¹² У даљем тексту GIZ.

¹³ На округлом столу учествовало је 25 представника полиције и јавних тужилаштва, док је на дводневној радионици одржаној у јануару 2025. године у Аранђеловцу учествовало 13 јавних тужилаца и 14 полицијских службеника.

Национални извештај констатује да је Министарство унутрашњих послова, у сарадњи са међународним партнерима, током 2025. године предузело више активности усмерених на јачање капацитета полицијских службеника и јавних тужилаца за вођење дигиталних и финансијских истрага. Организоване су тематски релевантне обуке и радионице, извршена је анализа оперативних капацитета и за потребе надлежног одељења набављени су софтвер и технички уређаји за прикупљање дигиталних доказа. Ове мере представљају конкретне почетне кораке у поступању по препоруци.

Посебно је значајно што су анализом оперативних капацитета препознате потребе за широм применом OSINT алата, оспособљавањем полицијских службеника за рад у онлајн окружењу, доследнијом применом посебних доказних радњи, праћењем токова новца, покретањем паралелних финансијских истрага и обезбеђивањем одговарајућих кадровских, просторних и техничких услова.

Имајући у виду набавку дела опреме, реализоване обуке, анализу капацитета, и поред одсуства показатеља о броју проактивних истрага и њиховим резултатима, Национални извештај оцењује да је започето поступање по препоруци.

Национални извештај указује да је потребно да Министарство унутрашњих послова повећа проактивно поступање у откривању и документовању кривичних дела трговине људима.

- **Министарство унутрашњих послова треба да успостави обавезан механизам повратног информисања између полицијских управа у случајевима прослеђивања оперативних извештаја и информација о потенцијалним кривичним делима трговине људима, ради обезбеђивања континуитета у поступању;**

Министарство унутрашњих послова обавестило је Националног извештајца да је повратно информисање између полицијских управа у случајевима прослеђивања оперативних извештаја и информација уређено интерним процедурама Управе криминалистичке полиције.

Имајући у виду да је механизам нормативно уређен, али и одсуство података који би потврдили његову садржину и примену, Национални извештај оцењује да је започето поступање по препоруци.

У наредном периоду, Министарство унутрашњих послова треба да обезбеди доследну примену механизма повратног информисања између полицијских управа о поступању и исходу по прослеђеним извештајима и информацијама о сумњу на кривично дело трговине људима.

- **Министарство унутрашњих послова и Центар за заштиту жртава трговине људима треба да успоставе праксу организовања заједничких интервјуа претпостављених жртава и идентификованих жртава трговине људима, на целој територији Републике Србије, уз редовно праћење примене овог модела;**

Центар за заштиту жртава трговине људима навео је да је током 2025. године настављено ширење праксе спровођења заједничких интервјуа стручних радника Центра и полицијских службеника Министарства унутрашњих послова са претпостављеним

жртвама трговине људима. Поред Полицијске управе за град Београд, заједнички интервјуи су током извештајног периода реализовани и у полицијским управама у Зрењанину, Новом Саду, Нишу, Панчеву, Бору, Пожаревцу, Сомбору и Крагујевцу.

Према наводима Центра, ова пракса настављена је и током 2026. године. У појединим случајевима разговоре са децом обављали су искључиво стручни радници Центра, без присуства полицијских службеника, након чега су Министарству унутрашњих послова достављани извештаји о обављеним интервјуима. Овакав модел поступања примењен је у сарадњи са Вишим јавним тужилаштвом у Зрењанину и ПУ Зрењанин.

Министарство унутрашњих послова навело је да ће се, у складу са расположивим капацитетима Министарства и Центра, у наредном периоду радити на проширењу ове праксе и на друге организационе јединице Министарства.

Национални извештај позитивно оцењује ширење праксе заједничких интервјуа стручних радника Центра за заштиту жртава трговине људима и полицијских службеника.

Позитивно је и прилагођавање начина разговора потребама детета, укључујући могућност да разговор обави искључиво стручно лице Центра, када је то у најбољем интересу детета, уз накнадно достављање релевантних информација надлежним органима.

Имајући у виду да се пракса заједничких интервјуа проширује и примењује у више средина, али да још није успостављена у свим полицијским управама, Национални извештај оцењује да је започето поступање по препоруци.

У наредном периоду Министарство унутрашњих послова и Центар за заштиту жртава трговине људима треба да обезбеде обављање заједничких интервјуа са претпостављеним и формално идентификованим жртвама у свим полицијским управама.

- **Неопходно је успоставити обавезну праксу редовног и благовременог информисања Центра за заштиту жртава трговине људима о свим фазама поступка, укључујући одлуке о притвору, пуштању из притвора и забранама приласка, ради ефикасног планирања мера заштите жртава;**

Према наводима Управе криминалистичке полиције, досадашња сарадња са Центром подразумева међусобно информисање, док се размена информација остварује и посредством Канцеларије за координацију активности у борби против трговине људима при Кабинету министра унутрашњих послова. Овакав начин поступања заснован је на начелима Упутства о начину поступања запослених у Министарству унутрашњих послова у случајевима трговине људима.

Према наводима Центра за заштиту жртава трговине људима, размена информација између судова, јавних тужилаштва и Центра о току и исходима кривичних поступака у којима учествују жртве трговине људима још није системски уређена. Иако јавна тужилаштва одговарају на појединачне упите Центра, не постоји механизам редовног и благовременог обавештавања, због чега Центар информације прибавља упућивањем појединачних захтева.

Врховно јавно тужилаштво обавестило је Националног извештајца да надлежна јавна тужилаштва остварују непосредну сарадњу са Центром у складу са закљученим актима о сарадњи, као и кроз директне контакте ради пружања помоћи и подршке жртвама. Према

наводима Врховног јавног тужилаштва, јавни тужиоци одржавају редовне контакте са Центром ради планирања и предузимања мера заштите жртава.

Више јавно тужилаштво у Београду навело је да је током извештајног периода предузимало активности ради редовне размене информација са Центром и његовог благовременог обавештавања о поступању у предметима трговине људима. Према наводима овог тужилаштва, сарадња се остварује током целог поступка, од предистражног поступка и истраге до поступка пред судом.

Више јавно тужилаштво у Новом Саду навело је да се размена информација са Центром одвијала несметано. Центар је обавештаван о покренутим поступцима због кривичног дела трговина људима и терминима одређеним за испитивање посебно осетљивих сведока, док су му на захтев достављане информације о току и исходу поступака. Центар је, са друге стране, ово тужилаштво писаним путем обавештавао о покренутим поступцима идентификације претпостављених жртава са подручја његове месне надлежности.

Национални извештај позитивно оцењује постојање непосредне комуникације између јавних тужилаштава, Министарства унутрашњих послова и Центра за заштиту жртава трговине људима, као и примере добре праксе виших јавних тужилаштава у Београду и Новом Саду. Оваква сарадња може допринети благовременом планирању мера заштите и усклађеном поступању надлежних органа.

Центар наводи да размена информација и даље зависи од непосредних контаката, појединачних упита и праксе конкретног органа. Такође, Центар је навео да информације о току и исходима кривичних поступака прибавља упућивањем појединачних захтева. Нису достављене информације да се Центар систематски и благовремено обавештава о одређивању, продужењу и укидању притвора, пуштању окривљеног или осуђеног лица, забранама приласка и комуникације, изменама ових мера и другим одлукама које могу променити степен ризика по жртву.

Имајући у виду примере добре праксе, али и чињеницу да није успостављено редовно обавештавање Центра, Национални извештај оцењује да је започето поступање по препоруци.

У наредном периоду потребно је обезбедити редовно и благовремено обавештавање Центра за заштиту жртава трговине људима о току и исходу кривичног поступка као и свим одлукама које могу утицати на безбедност жртве.

- **Министарство унутрашњих послова и Министарство правде треба да развију механизам за процену ризика пре пуштања лица из притвора, затвора, као и пре отпочињања издржавања казне за кривично дело трговине људима, уз обавезно укључивање Центра за заштиту жртава трговине људима и удружења, уколико им пружају подршку;**

Према наводима Министарства унутрашњих послова, током извештајног периода није било случајева у којима је Министарство вршило процену угрожености жртве трговине људима поводом пуштања окривљеног или осуђеног лица из притвора или затвора, нити је била исказана потреба за предузимањем посебних мера заштите.

Центар за заштиту жртава трговине људима навео је да нема сазнања да су овакве процене спроведене. Центар није био обавештаван о пуштању окривљених или осуђених лица из

притвора или затвора, нити је био укључиван у процену ризика и планирање мера заштите жртава у вези са таквим одлукама. Такође, Центар није располагао информацијама да су током извештајног периода предузимане активности на развоју посебног механизма за процену ризика у овим ситуацијама.

Министарство правде није доставило одговор о активностима предузетим ради развоја овог механизма. Имајући у виду надлежности правосудних органа и органа у систему извршења кривичних санкција, учешће Министарства правде неопходно је за уређивање правовременог обавештавања о пуштању лица из притвора или затвора и за успостављање координисаног поступања надлежних органа.

Национални извештац констатује да током извештајног периода није успостављена процедура за процену ризика по безбедност жртве трговине људима поводом пуштања окривљеног или осуђеног лица из притвора или затвора.

Иако Центар израђује индивидуални план заштите жртве, он не може благовремено прилагодити тај план новонасталом ризику уколико не добије информацију о пуштању лица које може угрозити жртву. Такође, није уређено ни учешће удружења које жртви пружа непосредну и дугорочну подршку и које може располагати важним информацијама о њеном положају, страху и безбедносним потребама.

Имајући у виду да није успостављена процедура, да Центар није био обавештаван нити укључиван у процену ризика, да нису достављени подаци о спроведеним проценама и да Министарство правде није известило о предузетим мерама, Национални извештац оцењује да није поступљено по препоруци.

У наредном периоду неопходно је да Министарство унутрашњих послова и Министарство правде обезбеде благовремену процену ризика по безбедност жртве, пре пуштања окривљеног или осуђеног лица из притвора или затвора, уз укључивање Центра за заштиту жртава трговине људима и других пружалаца подршке жртви.

- **Неопходно је успоставити и спроводити свеобухватне и ефикасне програме заштите жртава трговине људима, како би се обезбедила њихова безбедност и подстакло активно учешће у кривичним поступцима;**

Министарство унутрашњих послова навело је да преко надлежних организационих јединица предузима мере које обухватају рано препознавање потенцијалних жртава, примену приступа усмереног на жртву, спречавање секундарне виктимизације и благовремено упућивање жртава у систем подршке. Ове активности спроводе се у сарадњи са Центром за заштиту жртава трговине људима, јавним тужилаштвима и центрима за социјални рад¹⁴.

¹⁴ Према наводима Министарства, мере заштите предузимају се у складу са Законом о полицији, Законом о програму заштите учесника у кривичном поступку, Упутством о начину поступања запослених у Министарству унутрашњих послова у случајевима трговине људима и Обавезном инструкцијом за поступање према оштећеним лицима приликом информисања и процене ризика, рањивости и потреба за мерама заштите и подршке.

Према подацима Врховног јавног тужилаштва, кривичним делом трговине људима за које су током 2025. године поднете кривичне пријаве оштећено је 27 лица. Статус посебно осетљивог сведока одређен је за 21 оштећено лице, односно у приближно 78% случајева¹⁵.

Од 21 оштећеног лица ком је одређен овај статус, 17 је имало пуномоћника, 13 је испитано употребом техничких средстава за пренос слике и звука у истражном поступку, док је 10 испитано у присуству психолога, социјалног радника или другог стручног лица. Ниједан посебно осетљиви сведок није био суочен са окривљеним током поступка пред јавним тужилаштвом, што представља значајну меру за спречавање секундарне виктимизације.

Врховно јавно тужилаштво је, у сарадњи са Мисијом ОЕБС-а у Србији, израдило Приручник за јавне тужиоце „Саслушање окривљеног и испитивање сведока у истражном поступку“. Приручник садржи теоријске основе, практичне смернице и конкретне тактике за спровођење доказних радњи, а посебно поглавље посвећено је испитивању жртава трговине људима и њиховој заштити током кривичног поступка.

Више јавно тужилаштво у Београду навело је да су током извештајног периода у предметима тог тужилаштва четири лица била оштећена кривичним делом трговине људима и да је свима одређен статус посебно осетљивог сведока. Мере заштите спровођене су кроз рад Службе за подршку жртвама и сведоцима родно заснованог насиља и упућивањем жртава на релевантна удружења ради обезбеђивања додатне помоћи и подршке.

Ово тужилаштво остваривало је сарадњу са Центром за заштиту жртава трговине људима, удружењима Атина и Астра и Градским центром за социјални рад у Београду. Према наводима тужилаштва, сарадња је у више предмета допринела оснаживању жртава, давању правно ваљаних исказа и њиховом учешћу до окончања поступка, мада су као значајни изазови издвојени рад са жртвама, прикупљање доказа и правилно разумевање елемената кривичног дела трговине људима.

Више јавно тужилаштво у Новом Саду је, поред одређивања статуса посебно осетљивог сведока, након подизања оптужнице предлагало суду искључење јавности са главног претреса ради заштите приватности жртава. Током истраге остваривана је сарадња са Центром ради прибављања стручних извештаја о идентификацији жртава и организовања њиховог испитивања, којем су присуствовала стручна лица Центра. Када су жртве била малолетна лица, сарадња је остваривана и са надлежним центрима за социјални рад.

Центар за заштиту жртава трговине људима навео је да се заштита безбедности жртава заснива на сарадњи са Министарством унутрашњих послова, обавештавању и алармирању надлежних органа, саветодавном раду са корисницима и изради индивидуалних безбедносних стратегија на основу процене ризика.

Ради остваривања приступа правди и подстицања активног учешћа жртава у кривичном поступку, Центар ангажује адвокате, припрема жртве за сведочење, иницира одређивање статуса посебно осетљивог сведока, доставља налазе и мишљења јавним тужилаштвима и

¹⁵ Врховно јавно тужилаштво навело је да надлежна јавна тужилаштва примењују мере процесне заштите у складу са Закоником о кривичном поступку и да се жртвама, када су испуњени законски услови, одређује статус посебно осетљивог сведока.

судовима и организује превоз и пратњу жртава приликом одлазака у јавна тужилаштва и судове.

Национални извештај позитивно оцењује то што надлежни органи примењују различите мере усмерене на рано препознавање жртава, процену њихових потреба, спречавање секундарне виктимизације и обезбеђивање процесне, правне и стручне подршке.

Имајући у виду да се примењују различите мере заштите и да постоје примери развијене међусекторске сарадње, Национални извештај оцењује да је започето поступање по препоруци.

У наредном периоду, неопходно је изградити смернице за рад са претпостављеним и формално идентификованим жртвама трговине људима током кривичног поступка.

- **Неопходно је обезбедити да сва виша јавна тужилаштва буду опремљена савременом видео-конференцијском технологијом, која омогућава жртвама трговине људима и посебно осетљивим сведоцима да сведоче из посебно прилагођених просторија, као и да се овај вид испитивања доследно примењује у пракси.**

Врховно јавно тужилаштво доставило је преглед расположивих инфраструктурних капацитета за испитивање оштећених и сведока у предметима трговине људима. Три виша јавна тужилаштва, у Београду, Смедереву и Сомбору, располажу сопственим посебно опремљеним просторијама за испитивање оштећених и сведока.

Десет виших јавних тужилаштава, и то у Ваљеву, Нишу, Сремској Митровици, Врању, Новом Саду, Шапцу, Новом Пазару, Чачку, Краљеву и Суботици, користи посебно опремљене просторије надлежних судова. Поједина тужилаштва користе и капацитете других институција. Тако Више јавно тужилаштво у Лесковцу за испитивање оштећених и сведока користи посебно опремљене просторије Центра за социјални рад у Лесковцу.

Министарство правде обавестило је Националног извештајца да је наставило активности на опремању судова и јавних тужилаштава системима за видео-конференцијску везу, при чему се систем континуирано надограђује и проширује на друге организационе јединице, у складу са расположивим финансијским средствима.

Према достављеним подацима, видео-линк систем успостављен је у вишим судовима у Београду, Новом Саду, Новом Пазару, Нишу, Крагујевцу, Ужицу, Зрењанину, Пожаревцу, Сомбору, Врању, Суботици, Чачку, Краљеву, Зајечару и Шапцу. Систем је успостављен и у Вишем јавном тужилаштву у Врању, као и у Правосудној академији Републике Србије, где се користи за обуку судија и јавних тужилаца за предузимање процесних радњи путем видео-линка.

Достављени подаци указују да су услови за испитивање жртава и посебно осетљивих сведока унапређени кроз опремање појединих органа и коришћење расположивих капацитета судова и других институција. Ипак, само мањи број виших јавних тужилаштава располаже сопственим специјализованим просторијама, док се већина и даље ослања на инфраструктуру других органа.

Врховно јавно тужилаштво навело је да техничко опремање јавних тужилаштава представља континуирану активност предвиђену стратешким и акционим документима, која је у надлежности Министарства правде. Истовремено је указало да од 2012. године, у сарадњи са међународним партнерима и домаћим институцијама, спроводи активности усмерене на унапређење техничких капацитета јавних тужилаштава, укључујући набавку аудио-видео опреме за испитивање оштећених и сведока.

Национални извештај позитивно оцењује наставак опремања правосудних органа системима за видео-линк, као и коришћење расположивих капацитета судова, центара за социјални рад и других институција ради заштите жртава и посебно осетљивих сведока током испитивања.

Имајући у виду да је опремање правосудних органа настављено и да већи број јавних тужилаштава има приступ специјализованим просторијама, Национални извештај оцењује да је започето поступање по препоруци.

У наредном периоду потребно је да Министарство правде предузме даље активности како би сваки правосудни орган који поступа у предметима трговине људима има стални и благовремено доступни приступ аудио-видео опреми и посебно прилагођеној просторији за испитивање жртава и посебно осетљивих сведока, у сопственом простору или коришћењем капацитета другог органа или установе на унапред уређен начин.

- **Неопходно је обезбедити континуиране едукације и специјализације полицијских службеника за рад са претпостављеним жртвама трговине људима, укључујући редовне обуке из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица, како би били обезбеђени ефикаснија идентификација жртава и прикупљање доказа за успешно вођење кривичног поступка;**

Управа за полицијску обуку Сектора за логистику израдила је Програм стручног усавршавања полицијских службеника Министарства унутрашњих послова за 2025. годину¹⁶.

У оквиру обавезне теоријске наставе, намењене свим полицијским службеницима, реализована је тема „Појам, препознавање и деловање полиције на кривично дело трговина људима“, коју су током 2025. године похађала 24.733 полицијска службеника.

Реализовани су и семинари „Препознавање потенцијалних жртава трговине људима међу мигрантском популацијом“, који су похађала четири полицијска службеника, и „Откривање, спречавање и сузбијање трговине људима“, који је похађало осам полицијских службеника.

Ради унапређења поступања према деци и малолетним лицима, Управа за полицијску обуку је, у сарадњи са Правосудном академијом и Управом криминалистичке полиције, реализовала семинаре „Малолетни учиниоци кривичних дела и заштита малолетних лица у предистражном и кривичном поступку“. Током извештајног периода реализовано је 36 обука, којима је обухваћено укупно 1.098 полазника, међу којима 299 полицијских службеника, 56 судија, 40 судијских помоћника, 16 јавних тужилаца, 46 јавнотужилачких помоћника, 554 адвоката и 87 представника других институција и професија.

¹⁶ Програм донет 31. марта 2025. године

Обуке су обухватиле материјалноправне и процесноправне аспекте кривичноправне заштите малолетних лица, релевантну судску праксу, стандарде Европске конвенције о људским правима и концепт правосућа по мери детета.

Управа за полицијску обуку је, у сарадњи са Канцеларијом за координацију активности у борби против трговине људима Кабинета министра, израдила и Програм курса за откривање, спречавање и сузбијање трговине људима¹⁷. Курс је обухватио наставне целине „Поступање и обављање разговора са жртвама трговине људима“ и „Положај, заштита и подршка жртвама трговине људима“, а током 2025. године похађало га је 14 полицијских службеника.

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Центар за заштиту жртава трговине људима су, уз подршку Међународне организације за миграције¹⁸ и GIZ-а, од марта до децембра 2025. године реализовали 25 регионалних обука „Препознавање случајева трговине људима и подршка жртвама“.

На обукама су учествовала 1.463 професионалца из 399 институција, установа и организација, са подручја свих 25 управних округа и 110 градова и општина. Међу полазницима су била 34 полицијска службеника из 12 полицијских управа, углавном инспектори који поступају у предметима трговине људима.¹⁹

Представници Центра учествовали су и као предавачи на курсу Министарства унутрашњих послова намењеном инспекторима задуженим за поступање у предметима трговине људима.

Национални извештај позитивно оцењује то што је тема препознавања и поступања полиције у случајевима трговине људима уврштена у обавезну теоријску наставу и што је њоме током 2025. године обухваћен велики број полицијских службеника. Значајно је и то што је 299 полицијских службеника похађало обуке из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица, као и што је донет посебан програм курса за откривање, спречавање и сузбијање трговине људима.

Имајући у виду широк обухват основне обуке, реализацију програма из области права детета и успостављање специјализованог курса, Национални извештај оцењује да је започето поступање по препоруци.

У наредном периоду потребно је да Министарство унутрашњих послова настави са спровођењем обавезних, редовних и практично усмерених специјализованих обука за полицијске службенике који поступају у предметима трговине људима, укључујући обуке из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица, уз обухват свих полицијских управа, проверу стечених знања и праћење утицаја обука на поступање у пракси.

¹⁷ Програм донет 16. јуна 2025. године.

¹⁸ У даљем тексту ИОМ.

¹⁹ Програм регионалних обука обухватио је појам и облике трговине људима, посебно рањиве категорије, систем заштите жртава, препознавање и пријављивање сумње, пружање ургентне помоћи, комуникацију са жртвама и коришћење апликације за прелиминарну идентификацију жртава.

- **Неопходно је наставити са спровођењем специјализованих обука за судије, тужиоце и полицијске службенике ради унапређеног разумевања елемената кривичног дела трговине људима и његовог правилног разликовања од других кривичних дела са сличним обележјима;**

Током октобра 2025. године, Управа за полицијску обуку Сектора за логистику и Канцеларија за координацију активности у борби против трговине људима Кабинета министра организовале су у Наставном центру „Авала“ у Београду Курс за откривање, спречавање и сузбијање трговине људима²⁰.

Програм је био усмерен на усвајање знања и стицање практичних вештина неопходних за ефикасно обављање полицијских послова у овој области. У оквиру курса реализована је и наставна јединица „Нормативни оквир супротстављања трговини људима и њена основна обележја“.

Поред тога, на радионицама које је Управа криминалистичке полиције, уз подршку пројекта EU4FAST, организовала у Сокобањи и Аранђеловцу, представљене су специфичности у разликовању кривичног дела трговине људима од кријумчарења људи. Ова тема обрађивана је као посебна наставна јединица и у оквиру обавезне наставе „Појам, препознавање и деловање полиције на кривично дело трговина људима“, реализоване током 2025. године.

Врховно јавно тужилаштво указало је да су током 2025. године као најзначајнији изазови у правилном разумевању кривичног дела трговине људима препознати тумачење појма коришћења тешких прилика, начина извршења кривичног дела, довођења или одржавања у заблуди, као и различито тумачење појма врбовања у пракси јавних тужилаштава и судова.

Истовремено је уочено недовољно разумевање значаја пристанка лица на експлоатацију у смислу члана 388. став 10. Кривичног законика, када је употребљен неки од законом прописаних начина извршења кривичног дела. Према наводима Врховног јавног тужилаштва, неадекватно тумачење ових појмова може довести до непрепознавања трговине људима или измене правне квалификације у друга кривична дела, најчешће у посредовање у вршењу проституције или запуштање и злостављање малолетног лица.

Наведена питања разматрана су током специјализованих обука за јавне тужиоце, контакт особе за поступање у предметима трговине људима, као и кроз активности Врховног јавног тужилаштва усмерене на праћење и усмеравање рада јавних тужилаштава, ради уједначавања праксе и правилне примене материјалног права.

Посебно је значајан податак да је током извештајног периода у односу на 14 лица извршена преквалификација кривичног дела трговине људима у друга кривична дела.

У организацији удружења Атина у јануару 2025. године одржан је округли сто „Превенција сексуалне експлоатације, трговине људима и проституције у Републици Србији“, уз подршку Сталне мисије Републике Француске при Уједињеним нацијама и другим међународним организацијама у Бечу. На скупу је учествовало 35 представника полиције, правосуђа, система социјалне заштите и релевантних удружења.

²⁰ Курс је похађало 14 полицијских службеника Министарства унутрашњих послова који обављају или ће обављати послове откривања, спречавања и сузбијања трговине људима.

Током скупа представљена је анализа преквалификације кривичног дела трговине људима, са посебним освртом на везу између проституције и трговине људима. Разматрани су разлози који доводе до преквалификације, положај жена у проституцији, различити модели правног регулисања проституције и мере за унапређење препознавања и процесуирања случајева сексуалне експлоатације.

Представљена је и публикација „Илузија избора: Ко (заиста) бира и ко плаћа цену? – Анализа о родној неједнакости, сексуалној експлоатацији и правним изазовима у савременом друштву“²¹.

Национални извештај констатује да су током 2025. године спроведене активности усмерене на унапређење разумевања законских обележја кривичног дела трговине људима и његовог разликовања од сродних кривичних дела. Посебно је значајно што су у оквиру специјализованих обука и стручних скупова разматрана конкретна спорна питања из праксе, укључујући појмове врбовања, коришћења тешких прилика, довођења и одржавања у заблуди, као и значај пристанка жртве на експлоатацију.

Имајући у виду да су спроведене релевантне обуке и стручне активности, Национални извештај оцењује да је започето поступање по препоруци.

У наредном периоду потребно је обезбедити редовне и обавезне специјализоване обуке за полицијске службенике, јавне тужиоце и судије, засноване на конкретним предметима и анализи судске и тужилачке праксе. Такође, потребно је израдити јединствене практичне смернице за тумачење законских обележја кривичног дела трговине људима и његово разликовање од сродних кривичних дела, уз праћење разлога и исхода сваке преквалификације.

- **Неопходно је увести обавезне програме континуиране едукације који ће укључити нове методе и технике за препознавање и истрагу случајева трговине људима;**

Министарство унутрашњих послова навело је да су Програмом курса за откривање, спречавање и сузбијање трговине људима обухваћене нове методе и технике за препознавање и истрагу случајева трговине људима. Полицијски службеници су се са новим методама и праксама упознавали и на радионицама које је Управа криминалистичке полиције организовала у оквиру активности 1.2.2. Акционог плана, која се односи на континуирану израду годишње анализе оперативних капацитета полиције и јавног тужилаштва за истраге кривичног дела трговина људима, у складу са новим трендовима и најбољом европском праксом.

Програмом стручног усавршавања полицијских службеника Министарства унутрашњих послова за 2025. годину предвиђена је обавезна теоријска настава „Појам, препознавање и деловање полиције на кривично дело трговина људима“, као и семинари „Препознавање потенцијалних жртава трговине људима међу мигрантском популацијом“ и „Откривање, спречавање и сузбијање трговине људима“.

²¹ Анализа настала у оквиру пројекта „Превенција сексуалне експлоатације, трговине људима и проституције у Србији“.

Ради наставка едукације, донет је Програм стручног усавршавања полицијских службеника за 2026. годину²², којим су поново предвиђени обавезна теоријска настава о препознавању и поступању полиције у случајевима трговине људима и семинар о препознавању потенцијалних жртава међу мигрантском популацијом.

У првом кварталу 2026. године Управа криминалистичке полиције, Служба за борбу против организованог криминала и Одељење за сузбијање трговине људима и кријумчарења људи реализовали су радионицу „Унапређење праксе криминалистичког поступања на основу анализе предистражних поступака у предметима трговине људима, са посебним освртом на новине у истрагама у дигиталном окружењу и финансијске истраге“²³.

У складу са програмом Правосудне академије, Врховно јавно тужилаштво је током 2025. године учествовало у организацији четири једнодневна семинара посвећена примени начела некажњавања жртава трговине људима и једне дводневне радионице о јачању одговора на трговину људима у сврху радне експлоатације.

Поред ових обука, у сарадњи са међународним организацијама, пројектима и удружењима, организовани су бројни стручни скупови посвећени посебним доказним радњама, финансијским и дигиталним истрагама, сузбијању криминалних мрежа, положају жртава у кривичном поступку, комуникацији са потенцијалним жртвама, одговорности правних лица, трговини децом и међународној и регионалној сарадњи.

У оквиру пројекта EU4FAST, током јануара 2025. године одржана је у Аранђеловцу дводневна радионица о примени посебних доказних радњи и финансијских истрага у предметима трговине људима и кријумчарења миграната. Међународна организација за миграције организовала је у марту 2025. године у Нишу дводневну обуку о вођењу дигиталних истрага, док је UNODC организовао регионалну обуку о напредним техникама дигиталних истрага у предметима трговине људима у сврху сексуалне експлоатације.

Удружење Астра организовало је дискусионни форум о положају и правима жртава трговине људима у кривичном поступку, док је Удружење Атина организовало семинар „Неурономика у служби истраге и испитивања – комуникација са потенцијалним жртвама трговине људима“.

Министарство унутрашњих послова је, у сарадњи са GIZ-ом, у јуну 2025. године организовало округли сто посвећен кривичној одговорности правних лица²⁴.

Национални извештај позитивно оцењује то што су током 2025. године реализоване бројне обуке и стручни скупови који су обухватили савремене методе и технике за препознавање и истрагу случајева трговине људима, нарочито у областима дигиталних и финансијских истрага, посебних доказних радњи, комуникације са жртвама и одговорности правних лица.

²² Програм донет 11. фебруара 2026. године

²³ Радионица је организована уз подршку GIZ-а, у оквиру пројекта EU4FAST, а присуствовала су 32 представника криминалистичке полиције и виших јавних тужилаштава.

²⁴ На скупу је учествовало 25 представника јавних тужилаштава, полиције, Уније послодаваца Србије, Канцеларије за јавне набавке, Привредне коморе Србије и Савеза самосталних синдиката Србије.

Позитивно је и то што су теме трговине људима уврштене у програме стручног усавршавања полицијских службеника за 2025. и 2026. годину, што указује на извесни континуитет едукације.

Имајући у виду број и тематску релевантност реализованих активности, као и уврштавање ових тема у програме стручног усавршавања, Национални извештај оцењује да је поступљено је по препоруци.

У наредном периоду потребно је да Министарство унутрашњих послова и Правосудна академија наставе са спровођењем обавезних и периодичних програма стручног усавршавања полицијских службеника, јавних тужилаца и судија о новим методама и техникама за препознавање и истрагу случајева трговине људима, укључујући дигиталне и финансијске истраге и посебне доказне радње, уз проверу стечених знања и праћење њихове примене у конкретним предметима.

- **Неопходно је повећати број јавних тужилаца који се баве истрагом и кривичним гоњењем кривичног дела трговине људима;**

У складу са активношћу предвиђеном Акционим планом за спровођење Програма за борбу против трговине људима у Републици Србији за период 2024–2026. године, Врховно јавно тужилаштво повећало је број јавних тужилаца одређених за контакт особе за поступање у предметима трговине људима и трговине малолетним лицима ради усвојења. Током 2025. године за контакт особе било је одређено 38 јавних тужилаца, чиме је достигнута циљана вредност утврђена Акционим планом.

Национални извештај позитивно оцењује повећање броја јавних тужилаца, контакт особа и достизање циљане вредности. Мрежа од 38 контакт особа може допринети бољој територијалној покривености, бржој размени информација, уједначавању поступања и ефикаснијем кривичном гоњењу у предметима трговине људима.

Поред одржавања достигнутог броја контакт особа, потребно је обезбедити њихову континуирану специјализацију, редовну размену искустава и систематично праћење резултата њиховог рада.

Имајући у виду да је број контакт особа повећан и да је достигнута циљана вредност Акционог плана, Национални извештај оцењује да је поступљено по препоруци.

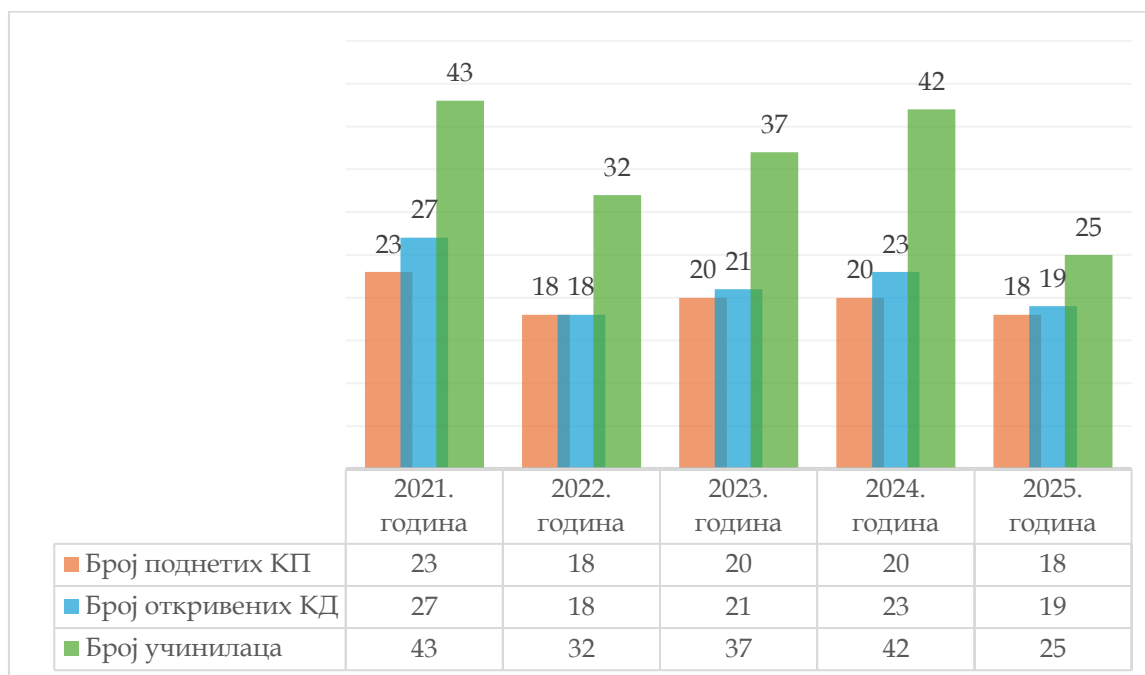
У наредном периоду потребно је обезбедити податке о броју јавних тужилаца који су непосредно поступали у овим предметима, броју предмета по тужиоцу, територијалној покривености, континуитету њиховог ангажовања и утицају мреже контакт особа на квалитет и ефикасност кривичног гоњења.

5.2 Истрага и кривично гоњење

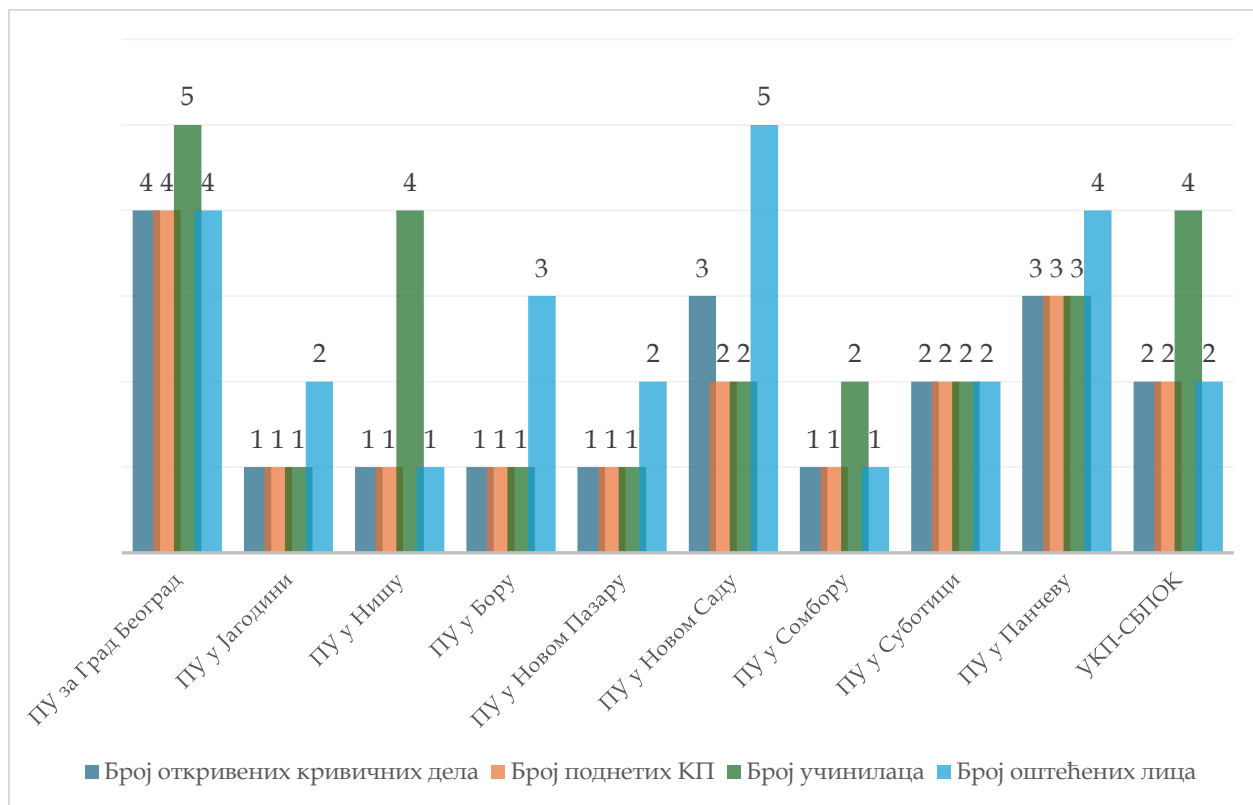
5.2.1 Министарство унутрашњих послова

У периоду од 1. јануара до 31. децембра 2025. године полицијски службеници Министарства унутрашњих послова Републике Србије, Управе криминалистичке полиције, открили су укупно 19 кривичних дела трговине људима и поднели 18 кривичних пријава против 25 лица због извршења кривичног дела трговина људима из члана 388. Кривичног законика. Кривичним делима обухваћеним поднетим кривичним пријавама оштећено је укупно 26 лица.

Одељење за сузбијање трговине људима и кријумчарења људи Службе за борбу против организованог криминала Управе криминалистичке полиције поднело је током извештајног периода две кривичне пријаве против четири лица. Од тог броја, једна кривична пријава поднета је Јавном тужилаштву за организовани криминал против три лица која су деловала као организована криминална група.

Број поднетих кривичних пријава, откривених кривичних дела трговине људима и број учинилаца у последњих пет година, према евиденцији МУП-а

Број откривених кривичних дела трговине људима, поднетих кривичних пријава, број учинилаца и број оштећених лица, током 2025. године, према ПУ и СБПОК

Највећи број кривичних дела откривен је на подручју Полицијске управе за град Београд, где су откривена четири кривична дела и поднете четири кривичне пријаве против пет лица, док су четири лица имала статус оштећених.

На подручју Полицијске управе у Панчеву откривена су три кривична дела и поднете три кривичне пријаве против три лица, при чему су оштећена четири лица. Полицијска управа у Новом Саду открила је три кривична дела и поднела две кривичне пријаве против два лица, док је у овим предметима било пет оштећених лица. На подручју Полицијске управе у Суботици откривена су два кривична дела и поднете две кривичне пријаве против два лица, а оштећена су два лица.

По једно кривично дело откривено је на подручју полицијских управа у Јагодини, Нишу, Бору, Новом Пазару и Сомбору. Полицијска управа у Јагодини поднела је једну кривичну пријаву против једног лица, а оштећена су два лица. Полицијска управа у Нишу поднела је једну кривичну пријаву против четири лица, при чему је једно лице било оштећено. На подручју Полицијске управе у Бору једном кривичном пријавом било је обухваћено једно лице, док су три лица била оштећена. Полицијска управа у Новом Пазару поднела је једну кривичну пријаву против једног лица, а оштећена су два лица. Полицијска управа у Сомбору поднела је једну кривичну пријаву против два лица, док је једно лице имало статус оштећеног.

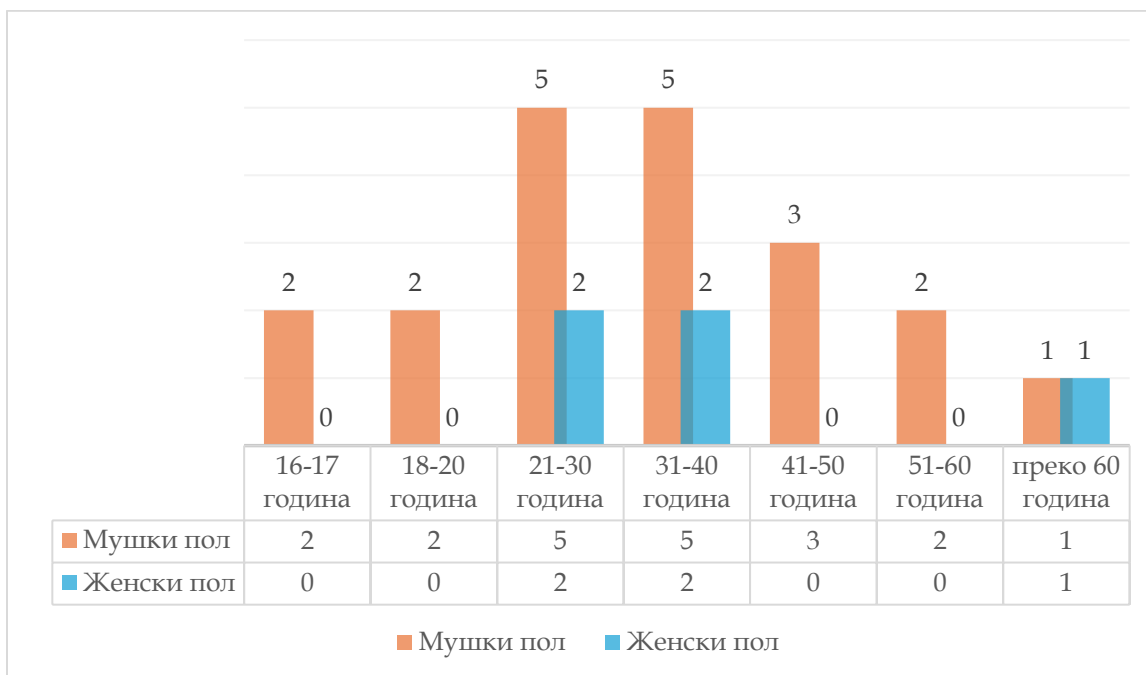
Посматрано према облицима кривичног дела из члана 388. Кривичног законика, у оквиру поднетих кривичних пријава евидентирано је девет кривичних дела из става 1, пет кривичних дела из става 3, четири из става 6. и једно кривично дело из става 7. овог члана.

5.2.1.1 Подаци о пријављеним учиниоцима

Свих 25 лица пријављених током 2025. године због кривичног дела трговине људима били су држављани Републике Србије. Међу пријављеним учиниоцима било је 20 лица мушког и пет лица женског пола.

Учиниоци			
Држављанство	Мушки пол	Женски пол	Укупно
Република Србија	20	5	25

Учиниоци током 2025. године, разврстани према држављанству и полу, према евиденцији МУП-а

Старосна структура и пол учинилаца кривичног дела трговина људима, током 2025. године, према евиденцији МУП-а

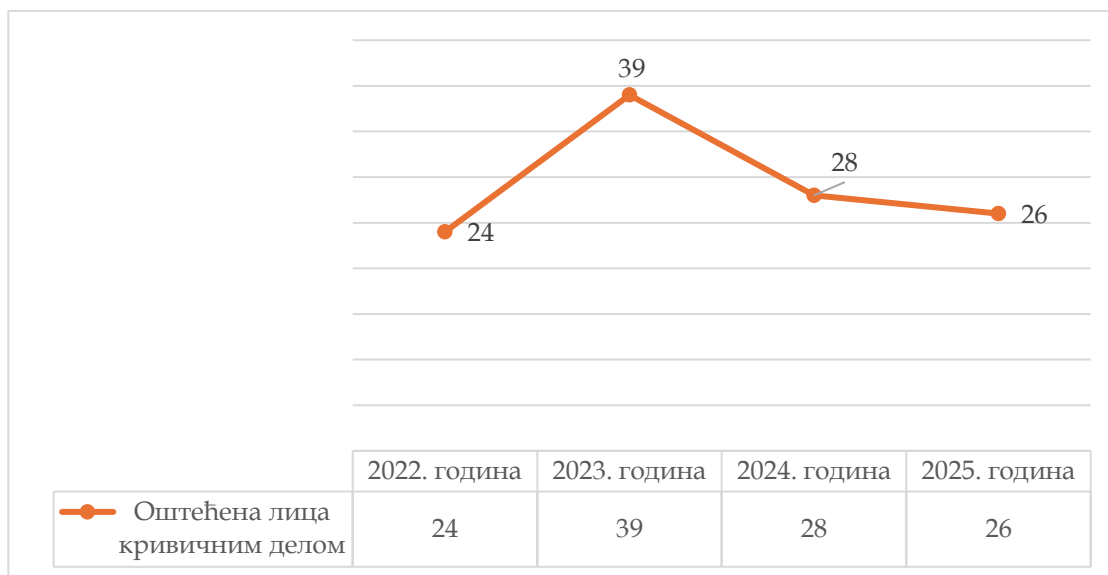
Посматрано према старосној структури, међу пријављеним учиниоцима била су два малолетна лица старости од 16 до 17 година, два лица старости од 18 до 20 година, по седам лица старости од 21 до 30 и од 31 до 40 година, три лица старости од 41 до 50 година, два лица старости од 51 до 60 година и два лица старија од 60 година.

Међу 20 пријављених лица мушког пола, два су била старости од 16 до 17 година, два од 18 до 20 година, пет од 21 до 30 година, пет од 31 до 40 година, три од 41 до 50 година, два од 51 до 60 година, док је једно лице било старије од 60 година.

Од пет пријављених лица женског пола, две жене су биле старости од 21 до 30 година, две од 31 до 40 година, док је једна жена била старија од 60 година.

5.2.1.2 Подаци о оштећеним лицима

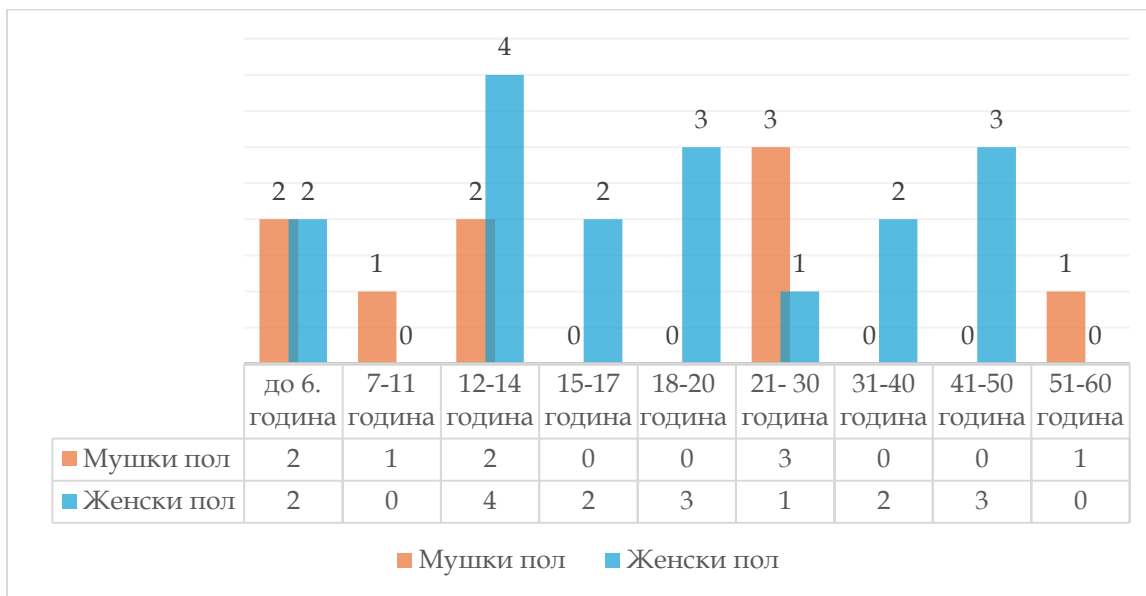
Кривичним делима трговине људима током 2025. године оштећено је укупно 26 лица. Од тог броја, 24 лица била су држављани Републике Србије, једно лице држављанин Републике Индије, а једно лице држављанин Републике Узбекистана. Међу оштећенима било је девет лица мушког и 17 лица женског пола.

Број оштећених лица кривичним делом трговине људима, обухваћеним кривичним пријавама МУП-а током последње четири године

Држављанство	Укупно
Република Србија	24
Индија	1
Узбекистан	1
Укупно	26

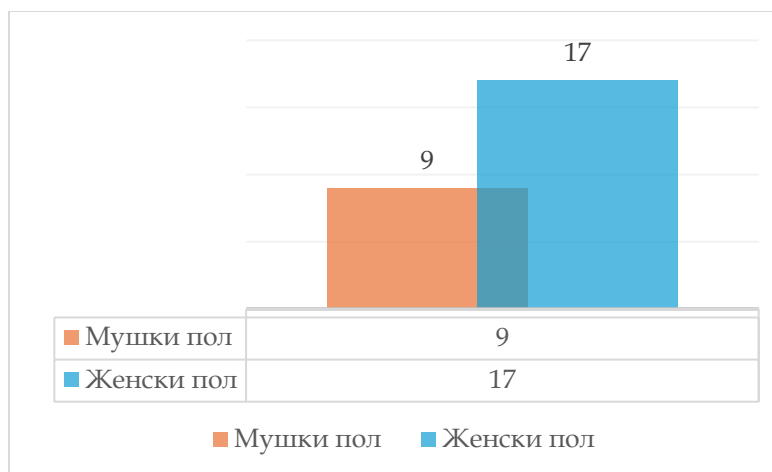
Држављанство оштећених лица кривичним делом трговине људима, обухваћеним кривичним пријавама МУП-а током 2025. године

Старосна структура и пол оштећених лица, обухваћених кривичним пријавама МУП-а током 2025. године

Посматрано према старости, међу оштећеним лицима било је четворо деце узраста до шест година, једно дете узраста од седам до 11 година, шесторо деце узраста од 12 до 14 година, два малолетна лица узраста од 15 до 17 година, три лица старости од 18 до 20 година, четири лица старости од 21 до 30 година, два лица старости од 31 до 40 година, три лица старости од 41 до 50 година и једно лице старости од 51 до 60 година.

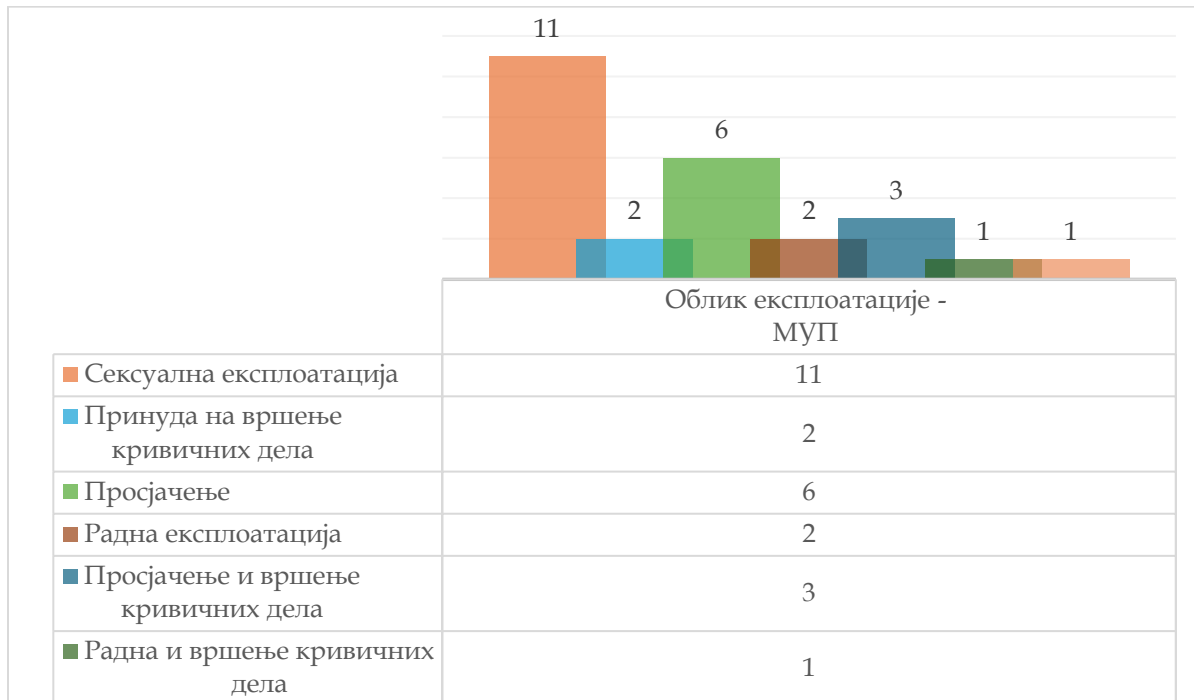
Од укупно 26 оштећених лица, 13 су била малолетна, а 13 пунолетна. Међу оштећенима мушког пола било је пет малолетних и четири пунолетна лица, док је међу оштећенима женског пола било осам малолетних и девет пунолетних лица.

Пол оштећених лица кривичним делом трговине људима, обухваћеним пријавама МУП-а током 2025. године

5.2.1.3 Облици експлоатације

Најзаступљенији облик експлоатације, код кривичних дела откривених од стране полиције, била је сексуална експлоатација, којој је било изложено 11 лица женског пола, и то пет малолетних лица узраста од 14 до 18 година и шест пунолетних жена.

Облици експлоатације код откривених кривичних дела трговине људима, током 2025. године, према евиденцији МУП-а

Просјачењем је било експлоатисано шест лица, и то троје деце мушког пола млађе од 14 година, један пунолетни мушкарац и двоје деце женског пола млађе од 14 година.

Два детета мушког пола млађа од 14 година била су експлоатисана ради вршења кривичних дела, док су два пунолетна мушкарца била изложена радној експлоатацији.

Три лица женског пола била су изложена двострукој експлоатацији кроз просјачење и вршење кривичних дела, и то једно малолетно лице узраста од 14 до 18 година и две пунолетне жене. Један пунолетни мушкарац био је истовремено изложен радној експлоатацији и експлоатацији ради вршења кривичних дела, док је једна пунолетна жена била изложена економској експлоатацији и експлоатацији ради вршења кривичних дела.

Према подацима Министарства унутрашњих послова, током извештајног периода није спроведена анализа територијалне распрострањености експлоатације жртава трговине људима. Управа криминалистичке полиције започела је израду наведене анализе, чији је завршетак планиран до краја јула 2026. године.

Током 2025. године, у евидентираним случајевима кривичног дела трговине људима, није било лица експлоатисаних у иностранству.

Током извештајног периода није било евидентираних кривичних дела трговине малолетним лицима ради усвојења из члана 389. Кривичног законика.

5.2.1.4 Заштита жртава током истрага и кривичног поступка

Министарство унутрашњих послова навело је да је током извештајног периода предузимало мере и активности усмерене на заштиту жртава и претпостављених жртава трговине људима.

Сарадња са Центром за заштиту жртава трговине људима заснивала се на заједничком поступању приликом откривања оштећених лица и њихове идентификације као жртава трговине људима. Овакво поступање засновано је на Упутству о начину поступања запослених у Министарству унутрашњих послова у случајевима трговине људима.

Током извештајног периода ниједној жртви трговине људима није додељен статус заштићеног сведока који би подразумевао ангажовање Министарства унутрашњих послова у складу са законом којим је уређена заштита учесника у кривичном поступку.

5.2.1.5 Анализа ефикасности истрага и оперативних капацитета

Управа криминалистичке полиције, односно Одељење за сузбијање трговине људима и кријумчарења људи, извршила је анализу оперативних капацитета криминалистичке полиције.²⁵

Анализом је утврђено да је током извештајног периода доминирао реактиван модел полицијског поступања. Доказивање кривичног дела у значајној мери ослањало се на материјалне и техничке доказе, док су претходна оперативна изградња предмета и самостално прикупљање иницијалних сазнања били знатно мање заступљени. Успех истрага у великој мери зависио је од квалитета и доступности материјалних доказа.

Криминалистичко поступање било је фрагментисано и претежно засновано на класичним оперативним и процесним радњама, уз ограничену примену савремених истражних техника. Мали број истрага покренут је без иницијалних сазнања добијених од саме жртве, док је криминалистичко-оперативни рад усмерен на самостално откривање криминалних активности повезаних са трговином људима спровођен у малом броју случајева.

Иако је проактиван рад био заступљен, примењиван је у знатно мањој мери и углавном је био усмерен на интервентно поступање, а мање на систематско прикупљање података о извршиоцима, криминалним и организованим криминалним групама, начинима извршења кривичног дела и другим релевантним околностима.

Посебне доказне радње коришћене су у веома малом броју случајева, а докази прибављени њиховом применом нису имали доминантан значај. Као најчешће коришћена проактивна метода наведено је прибављање података о телефонској комуникацији.

Истраге у дигиталном окружењу и финансијске истраге биле су недовољно заступљене. Према оцени Министарства, недостатак кадровских ресурса и одговарајућих техничких услова значајно је ограничавао спровођење и проактивних и реактивних истрага.

²⁵ У оквиру активности 1.2.2. Акционог плана за спровођење Програма за борбу против трговине људима у Републици Србији за период 2024–2026. године, која се односи на континуирану израду годишње анализе стања оперативних капацитета полиције и јавног тужилаштва за истраге кривичног дела трговине људима, у складу са новим трендовима и најбољом европском праксом.

5.2.1.6 Кључни изазови у истрагама и документовању кривичних дела

Као најчешћи изазови у откривању и документовању кривичних дела трговине људима Министарство унутрашњих послова издвојило је коришћење енкриптованих комуникација од стране извршилаца и тешкоће у праћењу онлајн активности и дигиталних платформи. Такође, указано је на тешкоће у доказивању намере експлоатације.

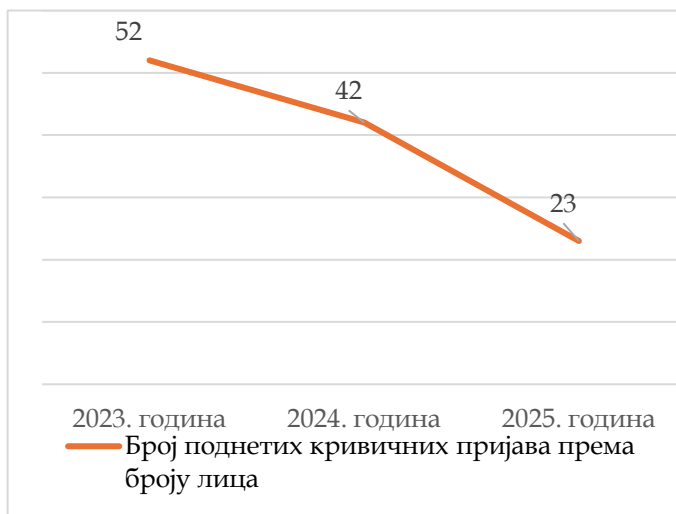
Министарство је навело да су за ефикасније поступање у истрагама, кривичном гоњењу и процесуирању трговине људима потребни додатни људски и технички ресурси.

Постоји и потреба за додатним ресурсима, специјализованом опремом и обукама за полицијске службенике у различитим регионима, при чему је потреба за јачањем капацитета посебно изражена у подручним полицијским управама у унутрашњости.

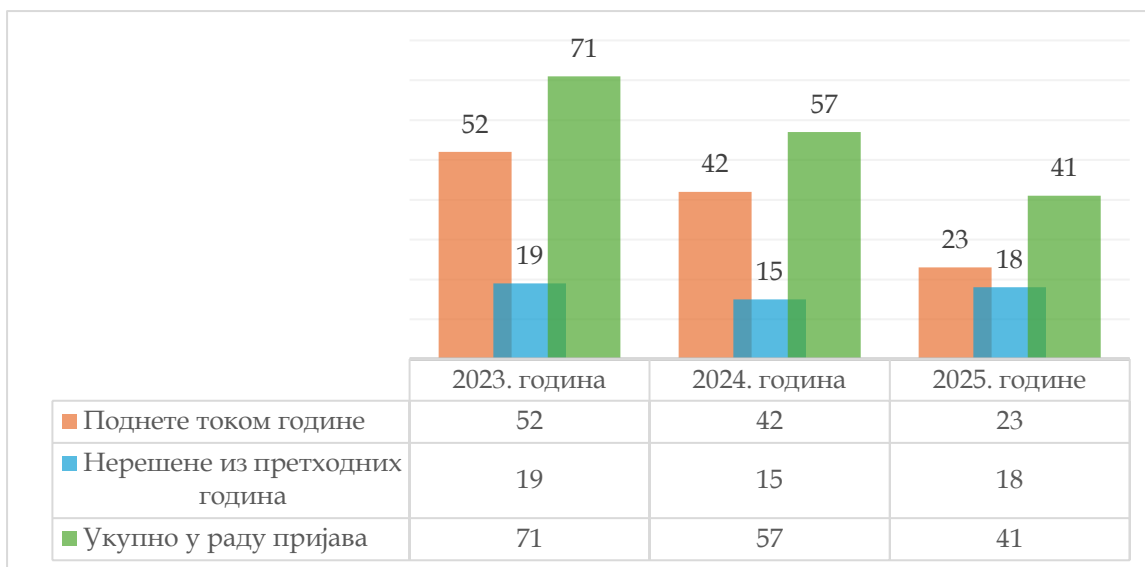
Према наводима Министарства, развој нових методологија и стратешких мера за ефикасније откривање и спречавање трговине људима планиран је у складу са одредбама новог закона.

5.2.2 Врховно јавно тужилаштво

Врховно јавно тужилаштво обавестило је Националног известиоца да су током 2025. године јавним тужилаштвима поднете кривичне пријаве против 23 лица, што у односу на 2024. годину, када су кривичне пријаве поднете против 42 лица, представља смањење од 45,24%.

Током извештајног периода јавна тужилаштва поступала су и по кривичним пријавама поднетим у претходном периоду против 18 лица, тако да су укупно у раду биле пријаве против 41 лица.

Кривичне пријаве у раду, према броју пријављених лица, током 2023, 2024. и 2025. године

Решење о одбачају кривичне пријаве донето је у односу на једно пријављено лице. Током извештајног периода донете су наредбе о спровођењу истраге против 21 лица. Такође, поступано је и у истрагама започетим у претходном периоду против 40 осумњичених, које су настављене током извештајног периода.

Број наредби о спровођењу истраге током 2025. године, број истрага започетих у претходном периоду и број окончаних истрага током 2025. године, према броју лица

Наредба о завршетку истраге донета је против 29 осумњичених, док је у односу на 10 осумњичених истрага обустављена. Истрага против 21 лица је још увек у току.

Током извештајног периода Јавном тужилаштву за организовани криминал поднете су кривичне пријаве против три лица због овог кривичног дела.

У погледу региона у Републици Србији у којима се бележи већа учесталост кривичних дела трговине људима, анализом статистичких података уочено је да су кривичне пријаве против девет лица поднете вишим јавним тужилаштвима на подручју Апелационог јавног тужилаштва у Београду, против пет лица вишим јавним тужилаштвима на подручју Апелационог јавног тужилаштва у Новом Саду, против четири лица вишим јавним тужилаштвима на подручју Апелационог јавног тужилаштва у Нишу и против два лица вишим јавним тужилаштвима на подручју Апелационог јавног тужилаштва у Крагујевцу.

Врховно јавно тужилаштво обавестило је Националног известиоца да током извештајног периода нису идентификовани нови облици експлоатације у случајевима трговине људима. Такође указано је да, према расположивим статистичким подацима, најзаступљенији облик експлоатације и даље је сексуална експлоатација, с тим што се наставља тренд повећања броја кривичних дела трговине људима у циљу радне експлоатације.

У току извештајног периода, према информацијама Врховног јавног тужилаштва нису уочене промене у профилу извршилаца и жртава у односу на податке које прикупља јавно тужилаштво.

У току извештајног периода поднети су оптужни акти против 32 осумњичена лица.

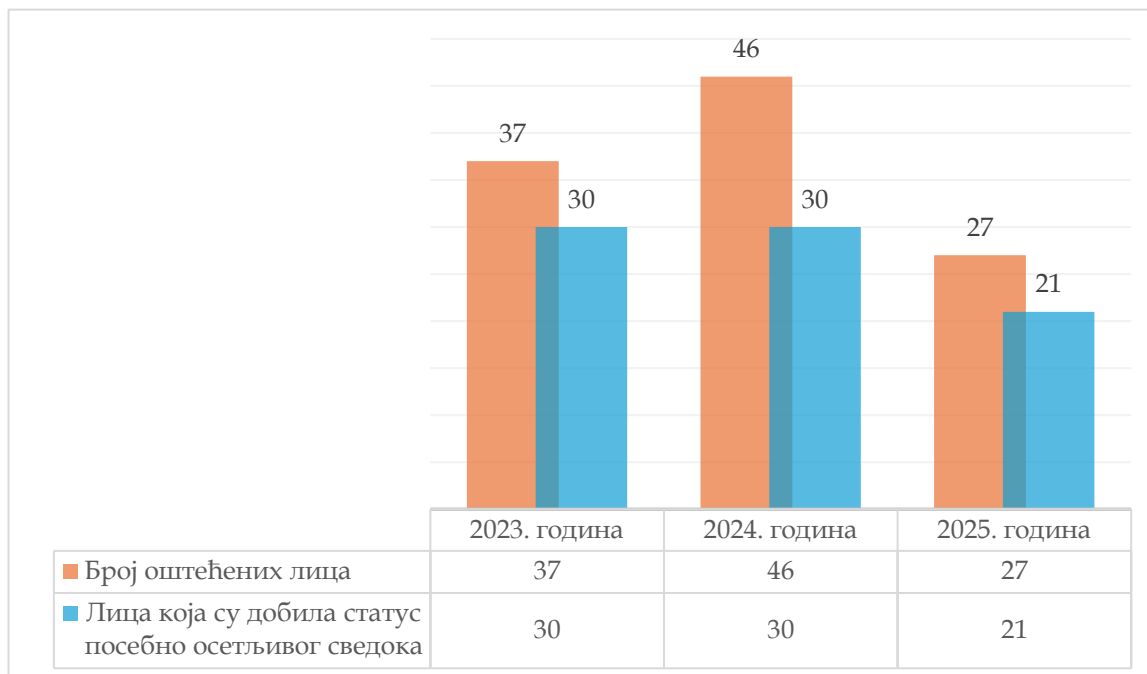
Број лица против којих су поднети оптужни акти током последње четири године

На крају 2025. године у односу на 25 оптужених у извештајном периоду и 75 оптужених у ранијем периоду, нису донете првостепене пресуде.

Споразуми о признању кривичног дела закључени су са 3 окривљена. Закључени споразуми о признању кривичног дела нису укључивали накнаду штете жртвама.

Током извештајног периода, у односу на 14 лица извршена је преквалификација кривичног дела трговине људима у друго кривично дело.

Према подацима Врховног јавног тужилаштва, кривичним делом трговине људима за које су током 2025. године поднете кривичне пријаве оштећено је 27 лица. Статус посебно осетљивог сведока одређен је за 21 оштећено лице, односно у приближно 78% случајева.

Број лица која су добила статус посебно осетљивог сведока у односу на број оштећених лица, у последње три године

Ефикасност истрага и кривичног гоњења за кривично дело трговине људима прати се кроз извештаје јавних тужилаштава о предметима из ове области. Поред података садржаних у овим извештајима, прате се и трендови повећања или смањења броја кривичних пријава које подносе полиција, оштећени, други надлежни органи и институције, као и процесне радње које предузимају јавна тужилаштва и резултати тих радњи.

Међутим, како је Врховно јавно тужилаштво обавестило Националног известиоца, током 2025. године није спроведена посебна евалуација утицаја истрага и кривичног гоњења у области трговине људима.

5.2.3 Виша јавна тужилаштва

Више јавно тужилаштво у Београду навело је да је током извештајног периода, према подацима закључно са 1. априлом 2026. године, поднето пет кривичних пријава. Кривичним пријавама било је обухваћено девет пријављених лица.

Током извештајног периода донето је пет наредби о спровођењу истраге, док је шест истрага остало нерешено. Три истраге окончане су током извештајног периода, након чега су против пет лица поднета три оптужна акта због кривичног дела трговине људима из члана 388. Кривичног законика. У току извештајног периода за наведено кривично дело оптужено је укупно пет лица.

Како је Национални извештац обавештен, током извештајног периода осуђујуће пресуде донете су против четири лица. Више јавно тужилаштво у Београду додатно је навело да је 8. априла 2026. године донета осуђујућа пресуда против још два лица, тако да су осуђујуће пресуде донете против укупно шест лица. Свих шест лица осуђено је на казне затвора, и то у трајању од пет година и три месеца, пет година и осам месеци, пет година и два месеца, шест година и три месеца, као и две казне затвора у трајању од по пет година и шест месеци.

Током извештајног периода није закључен ниједан споразум о признању кривичног дела трговине људима из члана 388. Кривичног законика. Жртве нису остваривале право на накнаду штете у оквиру кривичног поступка, већ су ради остваривања тог права упућиване на парнични поступак.

Више јавно тужилаштво у Београду располаже посебно опремљеном просторијом за испитивање посебно осетљивих сведока, у којој своје исказе дају и жртве трговине људима. Ова просторија, такозвана „скрин-соба“, редовно се користи за потребе Вишег јавног тужилаштва у Београду, али и подручних основних јавних тужилаштава.

У погледу активности и мера предузиманих ради заштите жртава и претпостављених жртава трговине људима током истраге, кривичног гоњења и процесуирања, Више јавно тужилаштво у Београду навело је да је остваривана сарадња са више надлежних органа и организација, пре свега са Центром за заштиту жртава трговине људима, као и са удружењима, у зависности од околности конкретног предмета.

Током извештајног периода није било случајева у којима је кривично дело трговине људима преквалификовано у друго кривично дело.

Како је Национални извештац обавештен, током извештајног периода нису предузимане посебне активности ради повећања броја јавних тужилаца који поступају у овој области. До септембра 2025. године у Вишем јавном тужилаштву у Београду била су одређена три јавна тужиоца као контакт тачке, који су активно пратили ову област, поступали у предметима и сарађивали са надлежним органима. Од септембра 2025. године за поступање у области трговине људима задужена су два јавна тужиоца.

Као кључни изазов Више јавно тужилаштво у Београду издвојило је потребу да се жртва оснажи и да се стекне њено поверење, како би активно учествовала у поступку, пружила што већи број информација које могу представљати путоказ за расветљавање конкретног случаја и својим исказом поткрепила оптужбу. Као додатни изазов наведена је потреба да се суд увери да конкретне околности представљају кривично дело трговине људима, а не друго, лакше кривично дело, нарочито у предметима у којима се доказивање у значајној мери заснива на исказу оштећеног насупрот исказу окривљеног. Посебно је важно обезбедити доследност и постојаност исказа жртве током целог поступка, што је препознато као један од највећих изазова у поступању у предметима трговине људима.

Током 2025. године Вишем јавном тужилаштву у Новом Саду поднете су, од стране Министарства унутрашњих послова Републике Србије, Полицијске управе у Новом Саду, две кривичне пријаве због кривичног дела трговине људима.

Једна кривична пријава поднета је против једног лица мушког пола због кривичног дела трговине људима из члана 388. став 6. у вези са ставом 1. Кривичног законика, због експлоатације ванбрачне партнерке у циљу проституције. Друга кривична пријава поднета је против лица женског пола због кривичног дела трговине људима из члана 388. став 6. у

вези са ст. 3. и 1. Кривичног законика, због експлоатације њено четворо малолетне деце у циљу просјачења.

На почетку 2025. године у раду Вишег јавног тужилаштва у Новом Саду није било нерешених кривичних пријава из претходног извештајног периода, тако да су током године у раду биле укупно две кривичне пријаве. Ниједна од наведених кривичних пријава није одбачена.

Током извештајног периода донете су наредбе о спровођењу истраге против два лица, док је из претходног извештајног периода остало нерешених истрага против пет лица. Укупно су окончане истраге против четири лица. Против једног лица истрага је обустављена због недостатка доказа за оптужење, док су против три лица подигнуте оптужнице.

Оптужнице су подигнуте против два лица мушког пола због експлоатације два малолетна лица, оба старости 17 година, у циљу вршења кривичних дела, као и против једног лица женског пола због експлоатације четворо малолетне деце, старости шест, осам, 11 и 13 година, у циљу просјачења.

Током извештајног периода нису идентификовани нови облици експлоатације у случајевима трговине људима, нити су уочене промене у профилу извршилаца или жртава у односу на претходне године.

Виши суд у Новом Саду је током 2025. године донео две осуђујуће пресуде против укупно осам учинилаца кривичног дела трговине људима. Једном пресудом осуђено је седам лица, од којих су три била женског, а четири мушког пола, због експлоатације једног пунолетног лица мушког пола у циљу просјачења. Изречене су им казне затвора у трајању од три године и четири месеца, три године и шест месеци, једне године, три године, две године и шест месеци, две године и десет месеци. Од наведених учинилаца, шест лица осуђено је због кривичног дела трговине људима из члана 388. став 1. Кривичног законика, док је једно лице осуђено због кривичног дела трговине људима у помагању из члана 388. став 1. у вези са чланом 35. Кривичног законика.

Другом осуђујућом пресудом осуђено је једно лице мушког пола због кривичног дела трговине људима из члана 388. став 6. у вези са ставом 1. Кривичног законика, због радне експлоатације пет жртава мушког пола. Осуђеном је изречена казна затвора у трајању од шест година и, као споредна, новчана казна у износу од 200.000 динара. Изречена му је и мера безбедности забране приближавања и комуникације са оштећенима у трајању од три године, а одузета му је и имовинска корист прибављена кривичним делом.

У оквиру две кривичне пријаве због кривичног дела трговине људима из члана 388. Кривичног законика било је укупно пет оштећених лица, којима је по службеној дужности одређен статус посебно осетљивог сведока. Њихово испитивање спроведено је у посебној просторији Вишег суда у Новом Саду, употребом техничких уређаја за пренос слике и звука, без присуства осталих учесника у поступку у просторији у којој су се жртве налазиле током испитивања. На овај начин жртвама је обезбеђена кривичнопроцесна заштита.

За разлику од Вишег суда у Новом Саду, Више јавно тужилаштво у Новом Саду и даље не располаже посебним просторијама и техничком опремом за испитивање посебно осетљивих сведока. Поред одређивања статуса посебно осетљивог сведока жртвама трговине људима, Више јавно тужилаштво у Новом Саду је, након подизања оптужнице, предлагало суду и искључење јавности са главног претреса ради заштите приватности жртава трговине људима.

Током извештајног периода нису уочени изазови у правилном разумевању елемената бића кривичног дела трговине људима и његовом разликовању од других кривичних дела. Такође, није било случајева у којима је Више јавно тужилаштво у Новом Саду преквалификовало кривично дело трговине људима у друго кривично дело.

Ради откривања кривичних дела и прикупљања доказа, Више јавно тужилаштво у Новом Саду је, у складу са својом законском улогом руководиоца предистражног поступка, остваривало сарадњу са Полицијском управом у Новом Саду. Полицијска управа је о предузетим радњама и мерама обавештавала јавног тужиоца одређеног као контакт тачка за кривично дело трговине људима.

Током истраге остваривана је сарадња са Центром за заштиту жртава трговине људима ради прибављања стручног извештаја Центра о идентификацији жртава трговине људима, као и приликом одређивања термина и организовања испитивања жртава, којима су присуствовала стручна лица из Центра. У случајевима у којима су жртве била малолетна лица, сарадња је остваривана и са надлежним центрима за социјални рад, како у погледу прибављања стручног извештаја Центра, тако и у погледу одређивања термина и организовања испитивања жртава, којима су присуствовала стручна лица из Центра за заштиту жртава трговине људима.

Више јавно тужилаштво у Новом Саду оценило је да је квалитет сарадње са наведеним органима и установама био на високом нивоу и да су испуњена међусобна очекивања. Током извештајног периода није било међународне сарадње у предметима трговине људима.

У Вишем јавном тужилаштву у Новом Саду два јавна тужиоца одређена су за поступање у предметима кривичног дела трговине људима.

Размена информација са Центром за заштиту жртава трговине људима одвијала се несметано. Више јавно тужилаштво у Новом Саду обавештавало је Центар о свим покренутим поступцима због кривичног дела трговине људима и о терминима одређеним за испитивање посебно осетљивих сведока. На захтев Центра пружане су све потребне информације о току и исходу поступака. Са друге стране, Центар је писаним путем обавештавао Више јавно тужилаштво у Новом Саду о покренутим поступцима идентификације потенцијалних жртава трговине људима са подручја месне надлежности овог тужилаштва.

Током спровођења истрага и кривичног гоњења за кривично дело трговине људима у 2025. години није било нарочитих изазова, нити је постојао недостатак ресурса који се одражавао на ефикасност поступања Вишег јавног тужилаштва у Новом Саду.

Током извештајног периода Више јавно тужилаштво у Панчеву поднете су четири кривичне пријаве за кривично дело трговине људима из члана 388. Кривичног законика, којима је било обухваћено пет лица. На почетку извештајног периода у Вишем јавном тужилаштву у Панчеву није било нерешених кривичних пријава из претходне године. Након спроведених доказних радњи, није било одбачених кривичних пријава.

Током извештајног периода донете су четири наредбе о спровођењу истраге, док је на почетку извештајног периода постојала једна незавршена истрага из претходне године. У извештајном периоду завршена је једна истрага, а након доношења наредбе о завршетку истраге, у односу на једно лице подигнута је оптужница. За кривично дело трговине

људима из члана 388. Кривичног законика оптужено је једно лице. Током извештајног периода није било закључених споразума о признању кривичног дела.

Кривичним делом трговине људима током извештајног периода оштећено је шест лица. Три жртве су добиле статус посебно осетљивог сведока, од којих су две жртве тај статус добиле од стране Вишег јавног тужилаштва у Панчеву, а једна жртва од стране Вишег суда у Панчеву. Предузимане су мере ради спречавања секундарне виктимизације, омогућавања активног учешћа жртве у поступку и испитивања жртве без присуства учиниоца. Жртвама је обезбеђивана и правна помоћ у виду пуномоћника по службеној дужности.

Више јавно тужилаштво у Панчеву не располаже посебном просторијом и технологијом за сведочење жртава трговине људима путем видео-линка, а током извештајног периода није било активности усмерених на опремање такве просторије.

Током извештајног периода није било преквалификације кривичног дела трговине људима у друга кривична дела. Истовремено, уочена је специјализација органа који учествују у процесуирању кривичног дела трговине људима, као и чешће одређивање статуса посебно осетљивог сведока жртвама од стране јавног тужилаштва.

Поред унапређења у откривању и процесуирању кривичног дела трговине људима, Више јавно тужилаштво у Панчеву указало је да жртве и даље често не пријављују кривично дело због страха или зависности од учинилаца. Као значајан изазов наведено је и то што је исказ жртве често главни доказ у поступку, при чему жртве, услед страха, могу мењати исказ током поступка. Указано је и на потребу унапређења форензичког поступања и сарадње са појединим актерима.

Кључни изазови у процесуирању кривичног дела трговине људима произлазе из саме природе овог кривичног дела. Жртве се често не препознају као жртве, већ као мигранти, учиниоци кривичних дела или лица у проституцији. Додатне тешкоће представљају културне и језичке баријере, страх од одмазде, психолошка траума и неповерење у институције.

Више јавно тужилаштво у Панчеву навело је да би формирање мултидисциплинарних тимова било од великог значаја за ефикасније процесуирање кривичног дела трговине људима.

Вишем јавном тужилаштву у Суботици су током извештајног периода, од стране Министарства унутрашњих послова, поднете две кривичне пријаве против два пунолетна лица због кривичног дела трговине људима из члана 388. Кривичног законика. У односу на претходни извештајни период поднет је исти број кривичних пријава, али је поднетим кривичним пријавама било обухваћено једно лице мање.

Током извештајног периода није било одбачених кривичних пријава због кривичног дела трговине људима из члана 388. Кривичног законика. Поводом поднетих кривичних пријава у Вишем јавном тужилаштву у Суботици формирана су два предмета, у којима су донете наредбе о спровођењу истраге против два пунолетна лица. Поред тога, током извештајног периода била су у раду и два истражна поступка из 2024. године.

Укупно су завршена четири истражна поступка. У односу на два истражна поступка покренута током извештајног периода, у једном поступку је против окривљеног подигнута оптужница због кривичног дела трговине људима из члана 388. став 1. Кривичног законика,

док је у другом поступку са окривљеним закључен споразум о признању кривичног дела због кривичног дела повреда права из радног односа из члана 163. Кривичног законика. Током поступка преговарања окривљени је оштећеном накнадио износ неисплаћених зарада.

У односу на два истражна поступка која су покренута у претходном периоду, а окончана током извештајног периода, са окривљенима су закључени споразуми о признању кривичног дела. Са два окривљена лица закључени су споразуми због кривичног дела запуштање и злостављање малолетног лица у саизвршилаштву, из члана 193. став 1. у вези са чланом 33. Кривичног законика, док су са два окривљена лица закључени споразуми због кривичног дела подвођење и омогућавање вршења полног односа из члана 183. став 2. Кривичног законика.

Кривичне пријаве поднете током извештајног периода односиле су се на радну експлоатацију и положај сличан ропству, док су се кривичне пријаве поднете у претходном периоду односиле на сексуалну експлоатацију.

Током извештајног периода једно лице је оптужено због кривичног дела трговине људима из члана 388. став 3. у вези са ставом 1. Кривичног законика, по оптужници Вишег јавног тужилаштва у Суботици. Наведени поступак није окончан првостепеном пресудом.

Национални извештац обавештен је да је током извештајног периода у три кривична поступка извршена преквалификација кривичног дела трговине људима у друга кривична дела, и то у два поступка из 2024. године и једном поступку из 2025. године, на начин претходно наведен.

У извештајном периоду два лица су била оштећена кривичним делом трговине људима из члана 388. став 1. Кривичног законика. Једној жртви је током извештајног периода одређен статус посебно осетљивог сведока.

Више јавно тужилаштво у Суботици располаже опремом за пренос слике и звука, која се користи приликом испитивања сведока.

Током извештајног периода повећан је број јавних тужилаца који су одређени као контакт тачке за поступање у предметима трговине људима, тако да су у Вишем јавном тужилаштву у Суботици два јавна тужиоца одређена као контакт тачке за трговину људима.

Током извештајног периода једно лице је у првостепеном поступку оглашено кривим за кривично дело трговине људима из члана 388. Кривичног законика и осуђено на казну затвора у трајању од три године. Истом пресудом окривљеном је изречена мера безбедности забране приближавања и комуникације са оштећеним лицем из члана 89а Кривичног законика, у трајању од три године.

Оштећеном лицу је истом пресудом досуђен имовинскоправни захтев на име накнаде нематеријалне штете у износу од 800.000 динара. Реч је о предмету по кривичној пријави која је поднета 2023. године, након чега је, по спроведеном истражном поступку, окривљени оптужен током 2024. године.

Овакво поступање представља добру праксу, јер омогућава да жртва трговине људима оствари право на накнаду штете у оквиру кривичног поступка, без додатног упућивања на парнични поступак, што је од посебног значаја имајући у виду положај жртава, трајање поступака и ризик од поновне виктимизације.

Више јавно тужилаштво у Зрењанину навело је да током 2025. године није запримљена ниједна кривична пријава за кривично дело трговине људима из члана 388. Кривичног законика.

Током извештајног периода окончане су истраге против четири лица, које су биле покренуте наредбама о спровођењу истраге из претходних година. Након завршетка истраге, против сва четири лица подигнуте су оптужнице због кривичног дела трговине људима из члана 388. Кривичног законика.

У току извештајног периода против 15 лица кривични поступак је и даље био у току по подигнутим оптужницама за кривично дело трговине људима из члана 388. Кривичног законика, и то против 11 лица по оптужним актима из претходног периода и против четири лица по оптужним актима подигнутим у извештајном периоду.

Током извештајног периода није било закључених споразума о признању кривичног дела. Такође, није било нових лица оштећених кривичним делом трговине људима. Међутим, у поступцима из претходног периода било је обухваћено шест лица оштећених овим кривичним делом, која су имала статус посебно осетљивог сведока.

Више јавно тужилаштво у Зрењанину опремљено је технологијом за сведочење жртава трговине људима путем аудио-видео линка и располаже посебном просторијом за ту намену. Наведена опрема се редовно користи у поступцима пред овим тужилаштвом.

Током извештајног периода повећан је број контакт особа за поступање у предметима трговине људима, тако да су сада у Вишем јавном тужилаштву у Зрењанину одређена два јавна тужиоца као контакт особе за наведено кривично дело.

Више јавно тужилаштво у Нишу обавестило је Националног известиоца да је током извештајног периода поднета једна кривична пријава за кривично дело трговине људима из члана 388. Кривичног законика, као и једна допуна наведене кривичне пријаве, којом је обухваћено још једно лице. Кривичном пријавом и њеном допуном обухваћена су укупно четири лица.

Током извештајног периода поступано је по две кривичне пријаве, од којих је једна кривична пријава била из претходних година, а друга је поднета у извештајном периоду. Једна кривична пријава је одбачена због смрти осумњиченог лица, као разлога који трајно искључује кривично гоњење.

Национални извештац обавештен је да током извештајног периода донета је једна наредба о спровођењу истраге, као и једна наредба о допуни истраге, док није било нерешених истрага из претходне године. Окончана је једна истрага, чији је исход био подизање оптужнице против три лица због кривичног дела трговине људима из члана 388. став 6. Кривичног законика. Оптужница је ступила на правну снагу и главни претрес је у току пред Вишим судом у Нишу.

Током извештајног периода, као нови облик експлоатације у односу на претходне извештајне периоде, идентификована је употреба малолетног оштећеног лица у порнографске сврхе. Истовремено, није било већих одступања у профилима извршилаца.

У извештајном периоду оптужена су три лица за кривично дело трговине људима из члана 388. став 6. Кривичног законика. Због истог кривичног дела правноснажно је осуђено пет лица, која су у ранијем извештајном периоду, за 2024. годину, била наведена као неправоснажно осуђена. Није било ослобођених лица.

Правноснажно осуђеним лицима изречене су казне затвора у трајању од 13 година и шест месеци, 13 година, шест година, 12 година и шест месеци и осам година. Код лица којем је изречена казна затвора у трајању од 12 година и шест месеци реч је о јединственој казни, одмереној у стицају са кривичним делом силовање. Наведена лица су у претходном извештајном периоду била евидентирана као правоснажно осуђена.

Током извештајног периода у поступку су била два оптужна предлога и једна оптужница, без донете првостепене пресуде. Оптужни предлози су поднети, а оптужница је подигнута током извештајног периода.

Национални известилац обавештен је да у току извештајног периода закључен је један споразум о признању кривичног дела трговине људима из члана 388. Кривичног законика. Споразум о признању кривичног дела није укључивао накнаду штете оштећеном лицу, већ ће се она остваривати у парничном поступку.

Током извештајног периода три лица су се јавила као оштећена кривичним делом трговине људима. За два лица су кривични поступци по оптужним актима Вишег јавног тужилаштва у Нишу били у току, док је у односу на треће лице кривични поступак током извештајног периода правоснажно окончан.

Једно оштећено лице је током извештајног периода добило статус посебно осетљивог сведока, док су друга оштећена лица тај статус добила током претходних извештајних периода. Сва оштећена лица имала су статус посебно осетљивог сведока.

У току извештајног периода Више јавно тужилаштво у Нишу је за потребе испитивања посебно осетљивих сведока користило опрему Вишег суда у Нишу.

Више јавно тужилаштво у Пироту указало је Националном известиоцу да су током извештајног периода, два лица, пресудом Вишег суда у Пироту осуђена на казне затвора у трајању од по четири године. По жалби Вишег јавног тужилаштва у Пироту, Апелациони суд у Нишу је у септембру 2025. године донео пресуду којом је преиначио првостепену пресуду у делу одлуке о казни, тако што је осуђенима изрекао казне затвора у трајању од по седам година.

Више јавно тужилаштво у Пироту наглашава да је током истрага, изазов био обезбедити техничку опрему за саслушање оштећених лица. Изазов је превазиђен закључењем споразума о сарадњи са Домом за небринуту децу у Нишу и узимањем техничке опреме на реверс.

Више јавно тужилаштво у Шапцу навело је да је током извештајног периода правоснажно окончан један судски поступак, у којем је једно лице осуђено. Други судски поступак окончан је након претходно укинуте првостепене пресуде, а у том поступку осуђена су четири лица. На ову пресуду изјављена је жалба. Током извештајног периода није било ослобођених лица.

У правоснажно окончаном поступку једно лице је осуђено на казну затвора у трајању од 10 година. У другом судском поступку, након претходно укинуте првостепене пресуде, осуђена су четири лица, и то једно лице на казну затвора у трајању од седам година, друго лице на казну затвора у трајању од три године, треће лице на казну затвора у трајању од две године и четврто лице на казну затвора у трајању од пет година.

Више јавно тужилаштво у Шапцу не располаже сопственом технологијом за сведочење жртава путем видео-линка из посебне просторије, већ у те сврхе користи опрему и

просторију Вишег суда у Шапцу. Током извештајног периода предузимане су активности ради опремања Вишег јавног тужилаштва у Шапцу, посредством Врховног јавног тужилаштва, а наведена процедура је и даље у току.

Током извештајног периода повећан је број јавних тужилаца који поступају у предметима кривичног дела трговине људима, тако да су сада два јавна тужиоца задужена за рад у овој области.

Више јавно тужилаштво у Јагодини обавестило је Националног известиоца да је током извештајног периода поднета једна кривична пријава за кривично дело трговине људима, којом је било обухваћено једно лице.

У извештајном периоду у раду је била укупно једна кривична пријава. Донета је једна наредба о спровођењу истраге, док су из ранијег периода остале нерешене четири наредбе о спровођењу истраге.

Током извештајног периода окончане су четири истраге подизањем оптужница, а оптужено је укупно четири лица.

У погледу пресуда донетих у раније покренутим поступцима, два лица су ослобођена, док је једно лице осуђено. Осуђеном лицу изречена је казна затвора у трајању од једне године и шест месеци, као и новчана казна у износу од 100.000 динара.

Укупно су била четири оштећена лица. Током извештајног периода није било лица којима је додељен статус посебно осетљивог сведока.

Више јавно тужилаштво у Ваљеву обавестило је Националног известиоца да је током извештајног периода поступало по две кривичне пријаве поднете против укупно седам лица, и то у једном предмету против четири лица, а у другом предмету против три лица.

У предмету који се односио на три лица, са два лица су током извештајног периода закључени споразуми о признању кривичног дела. Споразуми су прихваћени пресудама, којима су окривљенима изречене условне осуде, тако што су им утврђене казне затвора у трајању од по осам месеци, са роком проверавања од две године од дана правноснажности пресуде. У односу на треће лице подигнута је оптужница за кривично дело из члана 388. став 1. Кривичног законика. Са тим лицем није закључен споразум о признању кривичног дела, а предмет се налази у фази главног претреса пред Вишим судом у Ваљеву.

У предмету Вишег јавног тужилаштва у Ваљеву који се води против четири лица, истрага је вођена због кривичног дела из члана 388. став 6. у вези са ставом 3. Кривичног законика, док је у каснијој фази поступка дошло до преквалификације кривичног дела на члан 388. став 8. Кривичног законика.

У предмету који се води против четири лица једно лице има статус оштећеног кривичним делом, док у другом предмету статус оштећеног такође има једно лице. Наведеним оштећеним лицима одређен је статус посебно осетљивог сведока.

Споразуми о признању кривичног дела нису укључивали накнаду штете жртвама.

Више јавно тужилаштво у Ваљеву указало је да не располаже сопственом технологијом за сведочење жртава путем видео-линка, већ за те потребе користи просторије Вишег суда у Ваљеву.

Више јавно тужилаштво у Ваљеву навело је да јавни тужилац овог тужилаштва током извештајног периода није учествовао на обукама које се односе на боље разумевање кривичног дела трговине људима и његово правилно разликовање од других кривичних дела са сличним обележјима. Као разлог је наведена оптерећеност јавних тужилаца редовним пословима у тужилаштву, имајући у виду да од 2023. године није попуњен укупан број систематизованих радних места. Из истих разлога, ово тужилаштво није спроводило, организовало нити учествовало у обукама које се односе на примену начела некажњавања жртава трговине људима.

Више јавно тужилаштво у Ваљеву указало је да су током извештајног периода постојали изазови који су се огледали у поступању Вишег суда у Ваљеву у фази испитивања оптужница овог тужилаштва за кривично дело трговине људима.

Више јавно тужилаштво у Неготину обавестило је Националног известиоца да је током извештајног периода поднета једна кривична пријава за кривично дело трговине људима.

Поводом поднете кривичне пријаве донета је наредба о спровођењу истраге. По окончању истраге донета је наредба о завршетку истраге, уз констатацију да спроведени докази указују на постојање оправдане сумње да је извршено кривично дело посредовање у вршењу проституције из члана 184. став 1. Кривичног законика.

Током извештајног периода дошло је до преквалификације кривичног дела трговине људима у кривично дело посредовање у вршењу проституције. Предмет се односио на једно пунолетно женско лице као општећену.

Са окривљеним је закључен споразум о признању кривичног дела. Општећена током истражног поступка није поставила имовинскоправни захтев.

Више јавно тужилаштво у Сремској Митровици обавестило је Националног известиоца да је током извештајног периода окончана једна истрага која је започета у ранијем периоду, тако што је у предмету који се водио против четири лица, обустављена истрага.

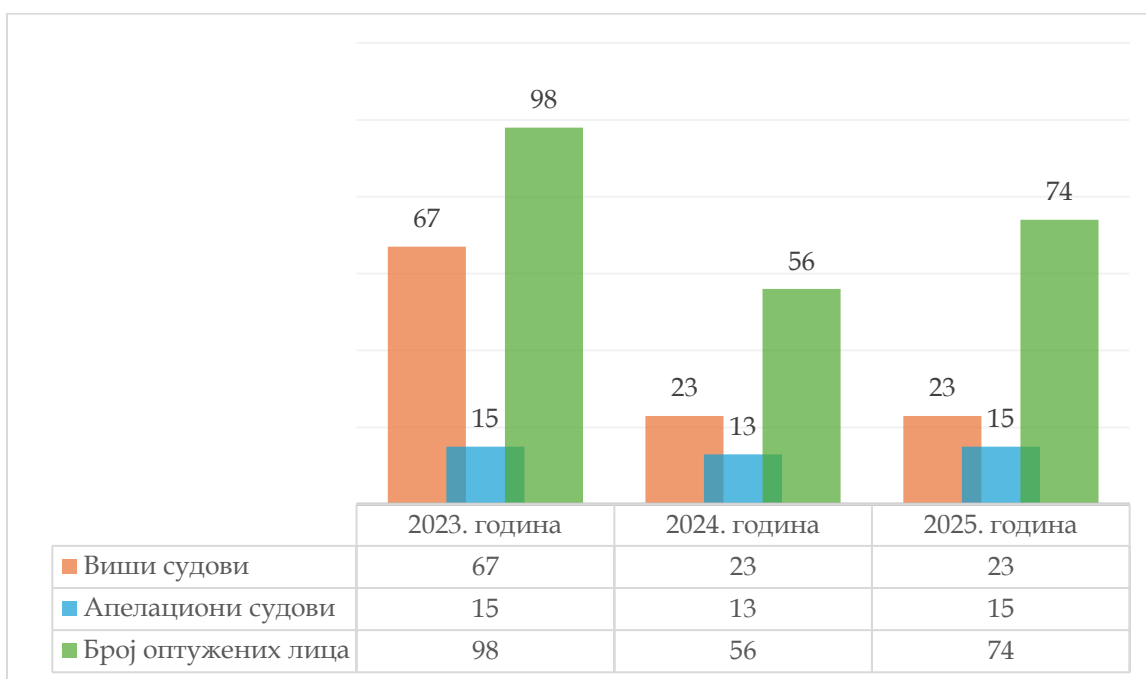
5.3 Процесуирање

Током извештајног периода виши судови су примили укупно 23 предмета у вези са кривичним делом трговине људима, док су апелациони судови примили 15 предмета, у којима је пред вишим судовима оптужено 33 лица, а пред апелационим судовима 41 лице.

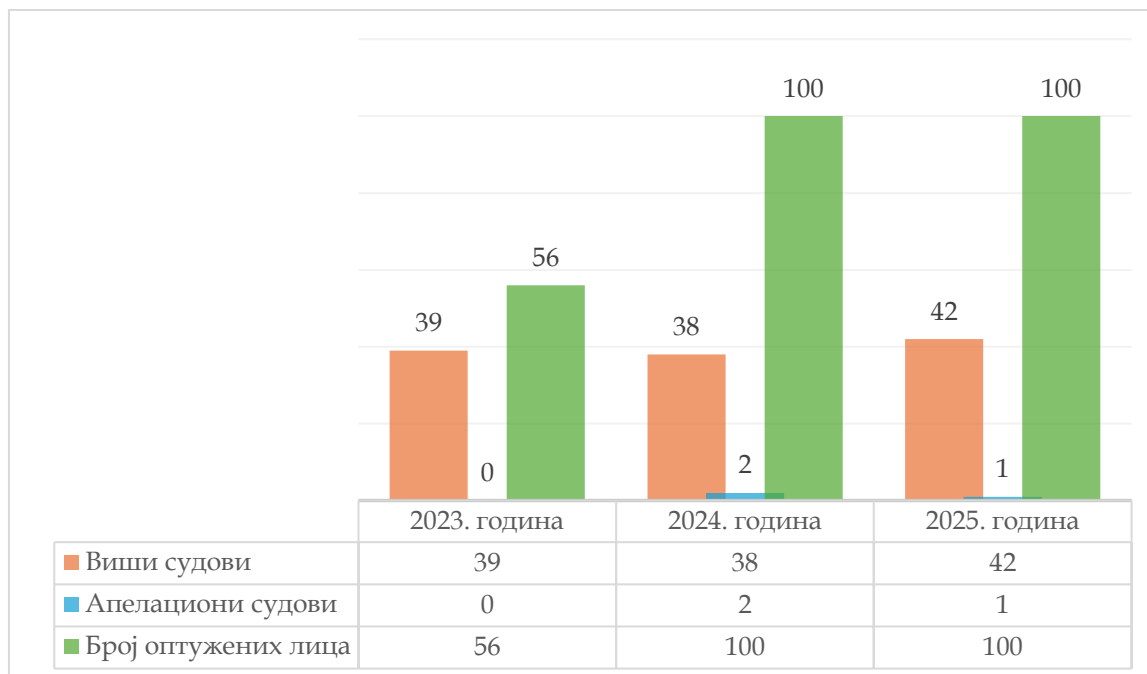
На почетку извештајног периода виши судови су имали 42 нерешена предмета, у којима је било оптужено 99 лица, док су апелациони судови имали један нерешен предмет против једног оптуженог лица.

Имајући у виду нове предмете и нерешене предмете из ранијег периода, пред вишим судовима је током извештајног периода укупно било у раду 65 предмета. Пред апелационим судовима примљено је 15 предмета по жалби, па је, заједно са једним предметом пренетим из претходног периода, укупно у раду било 16 предмета.

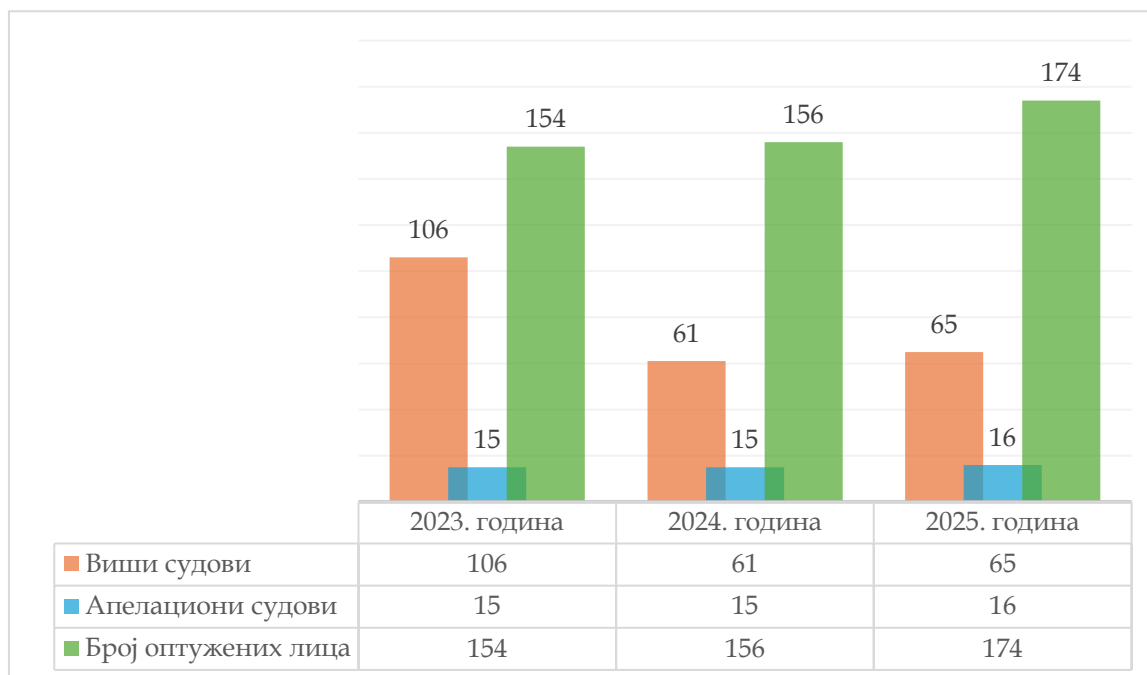
Током извештајног периода пред вишим судовима мериторно је решено 19 предмета, док је пред апелационим судовима мериторно решено 10 предмета.

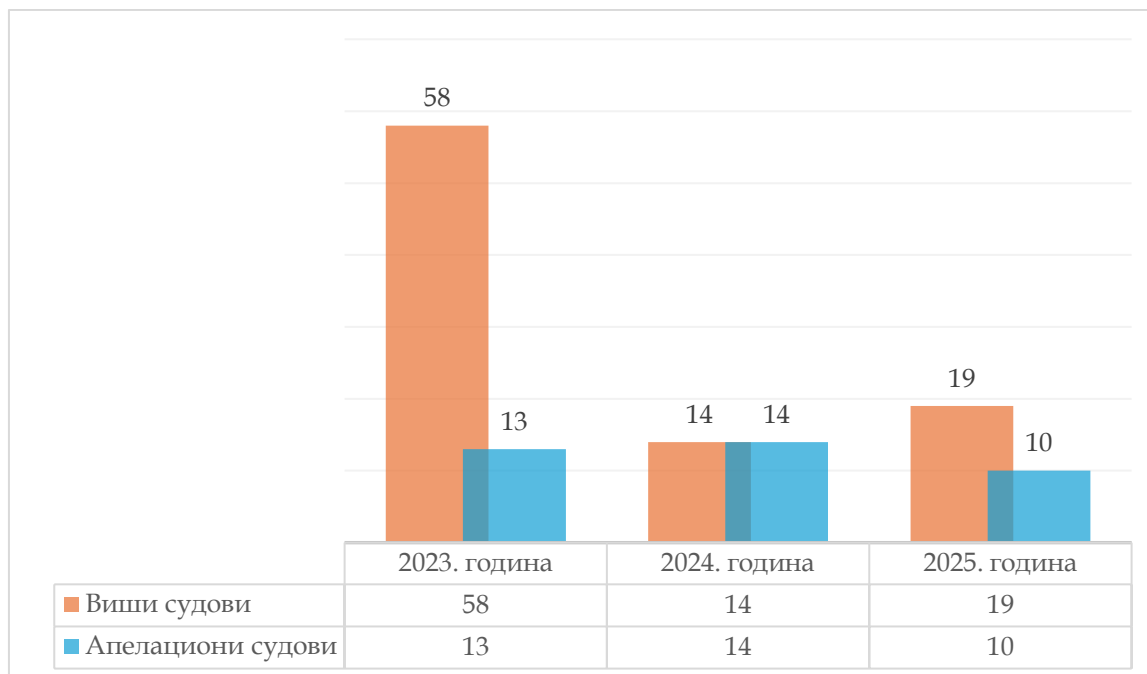
Број примљених предмета у вези са кривичним делом трговине људима у вишим и апелационим судовима и број оптужених лица, у последње три године

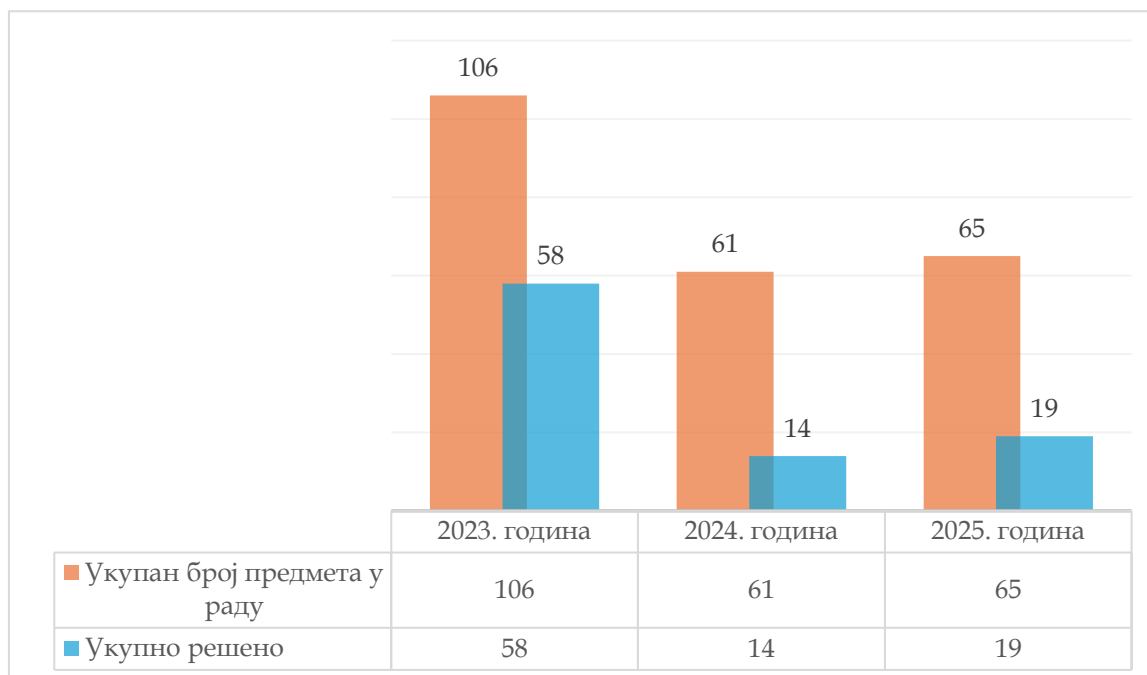
Број нерешених предмета у вези са кривичним делом трговине људима на почетку извештајног периода у вишим и апелационим судовима, у последње три године

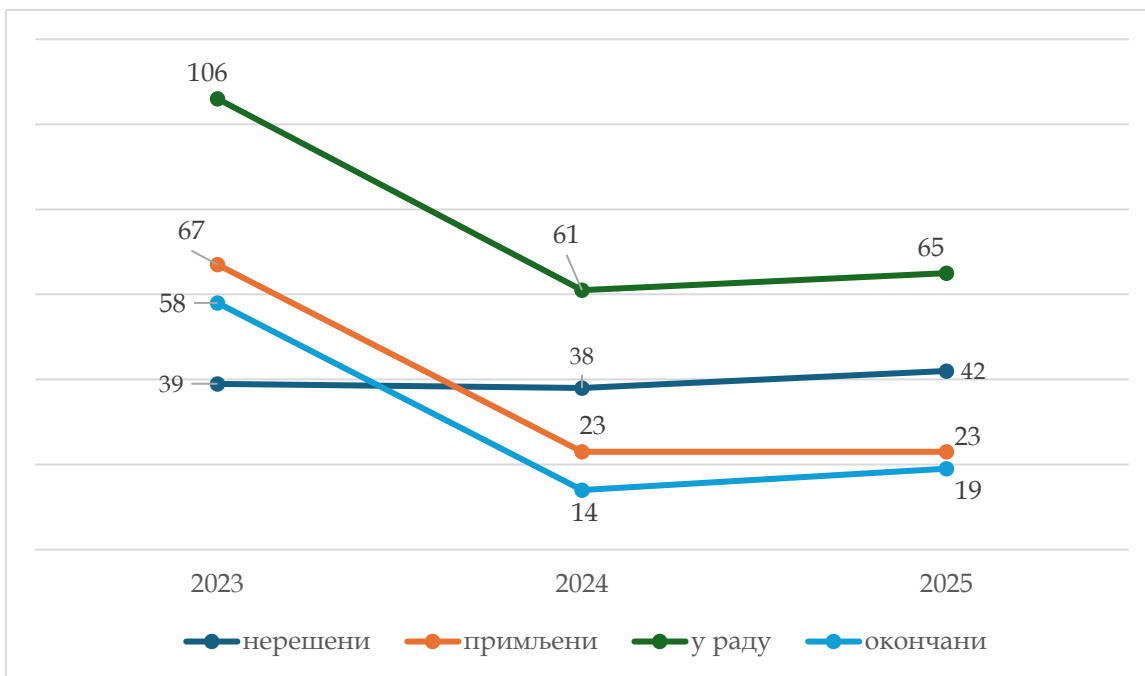
Укупан број предмета у вези са кривичним делом трговине људима у раду, у вишим и апелационим судовима, током претходне три године

Број укупно решених предмета у вези са кривичним делом трговине људима током претходне три године

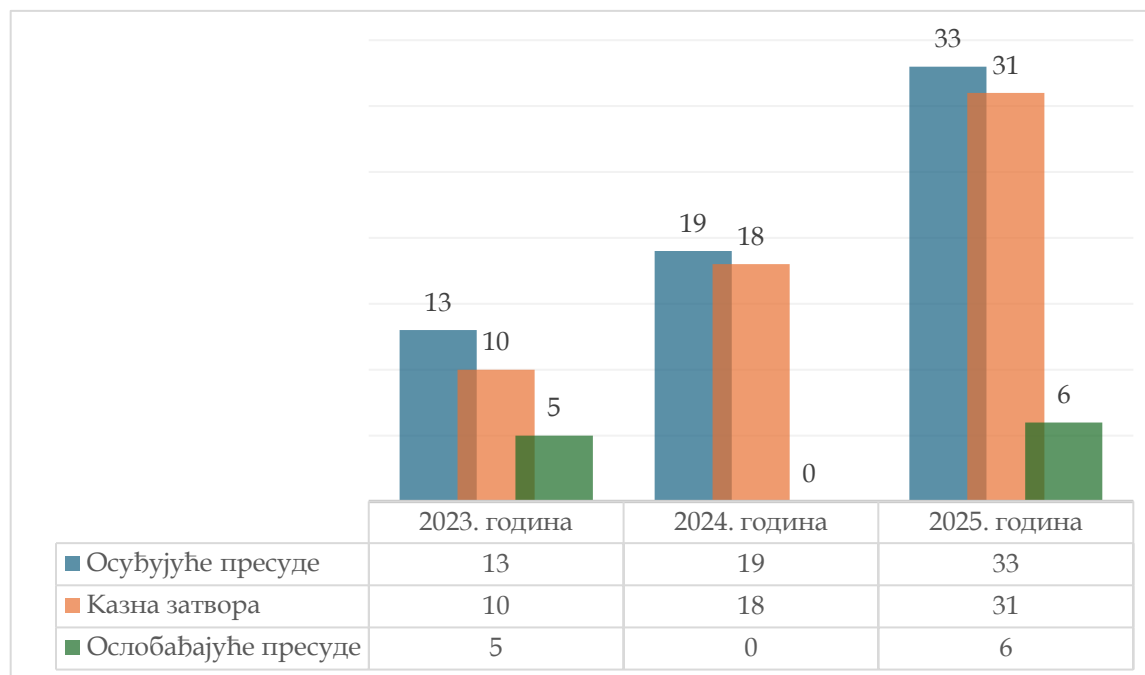

Укупан број предмета у раду и решених предмета виших судова, у вези са кривичним делом трговине људима, у последње три године

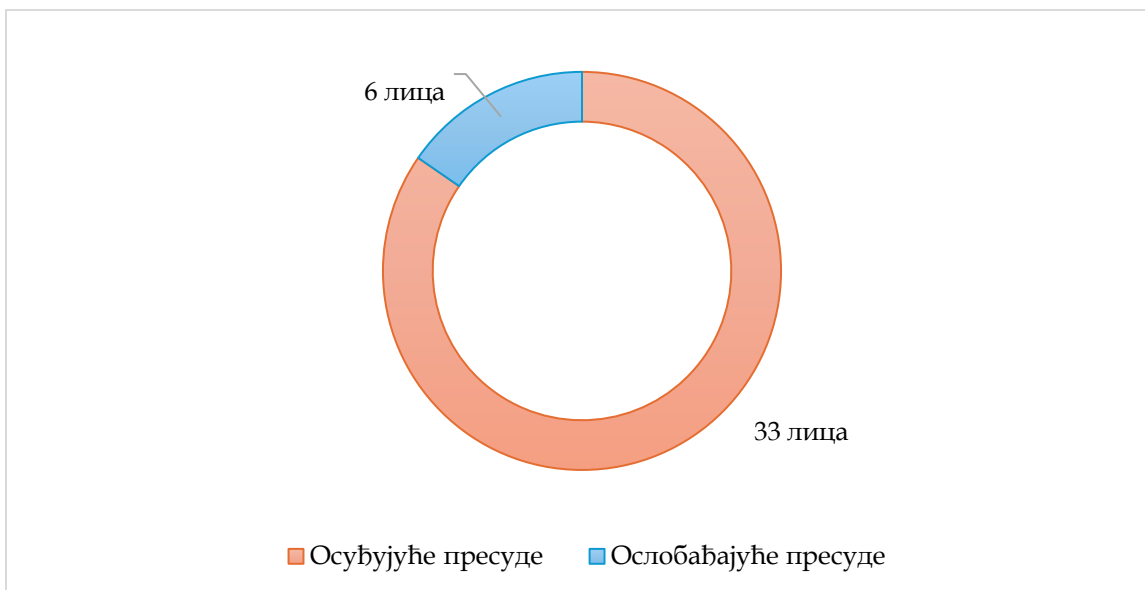

Број нерешених, примљених, окончаних и предмета у раду виших судова у претходне три године, у вези са кривичним делом трговине људима

Током извештајног периода судови су донели осуђујуће пресуде против 33 лица, док су у односу на шест лица донете ослобађајуће пресуде.

Број осуђујућих пресуда, пресуда у којима је изречена казна затвора и ослобађајућих пресуда, према броју лица, у претходне три године, у вези са кривичним делом трговине људима

Казне затвора изречене су против укупно 31 окривљеног лица. Најстрожа изречена казна била је казна затвора у трајању од 13 година и шест месеци, која је изречена против једног лица. Против једног лица изречена је казна затвора у трајању од 13 година, док је против једног лица изречена јединствена казна затвора у трајању од 12 година и шест месеци. Против једног лица изречена је казна затвора у трајању од 10 година, уз меру безбедности обавезног лечења алкохоличара, а против једног лица казна затвора у трајању од осам година.

Против три лица изречене су казне затвора у трајању од по седам година. Против једног лица изречена је казна затвора у трајању од шест година и новчана казна у износу од 200.000 динара, док је против још једног лица изречена казна затвора у трајању од шест година.

Против једног лица за кривично дело трговина људима изречена је казна затвора у трајању од пет година, док је за кривично дело приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију из члана 185. Кривичног законика изречена казна затвора у трајању од шест месеци. Осуђеном је изречена јединствена казна затвора у трајању од пет година и три месеца, као и мера безбедности забране вршења угоститељске делатности у трајању од пет година. Поред тога, у складу са Законом о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима²⁶, по издржаној казни затвора изречене су му и посебне мере: обавезно јављање надлежном органу полиције и Управи за извршење кривичних санкција, забрана посеђивања места на којима се окупљају малолетна лица, укључујући вртиће и школе, обавезно посеђивање професионалних саветовалишта и установа, обавезно обавештавање о промени пребивалишта, боравишта или радног места, као и обавезно обавештавање о путовању у иностранство.

Против два лица изречене су казне затвора у трајању од по пет година, док је против једног лица изречена казна затвора у трајању од четири године.

²⁶ „Службени гласник РС“, бр. 32/13

Против једног лица изречена је казна затвора у трајању од три године и шест месеци. Против још два лица изречене су казне затвора у трајању од по три године и шест месеци, као и мере безбедности забране приближавања и комуникације са оштећеном у трајању од три године. Овим лицима забрањено је приближавање оштећеној на удаљености мањој од 100 метара, као и приступ простору око места њеног становања и рада.

Против једног лица изречена је казна затвора у трајању од три године и четири месеца. Против два лица изречене су казне затвора у трајању од по три године, као и мере безбедности забране приближавања и комуникације са оштећеном, којима им је забрањено приближавање оштећеној на удаљености мањој од 100 метара и приступ простору око места њеног становања и рада.

Против једног лица изречена је казна затвора у трајању од три године. Истом пресудом окривљени је обавезан да оштећеном, на име накнаде нематеријалне штете, исплати укупан износ од 800.000 динара. Против још два лица изречене су казне затвора у трајању од по три године.

Досуђивање накнаде штете у кривичном поступку доприноси потпунијем остваривању права жртве на приступ правди и представља важан елемент њене рехабилитације. Истовремено, овај пример показује да постоји простор да судови у већој мери одлучују о имовинскоправним захтевима жртава трговине људима у оквиру кривичног поступка, када су за то испуњени процесни услови.

Ипак, имајући у виду да се у пракси жртве трговине људима и даље често упућују на парнични поступак ради остваривања права на накнаду штете, овај случај треба посматрати као позитиван пример који је потребно даље развијати и уједначавати. У наредном периоду потребно је пратити не само број предмета у којима је накнада штете досуђена у кривичном поступку, већ и да ли је досуђени износ стварно наплаћен, односно да ли је жртва фактички остварила право које јој је признато судском одлуком.

Национални извештај оцењује као посебно значајно то што је у овом предмету суд, поред одлуке о кривичној одговорности и казни, одлучио и о имовинскоправном захтеву оштећеног лица и досудио накнаду нематеријалне штете у износу од 800.000 динара

Против једног лица изречена је казна затвора у трајању од две године и шест месеци, док су против два лица изречене казне затвора у трајању од по две године. Против једног лица изречена је казна затвора у трајању од једне године и шест месеци, као и новчана казна у износу од 100.000 динара.

Против три лица изречене су казне затвора у трајању од по једне године, које ће осуђени издржавати у просторијама у којима станују. Против једног лица изречена је казна затвора у трајању од десет месеци, која ће се такође извршавати у просторијама у којима осуђени станује.

У судовима који располажу одговарајућом техничком опремом и у којима су вођени кривични поступци у вези са кривичним делом трговине људима, приликом испитивања жртава и сведока примењивана је видео-технологија.

Виши судови у Београду и Новом Саду пријавили су највећи број саслушаних жртава и сведока. Виши суд у Београду навео је да су, уз асистенцију Службе за помоћ и подршку сведоцима и оштећенима, у периоду од 1. јануара 2025. до 31. марта 2026. године саслушана

273 сведока, али да међу тим предметима није било предмета који су се односили на кривично дело трговине људима.

Виши суд у Новом Саду навео је да је у истом периоду, у посебно опремљеној просторији, путем видео-конференцијске везе одржано укупно 138 саслушања, односно да је на овај начин саслушано 30 сведока. Од тог броја, шест сведока испитано је у предметима у вези са кривичним делом трговине људима.

И други судови су навели да је током посматраног периода пружана помоћ жртвама кривичних дела, укључујући и жртве кривичног дела трговине људима. Виши суд у Нишу навео је да је подршка пружена за 12 лица, од којих су два лица имала статус оштећених у кривичним поступцима за кривично дело трговине људима.

Пред Вишим судом у Пироту подршка је пружена уз коришћење видео-технологије приликом саслушања оштећеног лица.

Поред наведеног, виши судови у Зрењанину, Краљеву, Неготину, Суботици, Ваљеву, Панчеву и Новом Пазару навели су да је подршка пружена за још 12 лица која су била жртве кривичног дела трговине људима.

5.3.1 Прекршајни судови

Прекршајни судови у Републици Србији нису надлежни за спровођење истраге, кривично гоњења и процесуирања кривичних дела. Уколико би подносилац захтева за покретање прекршајног поступка поднео захтев из чијег би садржаја и чињеничног описа произлазило да је реч о кривичном делу трговине људима, поступајући судија донео би решење о стварној ненадлежности и предмет проследио месно надлежном јавном тужилаштву ради даљег поступања.

5.4 Међународна сарадња

У оквиру истражних поступака Министарство унутрашњих послова је током извештајног периода остваривало сарадњу на бази међународне помоћи у полицијским стварима са Европолом и Интерполом. Сарадња се заснивала на вршењу одговарајућих провера ентитета обухваћених истрагама, ради откривања међународне трговине људима или утврђивања постојања елемената организованог криминала. Током 2025. године наведеним каналима примљене су 542 поруке, док је послата 151 порука.

У току јуна 2025. године, у оквиру Оперативног акционог плана ЕМРАСТ за трговину људима, спроведена је међународна оперативна акција „Global Chain 2025“ – Заједнички дани акције „LANA 2025“.²⁷ Током акције ухапшено је пет лица и поднете су две кривичне пријаве.

²⁷ На територији Републике Србије акција је спроведена на подручју Београда, Ниша, Суботице, Новог Сада, Бора, Панчева и Крагујевца, уз појачану контролу на граничном прелазу Аеродром Никола Тесла у Београду. Акцију је координисала и водила Служба за борбу против организованог криминала, односно Одељење за сузбијање трговине људима и кријумчарења људи.

Врховно јавно тужилаштво²⁸ предузима мере за даље унапређивање међународне сарадње и међународне правне помоћи, које нарочито обухватају јачање међународне правосудне сарадње и учешће у раду правосудних мрежа и тела, развијање билатералне сарадње, унапређивање неформалне сарадње и јачање капацитета јавног тужилаштва Републике Србије²⁹. Наведене активности укључују и специјализацију у области међународне правне помоћи у оквиру јавног тужилаштва, као и интензивирање обука у овој области.

Спонтана размена информација спроводи се у складу са чланом 98. Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима и чланом 11. Другог додатног протокола уз Европску конвенцију о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима³⁰.

За унапређивање ефикасности међународне правне помоћи, нарочито у сарадњи са државама чланицама Европске уније, посебан значај има сарадња Републике Србије са Eurojust-ом, која се остварује на основу Споразума о сарадњи између Републике Србије и Eurojust-а из 2019. године.³¹

Међутим, током 2025. године нису примљене нити упућене замолнице за пружање међународне правне помоћи у кривичним стварима у предметима трговине људима. Имајући у виду да током извештајног периода није поступано по примљеним замолницама, нити су замолнице упућиване страним правосудним органима, Врховно јавно тужилаштво навело је да у овој области нису уочени изазови.³²

Центар за заштиту жртава трговине људима навео је да је током извештајног периода остварио међународну сарадњу са организацијама које пружају помоћ и подршку жртвама трговине људима у Немачкој и Црној Гори. Информације прикупљене од ових

²⁸ Врховно јавно тужилаштво, у циљу повећања ефикасности међународне сарадње и међународне правне помоћи, има координирајућу улогу у пружању међународне правне помоћи у кривичним стварима. Ова улога је од нарочитог значаја имајући у виду све већи број кривичних предмета са међународним елементом, неопходност непосредних контаката између надлежних органа и потребу за убрзавањем поступака који су, по својој природи, хитни и тајни.

²⁹ У складу са обавезним упутством Републичког јавног тужилаштва из 2016. године, извршена је специјализација у области међународне правне помоћи у кривичним стварима, тако што су у вишим јавним тужилаштвима одређене контакт тачке за питања међународне правне помоћи у кривичним стварима, које су похаћале специјализоване обуке у овој области. Имајући у виду значај ових института за унапређење ефикасности међународне правне помоћи у прекограничним предметима трговине људима, током обука се, поред стицања знања о класичним облицима међународне правне помоћи, подстиче и сарадња применом иновативних механизма, као што су заједнички истражни тимови и институт такозване спонтане размене информација.

³⁰ Овај институт омогућава непосредну размену података до којих се дошло у оквиру истраге, односно података који се односе на кривично дело и учиниоца, без потребе за упућивањем формалне замолнице, у случајевима када постоји веза са другом државом.

³¹ Канцеларија тужиоца за везу Републике Србије при Eurojust-у доприноси даљем унапређивању и убрзавању поступака међународне правне помоћи у вези са кривичним делима која спадају у надлежност Eurojust-а, међу којима је и кривично дело трговине људима. Сарадња посредством Eurojust-а омогућава олакшавање и убрзавање извршења иностраних замолница, као и унапређивање међународне координације истрага и кривичног гоњења са државама чланицама Eurojust-а.

³² Тужилац за везу олакшава комуникацију и посредује у размени података између надлежних органа током припреме, упућивања и извршења замолница. Такође, има могућност да иницира одржавање координационих састанака између надлежних органа и формирање заједничких истражних тимова. Поред тога, прати развој законодавства и праксе у релевантним областима, укључујући област правосудне сарадње у вези са кривичним делом трговине људима, и релевантне извештаје прослеђује надлежним органима у Републици Србији, укључујући и извештај Eurojust-а о трговини људима.

организација прослеђиване су надлежним организационим јединицама Министарства унутрашњих послова Републике Србије ради даљег поступања.

Центар је такође истакао да је наставио да пружа подршку жртвама трговине људима које су сведочиле у кривичним поступцима који се воде пред надлежним органима Републике Словеније, чиме је настављена пракса прекограничне сарадње у области заштите и подршке жртвама трговине људима.

Министарство правде обавестило је Националног известиоца да је у извештајном периоду, у предметима који се односе на кривично дело трговине људима, евидентирано је укупно 14 предмета међународне правне помоћи, од чега два излазна и 12 улазних захтева.³³

У области изручења окривљених и осуђених лица евидентирано је пет улазних захтева, од којих је један примљен из Мађарске, један из Израела и три из Италије.

У области преузимања и уступања кривичног гоњења евидентиран је један улазни захтев – замолница Републике Словеније, која је прослеђена надлежном јавном тужилаштву на поступање, а о којој у извештајном периоду још није било одлучено.

У оквиру општих видова међународне правне помоћи евидентирано је осам предмета, од чега два излазна и шест улазних захтева. Једна излазна замолница упућена је Швајцарској ради прибављања података, по којој је поступљено, док је друга упућена Словачкој ради уручења акта, а одговор се још увек очекује.

Од шест улазних захтева из области опште међународне правне помоћи, по један је примљен из Немачке, Аустрије, Словачке, Словеније, Мексика и Швајцарске.

Према достављеним подацима, удовољено је захтевима за изручење које су поднеле Мађарска и Израел, као и улазним замолницама за међународну правну помоћ примљеним из Немачке, Словачке и Швајцарске. Замолници из Аустрије није удовољено, док је замолници из Словеније делимично удовољено. У односу на излазне замолнице, Швајцарска је поступила по замолници коју је Република Србија упутила њеним надлежним органима.

5.5 Партнерство и сарадња у оквиру истрага, кривичног гоњења и процесуирања

У предметима у вези са кривичним делом трговине људима, надлежни органи у оквиру истрага, кривичног гоњења и процесуирања овог кривичног дела, остварују сарадњу са Центром за заштиту жртава трговине људима и релевантним удружењима Атина и Астра.

Виши суд у Пироту навео је да је налаз и мишљење Центра за заштиту жртава трговине људима, сачињен још током истраге, на главном претресу цењен као исправа, у смислу члана 2. став 1. тачка 26. Законика о кривичном поступку. Представник Центра

³³ Министарство правде, као централни орган за пријем и прослеђивање захтева за међународну правну помоћ, у континуитету поступа по свим захтевима домаћих и иностраних правосудних органа, у складу са потписаним и ратификованим билатералним уговорима и међународним конвенцијама којима је Република Србија приступила. Излазни захтеви прослеђују се централним органима замољених држава, док се улазни захтеви достављају надлежним домаћим правосудним или другим органима на поступање.

присуствовао је главном претресу, као и саслушању оштећеног лица. Центар је у поступку обезбедио и учешће социјалног радника и психолога.

Поједини судови су као вид подршке жртвама и сведоцима навели и доступност информативног материјала на инфо-пултовима судова, укључујући брошуре о праву на накнаду штете проузроковане кривичним делом и памфлете са корисним информацијама за оштећене и сведоке.

Виши суд у Зрењанину навео је да се жртвама трговине људима пружа правна подршка и да се предузимају активности како би све жртве биле информисане о праву на накнаду штете, као и о поступку остваривања тог права.

Виши суд у Краљеву навео је да се ради заштите жртава, а посебно жртава трговине људима, предузимају мере које обухватају заштиту приватности и идентитета, ограничавање приступа подацима и обезбеђивање подршке током поступка, уз сарадњу са Центром за заштиту жртава трговине људима и другим надлежним службама. Сличне мере и облике сарадње навео је и Виши суд у Новом Пазару.

Центар за заштиту жртава трговине људима навео је да током кривичних поступака учествује кроз непосредну подршку жртвама, али и пружањем стручне подршке полицији и јавним тужилаштвима. Након спроведеног форензичког интервјуа и прикупљања релевантних података, Центар сачињава налаз и мишљење које се користи у истражним поступцима и пред судовима, док стручни радници Центра учествују у судским поступцима и као сведоци.³⁴

Према наводима Центра, почетком 2026. године реализована су два случаја у којима су жртве исказ дале јавном тужиоцу из просторија Центра, на иницијативу Заштитника грађана. Центар је навео да ће наставити да предлаже правосудним органима примену оваквог начина испитивања, са циљем да он постане уобичајена пракса, као и да у том процесу очекује подршку Заштитника грађана.

Центар је указао да, иако су такви случајеви постали ретки, и даље постоје ситуације у којима жртве сведоче у непосредном присуству окривљених или осумњичених. Као пример наведен је случај малолетне девојчице, жртве сексуалне експлоатације, која је током 2025. године сведочила у присуству окривљеног, о чему је Центар обавестио Заштитника грађана.

Такође, указано је и на случај изражене ретрауматизације идентификоване жртве трговине људима, мушкарца са менталним тешкоћама који је годинама био изложен експлоатацији и принуди на вршење кривичних дела, коме су, на дан сведочења у суду, полицијски службеници приступили са намером привођења ради извршења казне, иако је његова кривична одговорност била непосредно повезана са околностима трговине људима. Центар је навео и да су поједина вештачења доводила до додатне ретрауматизације жртава због начина постављања питања, која су имала осуђујући карактер и доводила у питање понашање жртве.

³⁴ Центар обезбеђује психолошку припрему жртава за сведочење, информиса их о њиховим правима, организује превоз и пратњу стручних радника приликом одласка на суђења, као и посредује у комуникацији између жртава, полиције и правосудних органа. У циљу заштите жртава, пошта намењена жртвама у појединим случајевима доставља се на адресу Центра. Такође, Центар инсистира на одређивању статуса посебно осетљивог сведока и организује долазак жртава на рочишта и давање изјава тако да се избегне сваки контакт са окривљенима, укључујући и сусрете у ходницима и другим просторијама судова

Према оцени Центра, од посебног је значаја да стручни радници који непосредно пружају подршку жртвама присуствују њиховом сведочењу у својству особе од поверења, сваки пут када жртва то затражи. Центар указује да пракса појединих судова да за особу од поверења одређују запослене у службама за подршку сведоцима није адекватно решење, јер се те особе са жртвом први пут сусрећу непосредно пре сведочења и немају могућност да претходно изграде однос поверења нити учествују у њеној припреми.

5.6 Информације релевантних удружења

Удружење Атина је током извештајног периода проследило надлежним институцијама више пријава које указују на основану сумњу о постојању организованих криминалних група укључених у трговину људима и радну експлоатацију страних држављана. Пријаве су се односиле на деловање криминалних мрежа повезаних са више земаља, укључујући Бангладеш и Кину. Прикупљене информације и сведочења, која су прослеђена надлежним органима, како је наведено, указују на постојање транснационалних облика организоване трговине људима у сврху радне експлоатације.

Удружење Атина указује на случај држављанке Бангладеша која је идентификована као жртва трговине људима у сврху сексуалне експлоатације. Како Атина наводи, захваљујући благовременој реакцији и доброј сарадњи између Атине, надлежне полицијске управе и вишег јавног тужилаштва, покренут је поступак против осумњичених лица. Како је наведено, случај јасно показује значај ране идентификације, међусекторске сарадње и активног укључивања специјализованих удружења у процес заштите жртава и кривичног гоњења починилаца. Предмет је тренутно у фази судског поступка.

Такође, удружење Атина указало је Националном известиоцу на проблем спровођења финансијских истрага, те да се, како је наведено, не изричу мере забране располагања имовином, одузимање имовине. Атина сматра да би из тих средстава могла да се остваре права жртава на имовинскоправни захтев за накнаду штете. Како је наведено, проблем је и дужина трајања судских поступака, који директно онемогућавају опоравак и интеграцију жртава на дужи временски период. У том контексту, како је наведено, посебно забрињавају изазови који се јављају у судским поступцима за кривично дело трговине људима. У једном предмету, током протеклих пет година дошло је до промене чак три поступајуће судије. Последица оваквих кадровских промена, како наводи Атина, је значајно успоравање поступка, јер се свака промена судије одражава на континуитет вођења предмета и у пракси доводи до поновног извођења доказа и враћања поступка на раније фазе.

Такође, указано је да један од најзначајнијих проблема и даље представља пракса преквалификације кривичног дела трговине људима у друга, блаже кажњива кривична дела, посебно кривично дело посредовања у вршењу проституције. Ова пракса, како је наведено, доводи до смањења степена заштите жртава, умањује могућност примене посебних мера заштите и може резултирати кажњавањем лица која су у суштини жртве експлоатације. Како је наведено, посебно забрињавају случајеви у којима се ни код малолетних лица изложених сексуалној експлоатацији не препознају елементи кривичног дела трговине људима, већ се поступање усмерава ка другим кривичним делима.

Удружење Атина наводи и да изазов представља и недоследна примена института посебно осетљивог сведока. Иако жртве у појединим предметима добијају овај статус, како је наведено, његова практична вредност је ограничена недостатком техничких капацитета.

5.7 Препоруке за унапређење стања у области истраге, кривичног гоњења и процесуирања

Ради унапређења стања у области, Национални извештај упућује надлежним органима следеће препоруке³⁵:

- Министарство унутрашњих послова треба да формира сталне специјализоване тимове за спречавање и сузбијање трговине људима у свим полицијским управама.
- Министарство унутрашњих послова треба да повећа проактивно поступање у откривању и документовању кривичних дела трговине људима.
- Министарство унутрашњих послова треба да обезбеди доследну примену механизма повратног информисања између полицијских управа о поступању и исходу по прослеђеним извештајима и информацијама о сумњи на кривично дело трговине људима.
- Министарство унутрашњих послова и Центар за заштиту жртава трговине људима треба да обезбеде обављање заједничких интервјуа са претпостављеним и формално идентификованим жртвама у свим полицијским управама.
- Неопходно је обезбедити редовно и благовремено обавештавање Центра за заштиту жртава трговине људима о току и исходу кривичног поступка као и свим одлукама које могу утицати на безбедност жртве.
- Министарство унутрашњих послова и Министарство правде треба да обезбеде благовремену процену ризика по безбедност жртве, пре пуштања окривљеног или осуђеног лица из притвора или затвора, уз укључивање Центра за заштиту жртава трговине људима и других пружалаца подршке жртви.
- Неопходно је да, Центар за заштиту жртава трговине људима у сарадњи са другим субјектима у оквиру Националног механизма, изради смернице за рад са претпостављеним и формално идентификованим жртвама трговине људима током кривичног поступка.

³⁵ Иако по члану 19. став 2. Закона о Заштитнику грађана Заштитник грађана није овлашћен да контролише рад Народне скупштине, председника Републике, Владе, Уставног суда, судова и јавних тужилаштва, Заштитник грађана сматра да би било корисно да у духу добре сарадње наведени органи размотре његове препоруке.

- Министарство правде треба да предузме даље активности како би сваки правосудни орган који поступа у предметима трговине људима имао стални и благовремено доступни приступ аудио-видео опреми и посебно прилагођеној просторији за испитивање жртава и посебно осетљивих сведока, у сопственом простору или коришћењем капацитета другог органа или установе на унапред уређен начин.
- Министарство унутрашњих послова треба да настави са спровођењем обавезних, редовних и практично усмерених специјализованих обука за полицијске службенике који поступају у предметима трговине људима, укључујући обуке из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица, уз обухват свих полицијских управа, проверу стечених знања и праћење утицаја обука на поступање у пракси.
- Правосудна академија и Министарство унутрашњих послова треба да наставе спровођење редовних специјализованих обука за судије, јавне тужиоце и полицијске службенике о тумачењу законских обележја кривичног дела трговине људима и његовог правилног разликовања од сродних кривичних дела, заснованих на конкретним предметима и анализи праксе.
- Потребно је да релевантни субјекти у оквиру Националног механизма израде јединствене практичне смернице за тумачење законских обележја кривичног дела трговине људима и његово разликовање од сродних кривичних дела и обезбеде праћење разлога и исхода преквалификација.
- Министарство унутрашњих послова и Правосудна академија треба да наставе са спровођењем обавезних и периодичних програма стручног усавршавања полицијских службеника, јавних тужилаца и судија о новим методама и техникама за препознавање и истрагу случајева трговине људима, укључујући дигиталне и финансијске истраге и посебне доказне радње, уз проверу стечених знања и праћење њихове примене у конкретним предметима.

6. Идентификација и заштита жртава трговине људима

Током извештајног периода предузете су активности на јачању стручних капацитета за прелиминарну идентификацију и рад са жртвама, ширењу праксе заједничких разговора полицијских службеника и стручних радника Центра, као и обезбеђивању психолошке, здравствене, правне, материјалне и друге подршке. Релевантна удружења наставила су да имају значајну улогу у препознавању претпостављених жртава и пружању специјализованих услуга.

Уочено је, међутим, неуједначено учешће појединих система у препознавању и упућивању претпостављених жртава, као и недостаци у доступности дугорочне подршке и реинтеграције, смештаја за мушкарце, помоћи страним држављанима, бесплатне правне помоћи, накнаде штете и заштите од секундарне виктимизације. Доступност и обим појединих услуга и даље зависе од места боровка жртве, расположивих капацитета надлежних органа и значајног ангажовања релевантних удружења.

Ово поглавље садржи преглед поступања по раније упућеним препорукама Националног известиоца, као и анализу активности и резултата надлежних органа, установа, релевантних удружења и међународних организација у прелиминарној и формалној идентификацији, заштити и подршци жртвама трговине људима током 2025. године. Посебна пажња посвећена је обиму и изворима пријава, облицима експлоатације, структури идентификованих жртава, положају деце и страних држављана, као и доступности права и услуга.

6.1 Поступање по препорукама Националног известиоца у области трговине људима

- **Центар за заштиту жртава трговине људима треба да иницира израду и усвајање јединствених индикатора за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима, који ће објединити постојеће индикаторе из различитих области у један интегрисани документ, ради уједначене и ефикасне примене у свим системима;**

Током 2025. године одржано је више међуресорних састанака уз учешће Центра за заштиту жртава трговине људима, Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарства здравља и Комесаријата за избеглице и миграције. Састанци су били посвећени стандардизацији и усвајању јединствених индикатора за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима. Према достављеним подацима, усаглашено је да се рад на изради јединствених индикатора интензивира након усвајања новог закона којим се уређује ова област.

Током извештајног периода унапређена је апликација за прелиминарну идентификацију коју користи Центар, тако што су у њу, уз подршку GIZ-а, интегрисани индикатори намењени систему здравствене заштите. Апликација је редизајнирана и поједностављена, а уведена је и могућност комуникације посредством чет-бота, чиме је проширена могућност њене примене у различитим системима.

Национални извештајлац констатује да су током извештајног периода предузети почетни кораци ка унапређењу и стандардизацији прелиминарне идентификације жртава трговине људима.

Усвајањем Закона о спречавању и сузбијању трговине људима и заштити жртава створен је нормативни основ за доношење индикатора. Због тога поступање по препоруци не подразумева нужно усвајање једног јединственог документа, већ обезбеђивање да сви надлежни субјекти благовремено донесу одговарајуће индикаторе и да они буду међусобно усклађени, практично применљиви и засновани на јединственим принципима идентификације и упућивања.

Имајући у виду одржане међуресорне састанке, унапређену апликацију и створен нормативни основ, Национални извештајлац оцењује да је започето поступање по препоруци.

- **Министарство унутрашњих послова, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Центар за заштиту жртава трговине људима треба да развију јасне смернице за разликовање трговине људима ради радне експлоатације од других облика повреде радних права, укључујући прекршаје и нерегуларно запошљавање, ради правилне идентификације жртава и усмеравања случајева ка надлежним органима;**

Центар је у више наврата указивао на потребу утврђивања јасних критеријума за разликовање трговине људима од повреда радних права, укључујући разговоре са Националним координатором и учешће на стручним скуповима. На потребу уређивања овог питања Центар је указао и на састанку са Врховним јавним тужилаштвом, одржаном почетком 2026. године, након извештајног периода. Центар за заштиту жртава трговине људима је током извештајног периода проширио интерне смернице за израду налаза и мишљења додатним упутствима за поступање у случајевима сумње на трговину људима ради радне експлоатације.

У оквиру пројекта Савета Европе реализована је обука „Превенција и сузбијање трговине људима у сврху радне експлоатације“, којој је присуствовао 21 учесник: 18 новозапослених инспектора рада из различитих градова у Републици Србији и по један представник Министарства унутрашњих послова, Центра за заштиту жртава трговине људима и удружења Атина.

Обука је била усмерена на унапређење знања инспектора рада о законском и стратешком оквиру, функционисању националног механизма за упућивање, индикаторима за откривање и прелиминарну идентификацију жртава и доступним услугама помоћи и подршке. Представљени су и примери добре праксе из Белгије, правни стандарди, разлике између повреда прописа о раду и кривичног дела трговине људима, као и улоге и одговорности инспекције рада, полиције, Центра и удружења.

У сарадњи са Правосудном академијом развијен је програм обуке за јачање капацитета правосудних професионалаца у области трговине људима, са посебним освртом на радну експлоатацију, начело некажњавања жртава и накнаду штете. На основу тог програма, у новембру 2025. године у Београду је реализована дводневна специјализована обука о трговини људима ради радне експлоатације. Један од централних делова обуке односио се

на разликовање елемената кривичног дела трговине људима од повреда радних права и прекршаја прописаних радним законодавством.

На обуци је учествовало 27 лица: десет јавних тужилаца, шест судија, три инспектора рада, четири представника Центра за заштиту жртава трговине људима и четири представника Министарства унутрашњих послова.

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања је у оквиру спровођења Програма за борбу против трговине људима у Републици Србији за период 2024–2029. године предузимало активности на прецизирању одредаба прописа којима се уређује рад агенција за запошљавање, нарочито у погледу посредовања у запошљавању у земљи, у иностранству и из иностранства. Ова активност је добила додатни значај услед повећаног броја страних радника који се ангажују посредством агенција за запошљавање.

Привредна комора Србије и Министарство унутрашњих послова, иницирали су формирање Мреже послодаваца за спречавање трговине људима у циљу радне експлоатације. Како је Национални извештац обавештен, мрежа је формирана са задатком унапређења размене знања, искустава и примера добре праксе међу послодавцима, као и подстицања усвајања механизма раног препознавања и превенције радне експлоатације.

Национални извештац констатује да су се током извештајног периода спроведене активности односиле на унапређење знања професионалаца о трговини људима у циљу радне експлоатације.

Министарство унутрашњих послова обавестило је Националног известиоца да током извештајног периода није предузимало активности у вези са овом препоруком. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Центар нису, у сарадњи са Министарством унутрашњих послова, приступили изради заједничких смерница, нити су утврђени носиоци, методологија, динамика и рокови за њихово доношење.

Од 242 пријаве које је примио Центар у 2025. години, 118 се односило на сумњу на радну експлоатацију страних држављана, док је 21 лице формално идентификовано као жртва трговине људима. Истовремено, Инспекторат за рад је у 247 надзора затекао 2.131 страног држављанина, укључујући 305 лица без уговора о раду и/или пријаве на обавезно социјално осигурање и 249 лица без јединствене дозволе, али ни у једном случају није утврдио индикаторе трговине људима.

Ови подаци указују на висок ризик од неуједначеног препознавања случајева и потврђују потребу за јасним, заједнички усаглашеним критеријумима и процедурама поступања.

Имајући у виду да надлежни органи нису предузели конкретне заједничке активности и да смернице нису израђене, Национални извештац оцењује да није поступљено по препоруци.

Због изузетног значаја овог питања за благовремено откривање и правилну идентификацију жртава трговине људима ради радне експлоатације, као и за разграничење овог кривичног дела од повреда радних права и других незаконитости, Заштитник грађана ће, у оквиру својих законом утврђених надлежности, предузети активности ради покретања процеса утврђивања јасних смерница.

- **Министарство унутрашњих послова и Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања треба да обезбеде флексибилне механизме за пријаву боравка страних држављана, жртава трговине људима, као предуслов за остваривање привременог боравка и других права, у складу са Законом о странцима;**

Министарство унутрашњих послова навело је да Центар за заштиту жртава трговине људима доставља Управи граничне полиције стручно мишљење на основу којег се страном држављанину који је жртва трговине људима одобрава период опоравка и размишљања у трајању од 90 дана, без обавезе подношења уобичајеног захтева странца.

Министарство је навело да је, током извештајног периода, радило и на даљем развијању система који би одговорио на специфичне захтеве превенције и сузбијања трговине људима ради радне експлоатације, у складу са изменама Закона о запошљавању странаца и Закона о странцима, којима су уведене промене у поступцима запошљавања страних држављана.

Центар је упознао Националног известиоца да за стране држављане који су идентификовани као жртве трговине људима, велика потешкоћа представља и пријава боравка. Како Центар наводи, постоје проблеми приликом остваривање права на привремени боравак, јер у пракси службеници Управа за странце имају различите захтеве у погледу документације коју је потребно предати, као и такси које се плаћају, па тако неке жртве не плаћају ништа, а од неких се захтева да плате више хиљада динара.³⁶

Имајући у виду да није успостављен нити документован флексибилан механизам пријаве боравка, да нису уређени поступак, надлежности и прихватљиви докази о адреси, Национални извештај оцењује да није поступљено по препоруци.

Потребно је да Министарство унутрашњих послова, у сарадњи са Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Центром за заштиту жртава трговине људима, обезбеди јединствено поступање при пријави боравка страних жртава трговине људима, укључујући случајеве у којима жртва не располаже уобичајеним доказом о адреси.

- **Министарство правде у сарадњи са јединицама локалне самоуправе треба да поједностави процедуре за приступ бесплатној правној помоћи жртвама трговине људима, како би се остварило ово право;**

Министарство правде је, у сарадњи са јединицама локалне самоуправе, спровело информативну кампању „Имаш право!“, усмерену на подизање свести јавности о постојању, значају и могућностима коришћења система бесплатне правне помоћи.³⁷

³⁶ Према наводима Центра појединим жртвама тражено је да приложи „бели картон“, односно потврду о пријављеном боравишту странца из полицијске станице, од неких писну изјаву власника стана у којем живе, а од неких ништа од тога. Такође, многи од њих месецима нису успели да остваре ово право, јер станодавци нису хтели да им омогуће пријаву боравишта. Центри за социјални рад нису прихватили да их пријаве на њихове адресе.

³⁷ Прва фаза кампање започела је у октобру 2024. године, паралелно са обукама за примену Закона о бесплатној правној помоћи, док је кампања окончана 30. септембра 2025. године. Кампања је спроведена посредством националних, регионалних и локалних медија и обухватила је медијске догађаје, гостовања и изјаве, тематске текстове, телевизијске спотове, билборде, постере, лифлете, активности на друштвеним мрежама, постављање привремених информативних штандова и анкетирање корисника о задовољству услугама. Покренут је и интернет сајт „Имаш право“, на којем су обједињене информације о праву на бесплатну правну помоћ.

Министарство правде је навело да је у току унапређење делимично централизованог информационог система СИПРЕС, у којем је предвиђен модул за евидентирање предмета са индикаторима трговине људима.

Законом о бесплатној правној помоћи жртве трговине људима препознате су као посебно осетљива категорија корисника. Право на бесплатну правну помоћ признаје им се када правну заштиту остварују од трговине људима, без обзира на испуњеност услова који се односе на њихово имовинско стање. Ово законско решење представља важан нормативни основ за приступ правној заштити.

Међутим, Центар за заштиту жртава трговине људима обавестио је Националног известиоца да током 2025. године ниједна жртва трговине људима није користила бесплатну правну помоћ посредством јединица локалне самоуправе. Као разлози наведени су сложеност процедуре и недостатак адвоката специјализованих за пружање правне помоћи жртвама трговине људима.

Центар је током 2025. године обезбеђивао адвокатске услуге ангажовањем адвоката специјализованог за рад са жртвама трговине људима. Међутим, уговор о ангажовању истекао је крајем године, услед чега је прекинут континуитет у пружању овог облика правне подршке.

Значајан део правне помоћи жртвама и даље су обезбеђивала удружења из донаторских и пројектних средстава. Удружење Астра пружило је правну подршку за 73 жртве и сносило трошкове њиховог заступања од стране адвоката специјализованих за рад са жртвама трговине људима у три кривична поступка.

Удружење Атина пружило је правну подршку за 73 жртве кроз 189 правних услуга, док је за 12 жртава обезбедило пуномоћје и непосредно заступање посредством адвокатске канцеларије.

Министарство правде, током извештајног периода, није организовало специјализоване обуке за адвокате који пружају бесплатну правну помоћ жртвама трговине људима. У одговору Националном известиоцу наведено је да такве активности нису започете, али да би могућност њиховог спровођења могла бити размотрена у наредном периоду.

У оквиру пројекта Савета Европе „Јачање борбе против трговине људима у Србији“, удружење Атина је током 2025. године спровело интервјуе са 15 особа које су преживеле трговину људима, од којих је било 13 жена и два мушкарца, а које су учествовале у судским поступцима.³⁸

Адвокатска комора Србије је у сарадњи са Саветом Европе од марта 2026. године започела спровођење другог туторисаног HELP курса „Борба против трговине људима и заштита жртава трговине људима“, за који се пријавило 39 адвоката.³⁹

Јединице локалне самоуправе и градске општине учествовале су у кампањи, између осталог, постављањем линка ка сајту на својим интернет страницама.

³⁸ На основу прикупљених података израђене су и објављене смернице „Од трауме до сведочења: смернице за психолошку подршку жртвама трговине људима у истражним и судским процесима“, усмерене на смањење секундарне виктимизације и унапређење поступања институција.

³⁹ Курс траје осам недеља и обухвата 12 модула, уз додатне материјале о домаћем законодавству и практичним примерима. Комора је учествовала и на округлим столовима у Нишу током 2025. и у Крагујевцу током 2026.

Посебно је значајан податак Центра да током 2025. године ниједна жртва трговине људима није користила бесплатну правну помоћ посредством јединица локалне самоуправе.

Изостанак специјализованих обука у организацији Министарства правде додатно ограничава квалитет правне помоћи. Жртвама трговине људима често је потребна правна подршка у вези са статусом посебно осетљивог сведока, заштитом приватности и безбедности, накнадом штете, боравишним статусом, радним правима и спречавањем секундарне виктимизације. Пружање такве помоћи захтева специфична знања и приступ заснован на правима и потребама жртве.

Активности Адвокатске коморе Србије започете 2026. године представљају позитиван корак у јачању стручних капацитета адвоката, али су предузете након извештајног периода и не представљају меру којом су поједностављене процедуре пред јединицама локалне самоуправе.

Чињеница да су Центар и удружења обезбедили правну подршку значајном броју жртава потврђује постојање стварне потребе за овом услугом. Истовремено, ослањање на донаторско финансирање, појединачне уговоре и адвокате ангажоване ван система бесплатне правне помоћи указује да законом успостављени систем није преузео своју предвиђену улогу. Истек уговора са адвокатом Центра специјализованим за рад са жртвама додатно показује ризик од прекида континуитета правне подршке.

Имајући у виду да током извештајног периода нису поједностављене процедуре за приступ бесплатној правној помоћи, да ниједна жртва није користила овај механизам посредством јединица локалне самоуправе и да нису обезбеђени специјализовани пружаоци правне помоћи, Национални извештај оцањује да није поступљено по препоруци.

Потребно је да Министарство правде, у сарадњи са јединицама локалне самоуправе и Центром за заштиту жртава трговине људима, обезбеди поједностављен поступак за остваривање бесплатне правне помоћи жртвама трговине људима. Потребно је да Министарство правде и Адвокатска комора Србије треба да обезбеде доступност адвоката са посебним знањима у области трговине људима за пружање бесплатне правне помоћи жртвама, кроз континуиране специјализоване обуке и јавно доступну листу обучених адвоката.

- **Правосудна академија треба да успостави програм континуиране едукације судија и тужилаца о примени начела некажњавања жртава трговине људима;**

Током 2025. године остварен је напредак у спровођењу обука посвећених кривичном делу трговине људима и примени начела некажњавања жртава. Према достављеним подацима, циљане вредности у погледу броја обучених јавних тужилаца, полицијских службеника и судија основних и виших судова, предвиђене Акционим планом, биле су достигнуте, док циљана вредност за судије прекршајних судова није у потпуности остварена.

Правосудна академија је реализовала четири једнодневна семинара о примени начела некажњавања жртава трговине људима, одржана у Крагујевцу, Новом Саду, Нишу и

године, а планира и континуиране обуке адвоката заинтересованих за пружање специјализоване правне помоћи жртвама.

Београду. На семинарима је учествовало укупно 65 лица, међу којима 12 судија и 28 јавних тужилаца.

У периоду од 23. априла до 7. јула 2025. године реализован је и HELP онлајн курс Савета Европе о борби против трговине људима и заштити жртава. За курс се пријавило 30 полазника — 15 судија, 13 јавних тужилаца и два представника Правосудне академије — док је курс успешно завршило 19 полазника.

Национални извештај констатује да су током 2025. године предузете значајне активности усмерене на унапређење знања судија и јавних тужилаца о примени начела некажњавања.

Посебан недостатак представља недовољан обухват судија прекршајних судова. Управо пред прекршајним судовима жртве могу бити изложене ризику кажњавања због радњи које су учиниле под принудом или као непосредну последицу експлоатације, нарочито у предметима који се односе на проституцију, јавни ред и мир, странце, просјачење и друге прекршаје. Организационе тешкоће и необавезност обука не могу бити трајно оправдање за изостанак системског обухвата судија прекршајних судова.

Подаци о HELP курсу показују да је курс успешно завршило 19 од 30 пријављених полазника. Иако овај резултат представља додатни допринос стручном усавања, потребно је анализирати разлоге због којих 11 пријављених полазника није завршило курс.

Имајући у виду број и садржину реализованих обука и постојање извесног континуитета, Национални извештај оцењује да је започето поступање по препоруци.

Потребно је да Правосудна академија успостави формални програм континуиране едукације о начелу некажњавања, који ће обухватити судије кривичних и прекршајних судова, јавне тужиоце и судијске и јавнотужилачке помоћнике. Програм треба да садржи редовне обуке, анализу домаће и међународне праксе, студије случаја и посебне модуле о повезаности начела некажњавања са прелиминарном идентификацијом жртава.

Неопходно је обезбедити већу доступност обука судијама прекршајних судова, укључујући регионалне и онлајн формате, али и успоставити механизам за праћење практичне примене стечених знања. Потребно је прикупљати податке о предметима у којима је разматрана или примењена забрана кажњавања жртве и анализирати да ли су поступање и одлуке судова и јавних тужилаштава уједначени.

- **Неопходно је успоставити механизам за укључивање прекршајних судова у прелиминарну идентификацију жртава трговине људима, кроз редовне и обавезне обуке за судије и унапређење електронског система СИПРЕС ради евидентирања предмета са индикаторима трговине људима;**

Правосудна академија је током 2025. године реализовала четири једнодневна семинара посвећена примени начела некажњавања жртава трговине људима, одржана у Крагујевцу, Новом Саду, Нишу и Београду. На семинарима је учествовало укупно 65 лица, од којих 12 судија и 28 јавних тужилаца. Међутим, из достављених података није могуће утврдити колико је судија прекршајних судова било обухваћено овим семинарима.

У периоду од априла до јула 2025. године реализован је и HELP онлајн курс Савета Европе, који је успешно завршило 19 судија и јавних тужилаца. Међу полазницима који су завршили курс био је један судија Прекршајног апелационог суда.

Правосудна академија је у оквиру извештавања о спровођењу Акционог плана уврстила судије прекршајних судова међу циљне групе обука о примени начела некажњавања. Ипак, сама Академија је навела да циљана вредност у погледу стицања посебних знања судија прекршајних судова о препознавању случајева трговине људима није достигнута. Као разлози наведени су њихова оптерећеност редовним поступањем у предметима, отежана могућност одсуствовања са рада и чињеница да похађање обука није обавезно.

Правосудна академија израдила је напредне програме обуке који би требало да обухвате и судије прекршајних судова, али је њихова реализација померена за 2026. годину.

Министарство правде је навело да је у току унапређење делимично централизованог система СИПРЕС и да је у оквиру тог процеса предвиђен модул за евидентирање предмета са индикаторима трговине људима.

Прекршајни суд у Београду навео је да прекршајни судови нису стварно надлежни за поступање у предметима који се односе на кривично дело трговине људима и да, када утврде постојање сумње на ово кривично дело, доносе одлуку о ненадлежности и предмет достављају надлежном јавном тужилаштву.

Национални извештац констатује да су током извештајног периода реализоване поједине активности које су могле обухватити и судије прекршајних судова и да је започето техничко унапређење система СИПРЕС. Међутим, није успостављен механизам за системско укључивање прекршајних судова у прелиминарну идентификацију жртава трговине људима.

Необавезност обука и редовна оптерећеност судија не могу представљати трајно оправдање за изостанак системског обухвата. Судије прекршајних судова могу у предметима који се односе на проституцију, просјачење, јавни ред и мир, боравак странаца, нерегуларни рад и друге прекршаје доћи у контакт са лицима код којих постоје индикатори да су радње извршене под принудом или као непосредна последица трговине људима.

Нису утврђени јасни поступци за препознавање индикатора, обавештавање полиције, јавног тужилаштва и Центра, одлагање или прекид прекршајног поступка, разматрање начела некажњавања и евидентирање исхода упућених случајева. Стога поступање у пракси и даље зависи од знања и процене појединачног судије.

Имајући у виду спроведене обуке и започето унапређење система СИПРЕС, али и недовољан обухват прекршајних судија и непостојање јасних процедура упућивања, Национални извештац оцењује да је започето поступање по препоруци.

Потребно је да Правосудна академија успостави редован програм обуке посебно намењен судијама прекршајних судова, са обавезним садржајима о индикаторима трговине људима, начелу некажњавања и поступању у случају сумње да је окривљено лице жртва.

Министарство правде треба да оконча унапређење система СИПРЕС и обезбеди функционалан модул за означавање и праћење предмета са индикаторима трговине људима. Истовремено, потребно је утврдити писану процедуру којом ће бити уређени препознавање индикатора, обавештавање надлежног јавног тужилаштва, полиције и Центра, примена начела некажњавања, повратно информисање суда и праћење исхода упућених случајева.

- **Министарство здравља, у сарадњи са Центром за заштиту жртава трговине људима и другим релевантним институцијама, треба да обезбеди системску и континуирану едукацију здравствених радника за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима и примену индикатора у пракси, уз успостављање механизма за праћење ефективности обука и мотивисање здравствених радника за активно учешће у програмима;**

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Центар за заштиту жртава трговине људима су, уз подршку пројекта⁴⁰ током 2025. године организовали серију регионалних обука „Препознавање случајева трговине људима и подршка жртвама“. Овим обукама обухваћено је 110 запослених у систему здравствене заштите.

У децембру 2025. године шест здравствених медијаторки учествовало је на обуци Центра за заштиту жртава трговине људима о препознавању случајева трговине људима и пружању подршке жртвама. На обуци су представљени индикатори за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима намењени систему здравствене заштите и приручник за њихову примену, које су заједнички развили Министарство здравља и Центар.

Министарство здравља је навело да током 2025. године није системски организовало специфичне обуке здравствених радника за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима јер је планирано доношење протокола о поступању система здравствене заштите са жртвама трговине људима након доношења новог законског оквира, којим би поступање здравствених установа у овој области било прецизније уређено.

Према наводима Министарства, организовање системских обука пре усвајања протокола могло би довести до потребе за поновном едукацијом здравствених радника након његовог доношења, што је оцењено као нерационално коришћење буџетских средстава и потенцијални разлог за слабији одзив здравствених радника на касније обуке.

Министарство здравља планира да, након доношења протокола, организује системске едукације здравствених радника. Као могући механизам за подстицање учешћа наведена је акредитација програма, која би здравственим радницима омогућила стицање бодова потребних за обнављање лиценце.

Национални извештај констатује да су, током извештајног периода, предузети значајни кораци ка унапређењу способности здравствених радника да препознају могуће жртве трговине људима.

Имајући у виду предузете активности и спроведене пројектне обуке, али и чињеницу да Министарство здравља није успоставило системски и континуирани програм едукације, Национални извештај оцењује да је започето поступање по препоруци.

Потребно је да Министарство здравља, у сарадњи са Центром, без одлагања припреми план системске едукације који ће бити усклађен са протоколом. Неопходно је акредитовати програме и повезати учешће са стручним усавршавањем и обнављањем лиценце, као и успоставити показатеље ефективности.

⁴⁰ „Western Balkans Joint Action Against Smuggling of Migrants and Trafficking in Human Beings“, који спроводи Међународна организација за миграције, и пројекта „Подршка социјалном укључивању у Србији“, који спроводи GIZ.

- **Министарство здравља треба да развије програм специјализоване едукације психотерапеута и психијатара за рад са жртвама трговине људима, уз посебан фокус на рад са децом жртвама и особама које су преживеле трауму;**

Министарство здравља током 2025. године није развило програм специјализоване едукације психотерапеута и психијатара за рад са жртвама трговине људима. Према наводима Министарства, израда таквог програма биће могућа након доношења протокола о поступању система здравствене заштите са жртвама трговине људима, којим би требало да буду уређени индикатори за прелиминарну идентификацију, алгоритам поступања здравствених установа и друга питања значајна за утврђивање садржине едукације.

У извештајном периоду нови Закон о спречавању и сузбијању трговине људима и заштити жртава још није био усвојен, због чега нису били створени услови за доношење протокола предвиђеног новим законским оквиром. Министарство здравља је у мишљењу на Нацрт закона предложило да се рок за доношење протокола продужи са шест месеци на годину дана, како би се претходно донели други подзаконски акти од којих зависи његова садржина.

Као меру усмерену на јачање општих капацитета система менталног здравља, Министарство здравља је током 2025. године прогласило специјализације из психијатрије и дејче психијатрије дефицитарним. Тиме је омогућено да за ове специјализације, поред лица запослених на неодређено време, конкуришу и незапослена лица и лица запослена на одређено време, ради повећања броја кандидата и стварања услова за већи број специјалиста у области менталног здравља.

Као одговор на недостатак дугорочне специјализоване психолошке подршке, Удружење Атина је успоставило Саветовалиште за психолошки опоравак жртава трговине људима. Његово функционисање се, међутим, претежно обезбеђује из сопствених капацитета удружења и пројектних средстава, без успостављеног механизма стабилног јавног финансирања.

Имајући у виду да програм специјализоване едукације није израђен, да нису започете конкретне припремне активности и да предузета кадровска мера није непосредно усмерена на садржину препоруке, Национални извештај оцањује да није поступљено по препоруци.

Потребно је да Министарство здравља и Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања у сарадњи са Центром за заштиту жртава трговине људима и специјализованим пружаоцима услуга, развију и континуирано спроводе специјализоване обуке за психологе, психијатре и друге стручњаке који пружају саветодавно-терапијску подршку жртвама трговине људима, посебно деци, засноване на траума-осетљивом и узрасно прилагођеном приступу.

- **Министарство просвете треба да настави и интензивира системску едукацију свих категорија запослених у систему образовања за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима, обезбеди равномерну територијалну покривеност обука и успостави механизам за редовно праћење ефективности ових обука и примене индикатора у пракси;**

Министарство просвете је током 2025. године наставило активности усмерене на оспособљавање запослених у систему образовања за препознавање и поступање у случајевима сумње на трговину људима.

Пре почетка школске 2025/2026. године, у августу 2025. године, свим школским управама, односно 16 школских управа и два група за стручно-педагошки надзор, упућене су препоруке и смернице за даље поступање просветних саветника и саветника — спољних сарадника за заштиту од насиља. Смернице су достављене и за 63 саветника — спољна сарадника, ради пружања стручне подршке запосленима у школама у области превенције и заштите деце од насиља.⁴¹

На интернет презентацији Министарства просвете креирана је посебна страница посвећена превенцији трговине људима, на којој су објављени релевантни ресурси, упутства и примери добре праксе.

Крајем 2025. године Министарство је организовало стручни скуп „Безбедни и инклузивни систем образовања“, намењен просветним инспекторима, просветним саветницима и саветницима — спољним сарадницима у области заштите од насиља и инклузивног образовања. Једна од тема односила се на поступање запослених у области трговине људима. На скупу је учествовало 120 представника система образовања из свих школских управа.

У оквиру Националне платформе „Чувам те“ током извештајног периода обуку „Улога установа образовања и васпитања у борби против трговине људима“ завршила су 2.302 запослена. Обуку за ученике „Трговина људима — превенција, препознавање, пријава и подршка“ завршило је 808 ученика, док је обуку за родитеље „Трговина људима — превенција, препознавање, подршка“ завршило 179 родитеља.

Министарство просвете је, у сарадњи са Канцеларијом Уједињених нација за дрогу и криминал, реализовало и програм „Вештине за адолесценцију“, усмерен на развој социо-емоционалних вештина ученика и превенцију ризичних облика понашања. У програм је било укључено 366 запослених из основних школа са територије свих школских управа, који су од почетка 2024. до јуна 2025. године програмске активности реализовали са 6.800 ученика шестог и седмог разреда.

Запослени у систему образовања учествовали су и у интерсекторским обукама „Препознавање случајева трговине људима и подршка жртвама“, које су организовали Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Центар за заштиту жртава трговине људима, уз подршку Министарства просвете.

⁴¹ Међу препорукама су се налазиле и смернице за поступање запослених у случајевима сумње или сазнања о трговини људима. Запосленима је указано на ревидирану листу индикатора за прелиминарну идентификацију у систему образовања, водич за њихову примену и апликацију која треба да олакша примену индикатора у пракси.

Обукама је обухваћено 257 просветних радника из 137 установа, од којих је било 78 основних школа, 45 средњих школа, док су преостале установе биле предшколске установе, факултети и ученички домови. Међу учесницима су били наставници, психолози, педагози и просветни саветници из свих школских управа.

Министарство просвете је наставило и активности у области спречавања осипања ученика из система образовања, које могу имати значај за превенцију трговине децом и благовремено препознавање ризика. Према подацима Центра за заштиту жртава трговине људима, 16% деце формално идентификоване као жртве трговине људима није било укључено у обавезно основно образовање, због чега није постојала могућност да буду препозната унутар образовног система.

У школској 2024/2025. години обуком у области превенције осипања обухваћено је 227 учесника из 16 школа, а током 2025. године још 229 учесника из 14 школа. До сада је ову обуку похађало више од 3.000 запослених у основним и средњим школама. Школе обухваћене програмом имале су обавезу да формирају тим за превенцију осипања и усвоје акциони план за превенцију и спречавање осипања.

Министарство је током 2025. године започело унапређивање система за прелиминарну идентификацију и реаговање у области спречавања осипања.

Према подацима Центра за заштиту жртава трговине људима, из система образовања је у периоду од јануара 2025. до априла 2026. године пристигло седам пријава и два консултативна позива, што представља повећање у односу на претходни период. Три пријаве односиле су се на сумњу на принуду на просјачење, док су се преостале односиле на сексуалну експлоатацију деце. У једном случају ученик није формално идентификован као жртва трговине људима, али су препознати ризици и у сарадњи са Центром израђен је план заштите.

Национални извештај констатује да је Министарство просвете током 2025. године наставило и интензивирало активности усмерене на оспособљавање запослених у систему образовања за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима и примену индикатора у пракси.

Имајући у виду да су настављене и проширене обуке, обезбеђено учешће представника свих школских управа, успостављена стручна и електронска подршка за примену ревидираних индикатора и забележени конкретни случајеви пријављивања и консултација са Центром, Национални извештај оцењује да је поступљено по препоруци.

Потребно је наставити континуирано праћење примене индикатора, нарочито у погледу професионалне и територијалне структуре обучених лица, квалитета пријава, правовремености реаговања и исхода упућених случајева. Министарство просвете треба да обезбеди периодично обнављање знања и да податке о обухвату и резултатима обука прати према школским управама, врстама установа и категоријама запослених, како би се благовремено препознале средине и делови система којима је потребна додатна подршка.

- **Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања треба да обезбеди проактивно деловање Инспектората за рад у откривању случајева трговине људима, кроз успостављање интерних процедура за примену индикатора, редовну едукацију инспектора и увођење обавезе извештавања о ефективностима спроведених активности и ефектима пријава;**

Током 2025. године инспектори рада су у 247 инспекцијских надзора затекли 2.131 радно ангажованог страног држављанина. Од тог броја, 305 лица било је ангажовано без закљученог уговора о раду и/или пријаве на обавезно социјално осигурање, док је 249 лица затечено без јединствене дозволе за привремени боравак и рад. У овим надзорима утврђене су бројне неправилности у области радних односа и безбедности и здравља на раду, али, према наводима Инспектората за рад, нису утврђени индикатори трговине људима ради радне експлоатације.

Инспекторат за рад и други надлежни органи спровели су током 2025. године укупно 438 заједничких и координисаних инспекцијских надзора. Надзори су спровођени у грађевинарству, трговини, производним делатностима, угоститељству, пољопривреди и другим областима у којима могу постојати повећани ризици од експлоатације. Ни у овим надзорима, према достављеним подацима, нису утврђени индикатори трговине људима.

Према статистичким подацима Центра за заштиту жртава трговине људима, Инспекторат за рад је током 2025. године доставио једну пријаву сумње на трговину људима. По тој пријави ниједно лице није формално идентификовано као жртва трговине људима.

Према достављеним подацима, забележено је најмање 314 учешћа инспектора на различитим обукама, семинарима и стручним скуповима, при чему су поједини инспектори учествовали у више програма.

У оквиру Националне платформе „Чувам те“, у јануару 2025. године реализоване су две онлајн обуке, на којима је учествовало по 85 инспектора рада, односно укупно 170 учешћа инспектора. Обуке су биле усмерене на превенцију насиља и рано препознавање ризика и индикатора експлоатације.

У септембру 2025. године одржано је стручно саветовање Инспектората за рад, којем је присуствовало више од 100 инспектора. Посебна пажња била је посвећена запошљавању страних држављана и примени прописа који уређују њихов радноправни положај.

У оквиру заједничког пројекта Европске уније и Савета Европе „Јачање борбе против трговине људима у Србији“, у априлу 2025. године одржан је дводневни семинар „Превенција и сузбијање трговине људима у сврху радне експлоатације“. На семинару је учествовало 20 инспектора рада који су радни однос засновали током 2024. и 2025. године.

Током октобра и новембра 2025. године инспектори рада учествовали су и на више циљаних обука посвећених препознавању трговине људима и подршци жртвама. Један инспектор учествовао је на семинару о подизању свести младих о трговини људима, два инспектора на обуци „Препознавање случајева трговине људима и подршка жртвама“, док је пет инспектора завршило обуку о препознавању облика трговине људима и заштити жртава на скуповима у Београду и Новом Саду.

Инспектор рада који је члан Локалног тима града Ниша за борбу против трговине људима учествовао је 14. маја 2025. године на мултидисциплинарној обуци „Препознавање

случајева трговине људима и подршка жртвама“, као и на састанцима локалног тима усмереним на припрему јавних трибина и јачање сарадње са локалном самоуправом.

Национални извештај констатује да су током 2025. године предузете бројне активности стручног усавршавања инспектора рада и да је тема трговине људима ради радне експлоатације била укључена у више обука, семинара и стручних скупова. Посебно је значајно што су обукама обухваћени новозапослени инспектори, као и велики број инспектора из различитих делова Републике Србије.

Резултати надзора показују веома ограничен учинак у проактивном откривању. Иако су контролама обухваћене хиљаде радника и утврђене бројне повреде радних права, Инспекторат за рад је Центру доставио само једну пријаву, која није довела до формалне идентификације жртве. Ни у 247 надзора у којима је затечен 2.131 страни држављанин, нити у 438 заједничких надзора, нису утврђени индикатори трговине људима.

Повреде радних права, нерегуларно запошљавање и рад без одговарајућих дозвола сами по себи не представљају доказ трговине људима. Стога се изостанак идентификованих жртава не може аутоматски тумачити као неправилно поступање инспектора. Међутим, потпуно одсуство уочених индикатора у тако великом броју надзора, уз само једну пријаву Центру, захтева детаљно преиспитивање начина на који се индикатори примењују у пракси.

Имајући у виду значајан обим обука, али и непостојање интерне процедуре за обавезну примену индикатора, изостанак система извештавања о ефектима и веома ограничене резултате у проактивном откривању и упућивању случајева, Национални извештај оцењује да није поступљено по препоруци.

Потребно је да Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Инспекторат за рад повећају обим проактивног деловања инспектора рада у циљу откривања случајева трговине људима.

Потребно је да Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања успостави обавезну интерну процедуру Инспектората за рад за поступање у случајевима сумње на трговину људима ради радне експлоатације. Процедура треба да садржи индикаторе и критеријуме за продубљену процену, начин обављања поверљивог разговора са радницима, обезбеђивање превоза, документовање налаза, процену непосредног ризика и поступак обавештавања полиције и Центра.

Неопходно је наставити редовне и практично усмерене обуке, уз проверу знања и анализу стварних и симулираних случајева. Обуке треба приоритетно усмерити на инспекторе који контролишу високоризичне делатности и положај страних, сезонских и агенцијских радника.

Министарство треба да уведе и обавезу периодичног извештавања о броју надзора у којима су примењени индикатори, броју обављених поверљивих разговора, утврђеним ризицима, пријавама достављеним полицији и Центру, повратним информацијама и исходима даљег поступања.

- **Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Центар за заштиту жртава трговине људима треба да развију и успоставе нову услугу смештаја намењену мушкарцима жртвама трговине људима, укључујући модел становања уз подршку;**

Током 2025. године предузети су почетни кораци ради обезбеђивања простора за смештај мушкараца жртава трговине људима.⁴²

Након примопредаје кључева, у августу 2025. године закључен је уговор којим је простор дат Центру за заштиту жртава трговине људима на коришћење ради успостављања услуге смештаја за мушкарце жртве трговине људима.

Међутим, до краја извештајног периода простор није био адаптиран нити опремљен. Центар је започео разговоре са потенцијалним донаторима ради обезбеђивања средстава за реновирање и опремање, али нису достављени подаци да су средства обезбеђена, да су радови започети или да је утврђен рок за њихово окончање.

Министарство и Центар разматрали су и модел пружања будуће услуге. Једна од опција била је успостављање прихватилишта, што би, према достављеним подацима, захтевало запошљавање најмање седам нових радника и могло бити несразмерно процењеном броју корисника. Као рационалнија и економичнија могућност разматран је модел становања уз подршку.

Према наводима Центра, важећи систем финансирања услуга социјалне заштите не омогућава да се из републичког буџета непосредно финансира услуга становања уз подршку у овом облику, већ би њено финансирање требало обезбедити на нивоу јединице локалне самоуправе. Због тога би за успостављање таквог модела било неопходно обезбедити учешће и средства Града Београда.

Центар је недостатак смештајних капацитета за мушкарце и даље наводио као значајан проблем, нарочито у случајевима идентификовања већих група мушкараца изложених трговини људима ради радне експлоатације.

Истовремено, није остварен значајан напредак у повећању осталих смештајних капацитета за жртве трговине људима. Постојеће Прихватилиште за жртве трговине људима наставило је да ради са ограниченим капацитетом, док је Центар указивао на потребу за додатним простором у истом објекту ради несметаног рада и обезбеђивања интензивне подршке корисницима.

Национални извештај констатује да обезбеђивање непокретности и њено давање Центру на коришћење представљају конкретан и значајан почетни корак ка успостављању смештаја за мушкарце жртве трговине људима.

Имајући у виду да је обезбеђен простор и да су започете активности на утврђивању модела услуге, али да услуга није успостављена, није оперативна и нема обезбеђено одрживо финансирање, Национални извештај оцењује да је започето поступање по препоруци.

⁴² Републичка дирекција за имовину позитивно је одговорила на захтев за обезбеђивање одговарајуће непокретности, након чега је Влада Републике Србије 3. јула 2025. године донела Закључак број 360-7174/2025, којим је Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања одређено за корисника непокретности у Београду.

Потребно је да Министарство за рад и Центар за заштиту жртава трговине људима успоставе и ставе у функцију услугу смештаја за мушкарце жртве трговине људима, уз обезбеђивање одговарајућег модела услуге.

- **Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања треба да утврди тачан број хранитељских породица у Републици Србији, успостави програм подршке и обука за хранитеље ради стицања компетенција за рад са децом жртвама трговине људима, као и да повећа број хранитељских породица спремних да приме ову категорију деце;**

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања навело је да користи информациони систем СОЗИС, који обједињује податке центара за социјални рад.⁴³

Информациони систем Министарства садржи податке о хранитељима који остварују накнаду за свој рад. Међутим, за утврђивање укупног броја хранитељских породица потребно је обухватити и разврстати све облике хранитељства, укључујући сродничке и несродничке хранитељске породице, као и хранитеље који остварују и који не остварују право на накнаду. Министарство је навело да СОЗИС има техничке могућности за добијање ових података.

Ипак, у одговору Министарства није наведен тачан број активних хранитељских породица у Републици Србији, нити број породица које су обучене и спремне да прихвате децу жртве трговине људима. Нису достављени ни подаци о њиховој територијалној распоређености, расположивим местима, врсти хранитељства и искуству у раду са децом која су преживела комплексну трауму.

Министарство је указало да у Републици Србији постоји недостатак специјализованих хранитељских породица за децу жртве трговине људима. Према достављеним подацима, постојећи хранитељи често не располажу довољним знањима и одговарајућом стручном подршком за рад са децом која су преживела тешке и комплексне облике трауме. Због недостатка одговарајућег породичног смештаја, ова деца се и даље смештају у установе, што за њих може представљати додатно оптерећење и мање повољно решење у односу на смештај у породичном окружењу.

Министарство је навело и да је Министарство за бригу о породици и демографију, уз подршку UNICEF-а, започело активности усмерене на повећање броја хранитељских породица за децу и младе из осетљивих група. Међутим, нису достављени подаци о садржини, обухвату и резултатима ових активности, нити је показано да су оне посебно усмерене на децу жртве трговине људима.

Национални извештај констатује да увођење података у информациони систем СОЗИС представља технички предуслов за систематичније праћење стања у области хранитељства.

У извештајном периоду, није утврђен и достављен тачан број хранитељских породица у Републици Србији.

⁴³ Републички завод за социјалну заштиту је званични произвођач статистичких података у области социјалне заштите, док је увођењем система СОЗИС, као и ранијег програма АУРОРА, створена потреба за интеграцијом података из различитих извора ради обезбеђивања потпуних и поузданих информација.

Такође, није развијен програм специјализоване обуке хранитеља за рад са децом жртвама трговине људима.

Имајући у виду да није утврђен тачан број хранитељских породица, да није успостављен програм специјализованих обука и подршке и да није повећан број породица спремних да прихвате децу жртве трговине људима, Национални извештац оцењује да није поступљено по препоруци.

Национални извештац констатује да је за развој специјализованог хранитељства потребна координација надлежних министарстава и сарадња са центрима за социјални рад и центрима за породични смештај и усвојење.

Потребно је да Министарство за бригу о породици и демографију и Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, у сарадњи са центрима за породични смештај и усвојење, центрима за социјални рад и Центром за заштиту жртава трговине људима, успоставе територијално доступну мрежу обучених хранитељских породица за децу жртве трговине људима

- **Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Национална служба за запошљавање треба да развију посебан програм економског оснаживања жртава трговине људима, који би укључивао циљане мере активне политике запошљавања, субвенционисано запошљавање и програме samozapošljavanja прилагођене потребама ове категорије;**

Према наводима Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, жртве трговине људима препознате су као посебно рањива подгрупа у оквиру категорије теже запошљивих лица, која обухвата и кориснике новчане социјалне помоћи и других услуга социјалне заштите.

Ипак, током извештајног периода није развијен посебан програм или пакет мера намењен жртвама трговине људима, нити су успостављене циљане мере субвенционисаног запошљавања и samozapošljavanja прилагођене њиховим специфичним потребама.

Национална служба за запошљавање пружала је подршку жртвама трговине људима у оквиру постојећег система намењеног теже запошљивим незапосленим лицима.⁴⁴

У зависности од процењених потреба, лицима је било могуће понудити мотивационе радионице, програме додатног образовања и обука и поједине облике субвенционисаног запошљавања. Међутим, нису развијени посебни критеријуми, процедуре, квоте, финансијски подстицаји или услуге подршке намењене искључиво жртвама трговине људима.

Током 2025. године у мере активне политике запошљавања укључено је једно лице са евидентираним статусом жртве трговине људима, и то у обуку за активно тражење посла за квалификована лица. На дан 31. децембра 2025. године на евиденцији Националне службе за запошљавање налазило се једно лице са овим статусом, жена, док су током године највише три лица истовремено била евидентирана у овој категорији.

⁴⁴ Приликом планирања подршке сагледавани су мотивација лица, знања и вештине, радно искуство, здравствено стање и друге околности које утичу на запошљивост, а мере су утврђиване индивидуалним планом запошљавања.

Према наводима Националне службе за запошљавање, Центар за заштиту жртава трговине људима током 2025. године није упутио ниједну жртву Националној служби за запошљавање. Због тога Национална служба није спроводила систематску и циљану подршку већем броју жртава у оквиру мера активне политике запошљавања.

Национални извештај констатује да постојећи систем активне политике запошљавања формално омогућава да жртве трговине људима, као теже запошљива лица, под повољнијим условима буду укључене у опште мере подршке. Индивидуални план запошљавања, такође, може омогућити одређено прилагођавање подршке потребама конкретног лица.

Имајући у виду да није развијен посебан програм, да нису успостављене циљане мере субвенционисаног запошљавања и самозапошљавања и да је практични обухват био сведен на једно лице укључено у општу обуку, Национални извештај оцењује да није поступљено по препоруци.

Потребно је да Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Национална служба за запошљавање, у сарадњи са Центром за заштиту жртава трговине људима, успоставе посебан програм економског оснаживања жртава трговине људима, са прилагођеним обукама, субвенционисаним запошљавањем и подршком самозапошљавању и обезбеђеним средствима.

- **Национална служба за запошљавање треба да успостави редован механизам размене података са Центром за заштиту жртава трговине људима, уз поштовање принципа поверљивости, како би се омогућило праћење учешћа жртава у програмима подршке и ефеката мера економског оснаживања;**

Према подацима Центра за заштиту жртава трговине људима, током 2025. године подршка у области запошљавања пружена је за 35 корисника. Међутим, Центар није располагао подацима о томе колико је жртава трговине људима користило услуге и мере Националне службе за запошљавање, у које програме су биле укључене и какви су били исходи пружене подршке.

Центар је препознао потребу за унапређењем сарадње са Националном службом за запошљавање и у том циљу упутио иницијативу за успостављање одговарајућег облика сарадње и размене података.

Национална служба за запошљавање навела је да током 2025. године од Центра није примила ниједну упућену жртву трговине људима. Национална служба може да евидентира статус лица и обезбеди му циљану подршку као жртви трговине људима уколико добије потврду Центра или уколико лице приликом пријављивања само саопшти свој статус. Уколико Националној служби ова информација није достављена, она нема сазнање да лице припада овој категорији.

Национална служба за запошљавање је још 2023. године одредила укупно 85 представника за учешће у пружању подршке жртвама трговине људима ради њиховог економског оснаживања, од којих је 15 било из Филијале за град Београд. Међутим, током 2025. године ови представници нису били позивани да учествују у раду јавног тужиоца и група за координацију и сарадњу у том својству.

Национални извештај констатује да подаци Центра и Националне службе за запошљавање указују на непостојање функционалног механизма међусобног упућивања, размене података и праћења исхода мера економског оснаживања жртава трговине људима.

Имајући у виду да током 2025. године није успостављен редован механизам размене података, да Центар и Национална служба не располажу повезаним подацима о истим корисницима и да није било формалних упућивања између две институције, Национални извештај оцењује да није поступљено по препоруци и понавља препоруку.

Потребно је Национална служба за запошљавање треба да успостави редован механизам размене података са Центром за заштиту жртава трговине људима, уз поштовање принципа поверљивости, како би се омогућило праћење учешћа жртава у програмима подршке и ефеката мера економског оснаживања.

- **Неопходно је приликом поступања у случајевима сумње на трговину људима да сви релевантни актери користе све расположиве начине за превођење, укључујући ангажовање стручних преводилаца, коришћење електронских сервиса за превођење, као и превођење на даљину, ради остваривања права и заштите жртава;**

Током 2025. године забележено је значајно повећање броја страних држављана међу претпостављеним и формално идентификованим жртвама трговине људима. Ова промена додатно је истакла значај благовременог и квалитетног превођења, како у поступку прелиминарне и формалне идентификације, тако и током пружања правне, здравствене, социјалне и других облика подршке.

Центар за заштиту жртава трговине људима указао је да и даље постоје значајне тешкоће у обезбеђивању превођења, нарочито за језике који се ређе користе у пракси. У појединим случајевима коришћени су стручни преводиоци, електронски сервис и превођење на даљину, али није успостављен јединствен и системски механизам којим би се гарантовало да полиција, јавна тужилаштва, центри за социјални рад, инспекције рада, здравствене установе и други надлежни субјекти могу без одлагања да обезбеде одговарајући облик превођења.

Према наводима Центра, у пракси се често прибегавало појединачним и привременим решењима, што је могло утицати на благовременост и квалитет комуникације са жртвама. Посебан проблем представљало је обезбеђивање преводилаца приликом узимања изјава, саслушања и других службених радњи које захтевају прецизно, поверљиво и стручно преношење информација.

Комесаријат за избеглице и миграције навео је да у свом раду користи различите расположиве облике превођења, укључујући електронске сервисе, превођење на даљину и ангажовање стручних преводилаца. Ипак, и у овом систему препозната је ограничена доступност преводилаца за ретке језике.

Министарство унутрашњих послова навело је да користи све расположиве начине превођења, у случајевима када је то могуће и доступно.

Центар је преводиоце најчешће обезбеђивао уз подршку и финансирање Високог комесаријата Уједињених нација за избеглице и релевантних удружења. Упркос томе,

долазило је до кашњења у обезбеђивању преводилаца, што је одлагало поступак идентификације и могло утицати на приступ жртава правима и услугама.

Удружење Атина је у значајном броју случајева самостално обезбеђивало преводиоце како би жртвама било омогућено да разумеју поступке у којима учествују, своја права и обавезе и расположиве облике подршке.

Имајући у виду да су у конкретним случајевима ангажовани стручни преводиоци и коришћени електронски сервис и превођење на даљину, али да доступност и благовременост превођења нису биле уједначено обезбеђене, Национални извештац оцењује да је започето поступање по препоруци.

У наредном периоду потребно је наставити активности на поступању по препоруци.

- **Неопходно је интензивирати едукацију запослених у установама социјалне заштите који раде са породицама и децом, ради унапређења ране идентификације и превенције дуготрајне експлоатације жртава трговине људима;**

Центар за заштиту жртава трговине људима је, у сарадњи са Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, реализовао серију од 25 регионалних обука под називом „Препознавање случајева трговине људима и подршка жртвама“. Обуке су спроведене од марта 2025. до јануара 2026. године, уз подршку пројеката ИОМ-а и GIZ-а.

На 25 стручних скупова обучена су укупно 1.463 професионалца из 399 институција, установа и удружења. Највећи број учесника био је из система социјалне заштите – 581 стручни радник из 101 установе, међу којима су била 69 центара за социјални рад, 13 установа за смештај деце, осам центара за породични смештај и усвојење и четири дома за одрасле и старије.

Обукама су, поред запослених у социјалној заштити, обухваћени и 110 здравствених радника из 39 установа, 257 просветних радника из 137 установа, 27 судија прекршајних судова и 101 запослени из 20 градских управа. На тај начин програм је имао и интерсекторски карактер, што је омогућило да се, поред унапређења знања појединачних професионалаца, јачају сарадња, упућивање и размена информација између система.

Обуке су обухватиле стручне раднике из већих градова и укупно 110 градова и општина, што је, према достављеним подацима, представљало 79% јединица локалне самоуправе у обухваћеним окрузима. Просечна оцена коју су учесници дали обукама износила је 4,79 од максималних 5.

Један од значајних делова програма односио се на примену апликације за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима. Након спроведених обука апликација је редизајнирана и проширена индикаторима за систем здравствене заштите, уз подршку GIZ-а.

Национални извештац констатује да су током извештајног периода предузете обимне, циљане и територијално широко постављене активности едукације запослених у систему социјалне заштите.

Достављени подаци указују и на непосредне резултате примене стечених знања. Учесници обука су Центру упутили 54 пријаве сумње, на основу којих је формално идентификовано

11 жртава, укључујући осморо деце, док је помоћ пружена за 57 лица. Ови подаци показују да обуке нису остале само на нивоу спроведене активности, већ су довеле до конкретног поступања, упућивања и идентификације жртава.

Имајући у виду значајан број и структуру обучених лица, широк територијални обухват, практичну усмереност програма и конкретне резултате у виду пријава, идентификације жртава и пружене подршке, Национални извештај оцењује да је поступљено по препоруци.

- **Неопходно је обезбедити системско пружање информација претпостављеним и идентификованим жртвама трговине људима, по питању њихових права, доступних услуга и начина на које могу да им приступе, те обезбедити израду информативних брошура и материјала, којима би се повећала доступност конкретних информација;**

Према наводима Центра за заштиту жртава трговине људима, свакој идентификованој жртви пружају се информације о правима и доступним облицима подршке. Током 2025. године Центар је спровео укупно 529 појединачних активности информисања жртава о њиховим правима и поступцима за њихово остваривање.⁴⁵

Поједине полицијске управе примењивале су праксу уручења информативних брошура жртвама већ приликом првог контакта, чиме су им обезбеђиване основне информације о правима и расположивим услугама.

Министарство правде је током 2025. године спровело кампању „Имаш право!“, усмерену на информисање грађана, укључујући припаднике рањивих група, о систему бесплатне правне помоћи.

Национални извештај констатује да су током 2025. године предузете релевантне активности информисања жртава.

Имајући у виду обим индивидуалног информисања које је спровео Центар, појединачне добре праксе полицијских управа и активности Министарства правде, али и чињеницу да није успостављен јединствен систем информисања, Национални извештај оцењује да је започето поступање по препоруци.

Потребно је да Центар за заштиту жртава трговине људима треба да пре почетка примене Закона о спречавању и сузбијању трговине људима и заштити жртава у сарадњи са другим субјектима у оквиру Националног механизма изради смернице за информисање претпостављених и формално идентификованих жртава трговине људима о правима, услугама и поступцима за њихово остваривање.

⁴⁵ Ове активности обухватиле су новоидентификоване жртве, као и лица идентификована у претходним годинама којима је и даље била потребна подршка.

- **Неопходно је обучити полицијске службенике и тужиоце за несугестивно и неинвазивно испитивање жртава трговине људима, како би се осигурало поштовање њиховог достојанства, избегла ретрауматизација и обезбедила правна и психолошка подршка жртвама.**

Врховно јавно тужилаштво је, у сарадњи са Мисијом ОЕБС-а у Србији, израдило Приручник за јавне тужиоце „Саслушање окривљеног и испитивање сведока у истражном поступку“. Приручник садржи теоријске основе, практичне смернице и конкретне тактике за спровођење доказних радњи, док је посебно поглавље посвећено испитивању жртава трговине људима и њиховој заштити током кривичног поступка.

Управа за полицијску обуку је, у сарадњи са Канцеларијом за координацију активности у борби против трговине људима Кабинета министра унутрашњих послова, израдила Програм курса за откривање, спречавање и сузбијање трговине људима.⁴⁶ Програм је обухватио наставне целине „Поступање и обављање разговора са жртвама трговине људима“ и „Положај, заштита и подршка жртвама трговине људима“. Током 2025. године курс је похађало 14 полицијских службеника.

Удружење Атина организовало је семинар „Неуронаука у служби истраге и испитивања – комуникација са потенцијалним жртвама трговине људима“, док је Удружење Астра организовало дискусионни форум о положају и правима жртава трговине људима у кривичном поступку. Такође, уз подршку Савета Европе, израђена је публикације „Од трауме до сведочења: Смернице за психолошку подршку жртвама трговине људима у истражним и кривичним поступцима.“

Према подацима Центра за заштиту жртава трговине људима, почетком 2026. године, дакле након извештајног периода, у два случаја жртвама је омогућено да исказ јавном тужиоцу дају из просторија Центра, на иницијативу Заштитника грађана. Центар је навео да ће наставити да предлаже примену оваквог начина испитивања, како би се он постепено успоставио као редовна пракса.

Истовремено, Центар је указао да и даље постоје случајеви у којима жртве дају исказ у непосредном присуству окривљеног или осумњиченог, што може довести до страха, притиска и ретрауматизације. Као посебно забрињавајући пример наведен је случај малолетне девојчице, жртве сексуалне експлоатације, која је током 2025. године сведочила у присуству окривљеног.

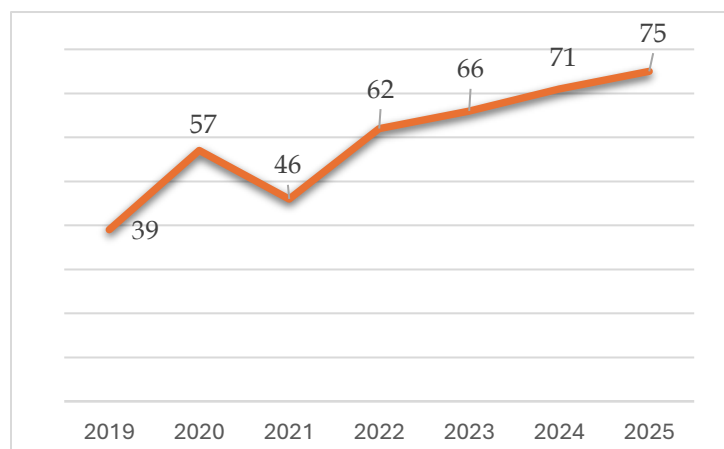
Национални извештај констатује да су током 2025. године предузети релевантни нормативни, едукативни и стручни кораци који су непосредно повезани са поступањем по препоруци.

Имајући у виду израду специјализованог приручника за јавне тужиоце, доношење програма полицијске обуке, реализацију курса и других стручних активности, али и њихов ограничен обухват и постојање случајева у којима жртве нису биле довољно заштићене од ретрауматизације, Национални извештај оцењује да је започето поступање по препоруци.

⁴⁶ Који је донет 16. јуна 2025. године.

6.2 Идентификација жртава трговине људима

Током извештајног периода Центар за заштиту жртава трговине људима формално је идентификовао 75 жртава трговине људима. Од 242 пријаве примљене у 2025. години, идентификовано је 60 жртава, док је још 15 жртава идентификовано на основу пријава поднетих током претходне године.

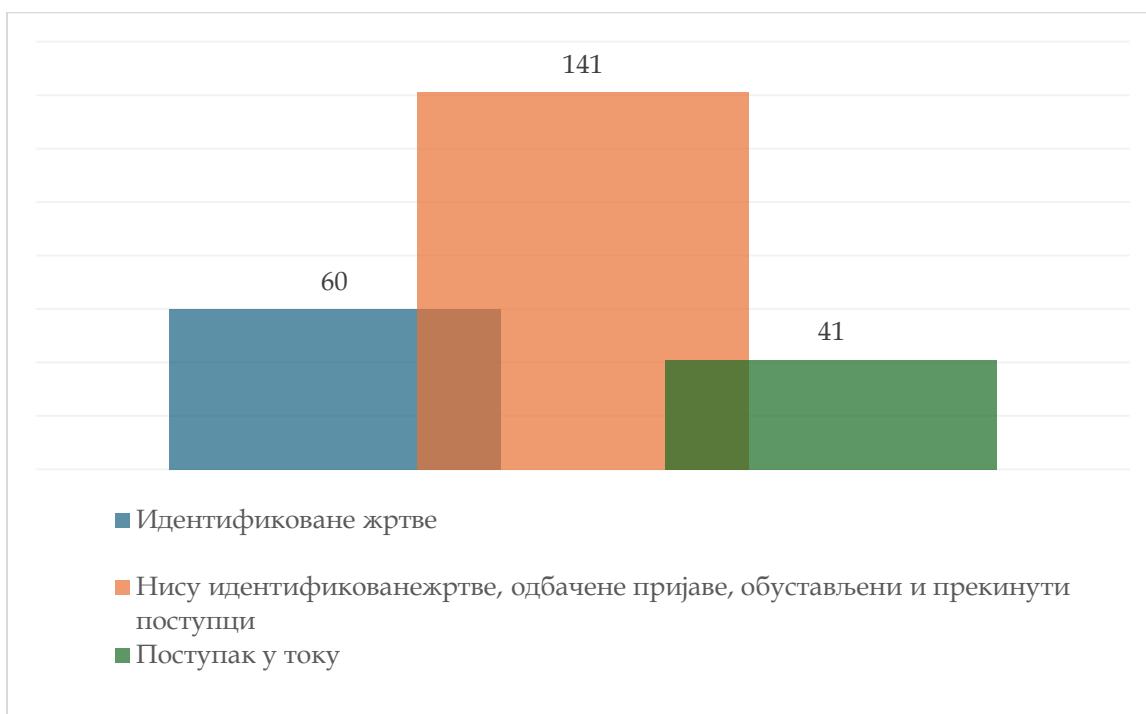
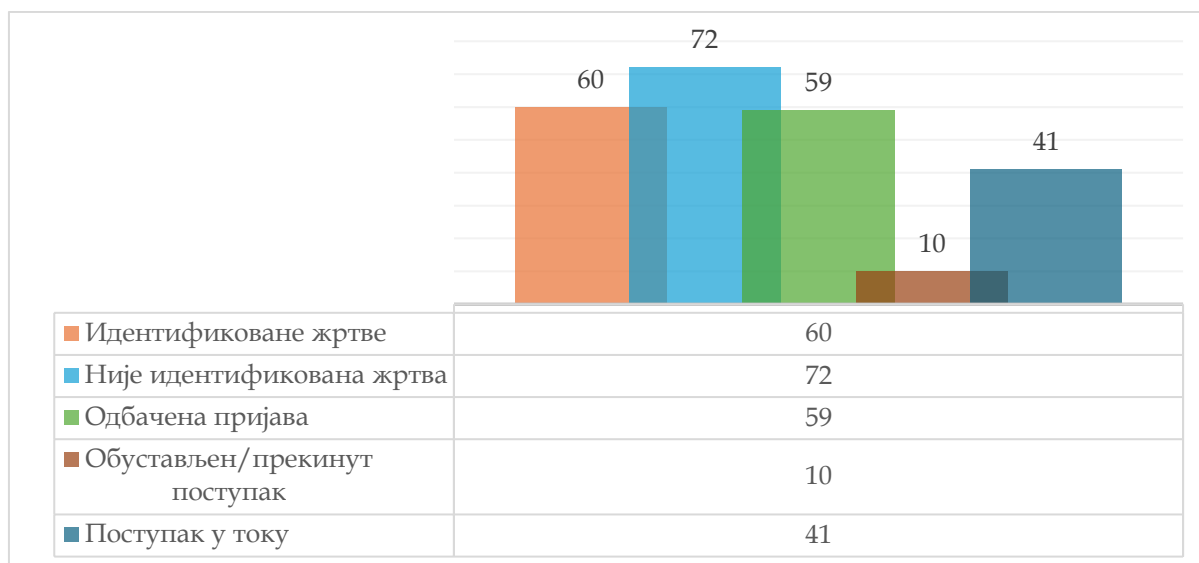
Број формално идентификованих жртава од стране Центра у периоду од 2019. до 2025. године

Од укупног броја пријава примљених у 2025. години, 59 пријава је одбачено. У 76% ових случајева пријаве су одбачене јер на основу података садржаних у пријави није било могуће утврдити идентитет претпостављене жртве, нити су допуном података или на други начин прибављене информације потребне за покретање и спровођење поступка идентификације. У преосталим случајевима процењено је да се ради о другим облицима злостављања или повреде права. Особе на које су се пријаве односиле информисане су и упућене на установе и организације које им могу пружити одговарајућу помоћ, а Центар је, у зависности од околности конкретног случаја, обавештавао надлежну полицијску управу, инспекцију рада, центар за социјални рад и друге релевантне актере.

Обустављено је или прекинуто 10 поступака идентификације. У девет случајева поступак није могао бити настављен зато што претпостављена жртва није била доступна или је преминула, док је у једном случају особа одбила да учествује у поступку идентификације.

За 72 особе утврђено је да нису жртве трговине људима. У овим случајевима најчешће су утврђени други облици повреде права претпостављених жртава. У 62% случајева радило се о повредама права из радног односа и превари, док су у осталим случајевима утврђени занемаривање и злостављање деце, силовање, отмица и насиље у породици.

На крају извештајног периода, поступци идентификације по 41 пријави и даље су били у току.

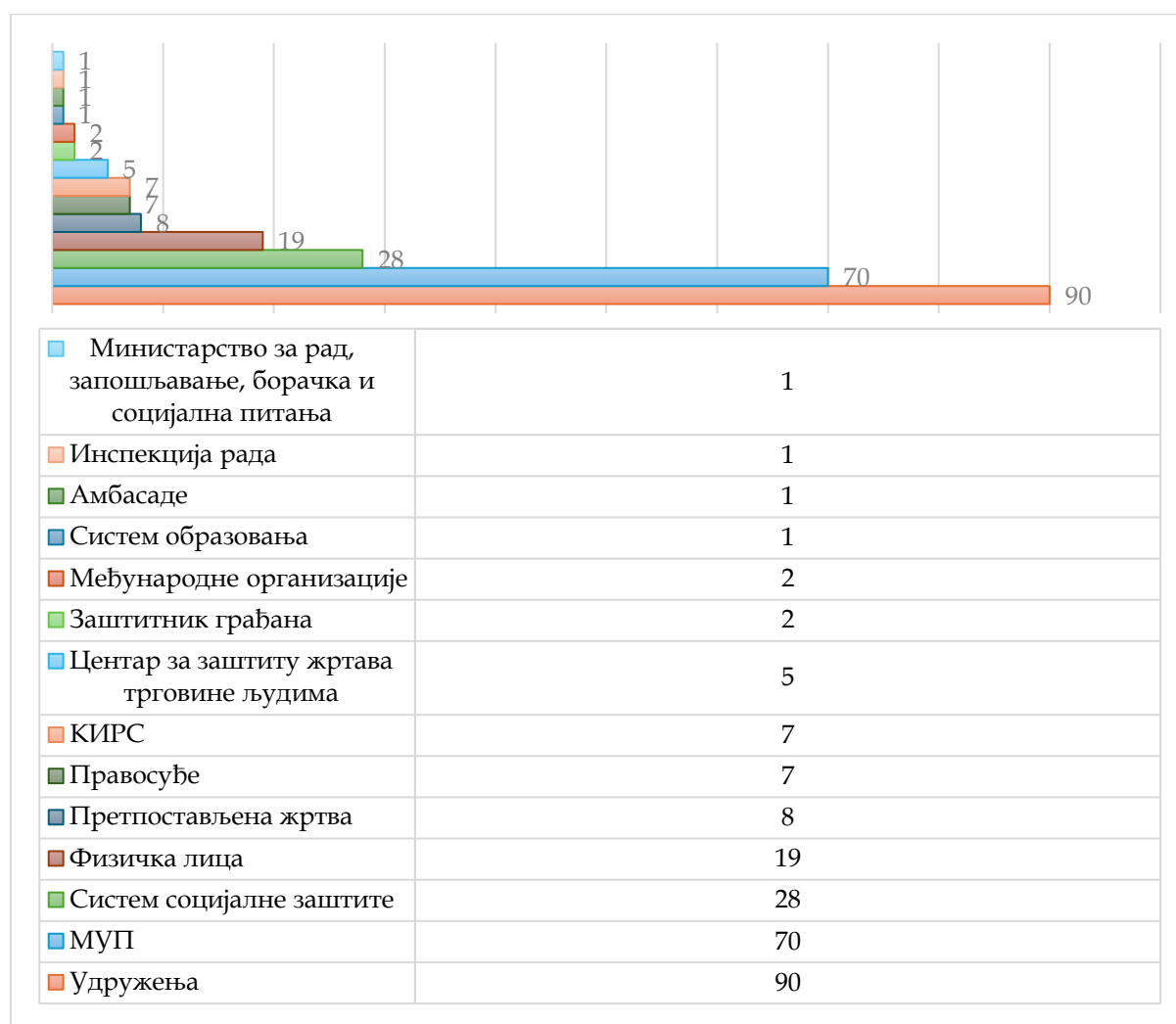

Поступање Центра по пријавама из 2025. године

6.2.1 Обим пријава и трендови

Центар за заштиту жртава трговине људима примио је током 2025. године укупно 242 нове пријаве сумње на трговину људима, што представља повећање од 31% у односу на 2024. годину. У поређењу са 2021. годином, број пријава је готово удвостручен.

Другу годину заредом највећи број пријава упутила су удружења грађана, укупно 90. Повећан је и број пријава Министарства унутрашњих послова, са 48 у 2024. на 70 у 2025. години. Раст је забележен и код пријава физичких лица, док је Комесаријат за избеглице и миграције упутио највећи број пријава у поређењу са претходним годинама. Оваква структура извора пријава указује на укљученост различитих актера у препознавање сумње на трговину људима, посебно у контексту мешовитих миграција и могуће радне експлоатације страних држављана.

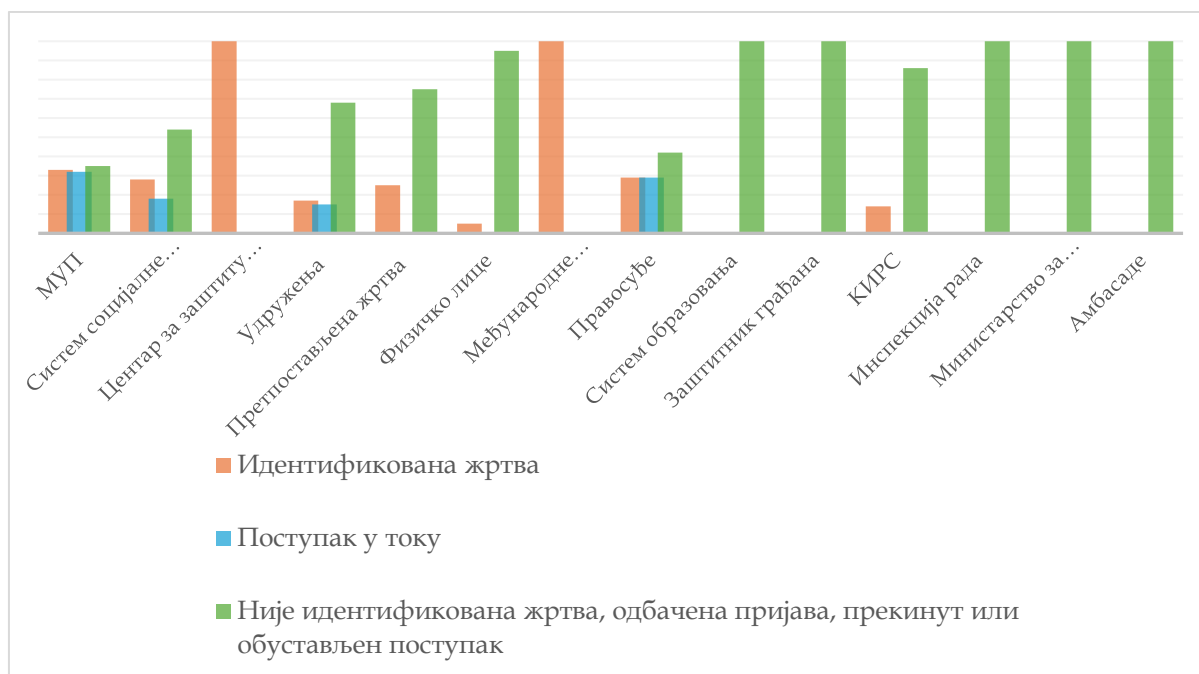
Број пријава Центру према извору пријаве у 2025. години

Највећи број пријава односио се на сумњу на трговину људима ради радне експлоатације – 115, док су се 54 пријаве односиле на сумњу на сексуалну експлоатацију. Повећање укупног броја пријава, међутим, није било праћено сразмерним повећањем броја формално идентификованих жртава. За 72 особе на које су се односиле пријаве из 2025. године утврђено је да нису жртве трговине људима, у поређењу са 45 таквих случајева у 2024. години. У 62% ових случајева утврђено је да се радило о повредама права из радног односа или превари, док су у осталим случајевима били заступљени други облици насиља, злостављања и повреде права, укључујући насиље у породици, занемаривање и злостављање деце и силовање.

У случајевима у којима није утврђено постојање трговине људима, Центар је сачињавао извештаје и достављао их надлежним органима, укључујући полицију и јавно тужилаштво. Стручни радници Центра пружали су особама саветодавну подршку, информисали их о расположивим облицима помоћи и упућивали на надлежне установе и организације које могу да одговоре на њихове утврђене потребе.

Истовремено је број одбачених пријава повећан са 35 у 2024. на 59 у 2025. години. У 76% ових случајева пријаве су одбачене јер на основу података садржаних у њима није било могуће утврдити идентитет претпостављене жртве, нити су потребне информације прибављене накнадном допуном података. Наведено показује да значајан део пријава није садржао довољно конкретних података за покретање и спровођење поступка идентификације.

Раст броја пријава може указивати на већу видљивост проблема трговине људима и активније учешће различитих актера у пријављивању сумњи. Ипак, сам број пријава није довољан да се закључи да је повећано поверење у рад Центра. Повећање броја одбачених пријава и случајева у којима није утврђен статус жртве указује пре свега на потребу да се унапреде квалитет и потпуност података који се достављају Центру, као и знања актера који подносе пријаве о показатељима трговине људима и подацима неопходним за спровођење поступка идентификације. Питање капацитета Центра за благовремено поступање може се разматрати само на основу података о трајању поступака, броју нерешених пријава и расположивим кадровским капацитетима.

Резултати поступања по пријавама, према извору пријаве, у 2025. години

6.2.2 Облици експлоатације

У току 2025. године, међу укупно 75 формално идентификованих жртава трговине људима, најзаступљенији облици експлоатације били су сексуална и радна, које су биле готово изједначене.

Врста експлоатације	до 18 година		преко 18 година		Укупно
	Ж.	М.	Ж.	М.	
Сексуална	13		13		26
Принуда на брак	6		2		8
Радна		2	11	14	27
Принуда на просјачење		3		1	4
Вишеструка	3	1	2		6
Принуда на вршење кривичних дела		3	1		4
Укупно	22	9	29	15	75

Идентификоване жртве трговине људима од стране Центра, према врсти експлоатације, полу и годинама, у 2025. години

Сексуална експлоатација утврђена је код 26 жртава, што чини 35% укупног броја формално идентификованих жртава. Све жртве овог облика експлоатације биле су женског пола. У

12% случајева радило се о експлоатацији у порнографске сврхе, док су остале жртве биле принуђене на пружање сексуалних услуга за новац.

Радна експлоатација утврђена је код 27 жртава, односно у 36% случајева. Међу жртвама су била лица оба пола, укључујући двоје деце. Жртве су најчешће биле радно експлоатисане у угоститељству, индустрији и пољопривреди, као и кроз сервитут у домаћинству и рад на улици.

Принуда на просјачење утврђена је код четири жртве, од којих су три биле деца. У већини ових случајева експлоататори су били родитељи или блиски сродници жртава. Принуда на вршење кривичних дела такође је утврђена код четири жртве, све мушког пола, од којих су три биле малолетне. У свим случајевима жртве су биле принуђене на вршење крађа. Вишеструка експлоатација утврђена је код шест жртава, односно у 8% случајева.

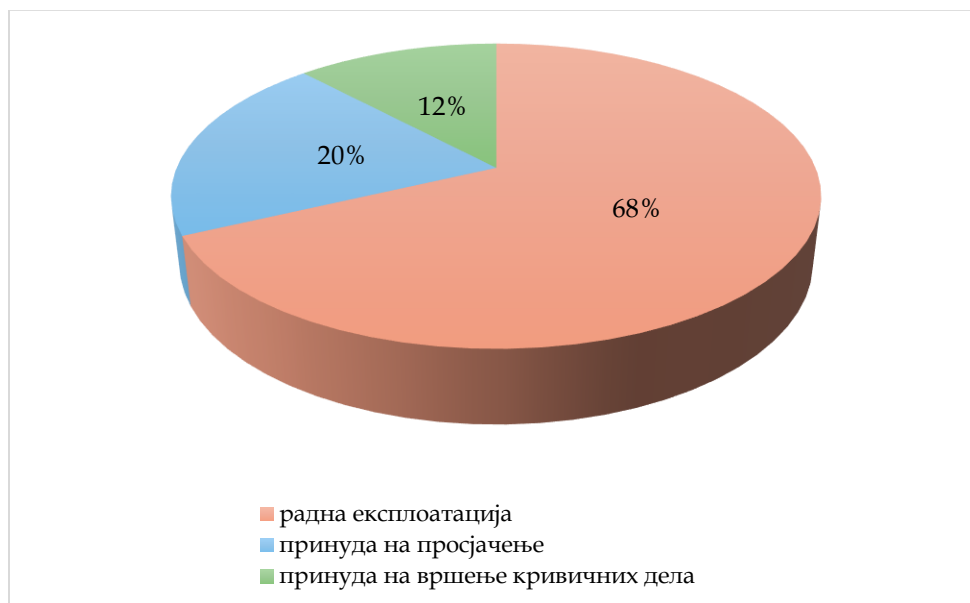
Принудни брак забележен је код осам жртава, што чини 11% укупног броја идентификованих жртава. Међу њима је било шест малолетних девојчица. У свим овим случајевима постојала је сексуална експлоатација или намера сексуалне експлоатације, док је у два случаја била присутна и радна експлоатација. Четири жртве принудног брака идентификоване су већ у фази врбовања, чиме је спречено наступање експлоатације.

Деца су чинила 41% свих формално идентификованих жртава. Према подацима Центра, облици њихове експлоатације били су нарочито тешки и доводили су до комплексне трауме. Највећи број деце био је изложен сексуалној експлоатацији – укупно 15 девојчица, чија је просечна старост износила 14 година. Малолетни дечаки најчешће су били жртве принуде на просјачење или на вршење кривичних дела, пре свега крађа, при чему су у већини ових случајева експлоататори били родитељи или блиски сродници.

Облици експлоатације жена у 2025. години, према евиденцији Центра

Жртве женског пола су чиниле 68% укупног броја идентификованих жртава. Иако су најчешће биле жртве трговине људима ради сексуалне експлоатације, биле су изложене и другим облицима експлоатације. Структура експлоатације мушкараца значајно се разликовала: они су претежно били жртве радне експлоатације, док су код малолетних дечака најзаступљеније биле принуда на просјачење и принуда на вршење кривичних дела.

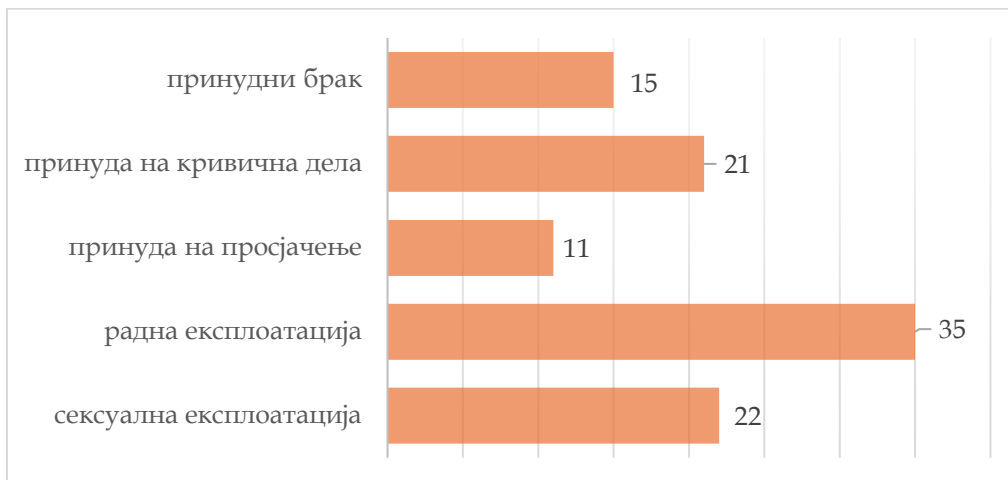
Облици експлоатације мушкараца у 2025. години, према евиденцији Центра

У највећем броју откривених случајева експлоатација се одвијала на територији Београда, Новог Сада, Панчева, Суботице и Сомбора, док је десет жртава било експлоатисано ван територије Републике Србије.

Током 2025. године забележена је шира географска распрострањеност пријава у односу на претходне године. Центар је ову промену делимично повезао са регионалним обукама одржаним у 25 градова широм Србије. Значајан број пријава пристигао је и из Ниша, док су поједина удружења из Београда пријављивала случајеве који су се догодили у другим градовима.

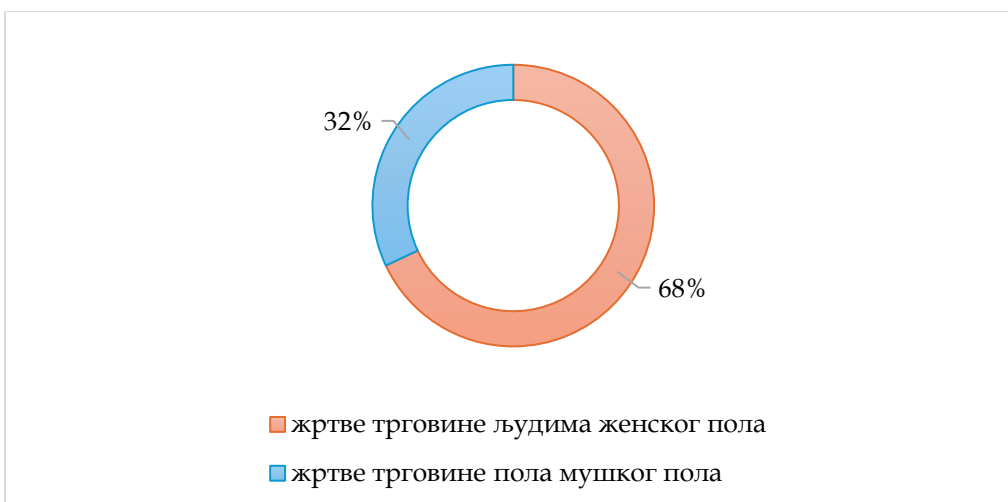
6.2.3 Структура идентификованих жртава

Просечна старост идентификованих жртава трговине људима у 2025. години износила је 23 године.

Просечна старост идентификованих жртава у односу на облик трговине људима, током 2025. године

Проценат идентификованих жртава трговине људима женског пола, према евиденцијама Центра, и ове године изузетно је висок. У 68% случајева жртве су женског пола, док је проценат идентификованих жртава мушког пола 32%.

Полна структура идентификованих жртава у 2025. години

Када је реч о социоекономском положају, велика већина идентификованих жртава није имала непокретности у власништву, запослење нити друге редовне приходе, а најчешће је

имала завршено само основно образовање. Уочене су и разлике према полу, будући да су мушкарци чешће од жена имали редовне приходе или непокретности у власништву. За одређени број жртава Центар није располагао подацима о њиховом социоекономском положају. Током 2025. године забележена је промена у погледу брачног и породичног статуса пунолетних жртава у односу на претходне године, када су већину чиниле особе које нису биле у браку нити у ванбрачној заједници. Број пунолетних жртава које су биле у браку или ванбрачној заједници био је приближно једнак броју оних које нису биле у брачној или ванбрачној заједници. Жртве које су биле у браку најчешће су биле изложене радној експлоатацији, при чему су експлоататори злоупотребљавали њихову потребу да обезбеде средства за егзистенцију својих породица.

И током 2025. године највећи број идентификованих жртава чинили су држављани Републике Србије. Истовремено је забележен значајан пораст броја страних држављана међу идентификованим жртвама. Формално је идентификовано 28 страних држављана, што, према подацима Центра, представља највећи број од његовог оснивања. Међу идентификованим страним држављанима, 21 особа била је жртва радне експлоатације, три сексуалне експлоатације, две принудног брака, док су две особе биле изложене вишеструкој експлоатацији.

Земља порекла	Земља експлоатације / намере експлоатације							
	Србија	Немачка	Пакистан	Италија	Саудијска Арабија	Камерун	Словенија	Индонезија
Србија	41	1		4			1	
Кина	2							
Бангладеш	2							
Пакистан			1					
Филипини	3				1			
Кенија	2							
Зимбабве	8							
Белорусија	1							
Узбекистан	1							
Индија	5							
Камерун						1		
Индонезија								1

Идентификоване жртве трговине људима распоређене према земљи порекла и земљи експлоатације/намере експлоатације, у 2025. години

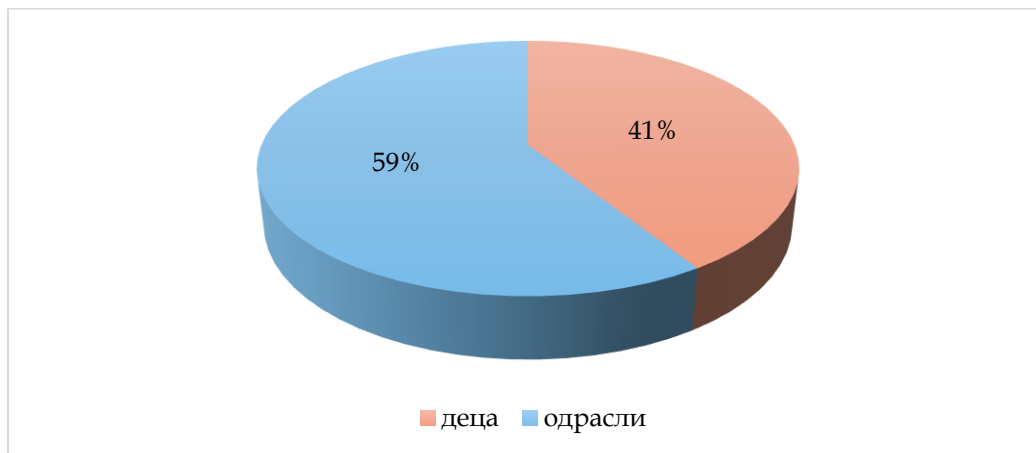
Центар за заштиту жртава трговине људима указује да је током 2025. године забележен рекордан број пријава сумње на експлоатацију страних држављана који су легално дошли у Републику Србију. Највећи број ових лица дошао је у Србију у оквиру регуларних миграционих токова, ради запошљавања, након чега су били изложени превари, повредама права из радног односа, а у појединим случајевима и експлоатацији. Иако је у већини пријављених случајева утврђено да се није радило о трговини људима, већ о другим облицима повреде права, Центар је указао на потребу за системским одговором на уочене ризике.

Према наводима Центра, посебан проблем представља поступање у случајевима у којима нису утврђена обележја трговине људима, али постоје индиције о другим кривичним делима, прекршајима или повредама права из радног односа. У таквим случајевима, друга кривична дела и прекршаји често се не процесуирају, оштећена лица не остварују накнаду штете, а послодавци који су их преварили, нису им исплатили зараде или су на други начин повредили њихова права не буду санкционисани. Према подацима Центра, поједини послодавци потом настављају да ангажују нове стране раднике и према њима поступају на исти начин.

У поступцима идентификације страних држављана уведен је принцип нарочите хитности, који је додатно развијан током извештајног периода. Центар је одредио и стручног радника задуженог за праћење ових случајева и организовање поступака идентификације.

6.2.4 Деца жртве трговине људима

Деца су чинила 41% укупног броја формално идентификованих жртава трговине људима, што значи да је готово свака друга идентификована жртва била малолетна. Према подацима Центра за заштиту жртава трговине људима, облици експлоатације деце били су нарочито тешки и доводили су до комплексне трауме.

Удео деце међу идентификованим жртвама трговине људима, током 2025. године

Највећи број идентификоване деце чиниле су сексуално експлоатисане девојчице — укупно 15, од којих су две биле експлоатисане у оквиру принудног брака. Њихова просечна старост износила је 14 година. Ови случајеви обухватали су различите облике насиља и принуде, укључујући принуду на пружање сексуалних услуга, давање наркотика, претње

деци или члановима њихових породица и ширење експлицитних снимака деце. У значајном броју случајева експлоататори су били родитељи или друге особе блиске детету, док је део деце био без родитељског старања.

Након сексуалне експлоатације, деца су најчешће била изложена принуди на просјачење, углавном од стране родитеља и сродника, а затим принудном браку, при чему су све идентификоване жртве овог облика експлоатације биле девојчице. Забележени су и случајеви принуде на вршење кривичних дела, најчешће крађа, као и радне експлоатације кроз рад на улици и у пољопривреди.

Облици експлоатације деце, идентификованих жртава трговине људима у 2025. години

Већина идентификоване деце потицала је из породица које су се и раније налазиле на евиденцији центара за социјални рад због различитих тешкоћа у функционисању породице, породичног насиља, занемаривања или злостављања деце. Шесторо деце идентификоване као жртве трговине људима било је у време експлоатације смештено у установама социјалне заштите. Иако се експлоатација углавном није одвијала у самим установама, подаци указују на изражену изложеност деце на смештају ризику од трговине људима. Током последње три године као жртве трговине људима идентификовано је укупно 15 деце која су се налазила на смештају, а која су била изложена сексуалној експлоатацији или принуди на просјачење.

Поред формално идентификованих жртава, код друге деце смештене у установама социјалне заштите препознати су ризици од експлоатације. Само препознавање ризика, међутим, није довољно уколико није праћено благовременим, конкретним и индивидуализованим мерама заштите. Неопходно је интензивирати превенцију експлоатације деце без родитељског старања кроз свеобухватне програме интензивне и континуиране подршке, засноване на индивидуалној процени ризика и потреба детета. Када безбедност и најбољи интерес детета то захтевају, мере заштите треба да обухвате и неодложно измештање из постојећег окружења и обезбеђивање одговарајућег облика смештаја и подршке.

Забележени су и случајеви у којима су као жртве трговине људима идентификована деца из породица које раније нису биле на евиденцији центара за социјални рад и код којих нису биле претходно препознате тешкоће у функционисању. У овим случајевима најчешће се радило о сексуалној експлоатацији путем интернета. Ови подаци показују да ризик од трговине људима није ограничен само на децу из породица које су већ препознате у систему социјалне заштите и указују на потребу за јачањем превенције, раног препознавања и безбедности деце у дигиталном окружењу.

Према подацима Центра, у 34% случајева експлоатације деце трговци људима били су њихови родитељи, у 27% пријатељи, у 15% партнери, у 12% рођаци, док су у преосталих 12% случајева то биле детету непознате особе. Чињеница да су у највећем броју случајева експлоататори биле особе које су деци познате и блиске указује на посебну сложеност откривања ових случајева, процене безбедности детета и обезбеђивања трајне заштите.

Тридесет процената идентификоване деце било је експлоатисано у периоду док су похађала школу, док 16% идентификоване деце основношколског узраста није било укључено у образовни систем. Ови подаци потврђују важну улогу образовног система у раном препознавању показатеља трговине људима и упућивању детета надлежним органима. Непохађање школе и рано напуштање образовања представљају значајне показатеље ризика који захтевају благовремену и координисану реакцију школе, органа старатељства и других надлежних органа.

6.2.5 Начини врбовања и улога друштвених мрежа

Трафикери су жртве врбовали на различите начине, а најчешће понудама за посао. Експлоататори су постављали огласе за посао на друштвеним мрежама и сарађивали са агенцијама за запошљавање. Осим тога, врбовали су жртве брачним понудама и романтичним удварањем, и то углавном у случајевима сексуалне експлоатације и принудних бракова. Често су се представљали као пријатељи жртава, нудили им различите врсте помоћи, позивали их у клубове, давали позајмице или нудили наркотике. У одређеним случајевима су жртвама отворено нудили да се баве проституцијом или да заједно врше кривична дела (најчешће крађе), али су затим преузимали контролу над њима.

Експлоататори су децу најчешће врбовали правећи се да су им пријатељи и користећи емотивне манипулације, док су одрасле особе најчешће врбовали понудама за посао.

Према подацима којима Центар располаже, у случајевима радне експлоатације страних држављана они су готово увек били врбовани путем интернет огласа, који су објављивани на друштвеним мрежама или на специјализованим сајтовима за тражење посла. Даље, у случајевима сексуалне експлоатације која подразумева пружање сексуалних услуга, девојке су врбоване такође преко друштвених мрежа, понудама за посао или понудама за везу, а њихове услуге су обично оглашаване преко специјализованих сајтова.

6.3 Заштита, безбедност и права жртава

6.3.1 Активности Центра за заштиту жртава трговине људима

Током 2025. године Центар за заштиту жртава трговине људима примењивао је Правилник о идентификацији жртава трговине људима и координацији заштите⁴⁷. Правилником су успостављени систем непрекидног, 24-часовног дежурства стручних радника Центра и обавеза ургентног реаговања по свакој пријави сумње на трговину људима.

Према наводима Центра, у року од 24 часа од пријема пријаве стручни радник контактира лице на које се пријава односи, процењује његове ургентне потребе и, у зависности од околности конкретног случаја, обавештава и укључује полицију, надлежно јавно тужилаштво, центар за социјални рад, инспекцију рада, Управу за странце и друге релевантне актере. У истом року Центар процењује да ли постоје услови за покретање поступка идентификације.

Једна од значајних новина Правилника јесте обавеза организовања мултидисциплинарног и мултисекторског састанка, односно конференције случаја, за сваку идентификовану жртву. У изради индивидуализованог плана заштите учествују жртва и релевантни субјекти, при чему се утврђују циљеви, мере, рокови и одговорности учесника, док Центар координира, прати и оцењује спровођење плана. Према подацима Центра, током 2025. године организовано је укупно 336 тимских, интерсекторских и других састанака и конференција случаја⁴⁸.

Центар је поново указао и на недостатак стручних кадрова. Иако су током 2023. године у Служби за координацију заштите жртава запослена два нова стручна радника, број пријава повећан је. Због тога је неопходно спровести анализу стварног обима и структуре посла и на њој засновати кадровско јачање Центра.

Потреба за овом анализом посебно је значајна имајући у виду Закон о спречавању и сузбијању трговине људима и заштити жртава, који почиње да се примењује 1. јануара 2027. године. Законом су прописани послови Центра у области формалне идентификације, процене потреба и ризика, координације заштите, израде и праћења индивидуалних планова, подршке жртвама у поступцима пред надлежним органима и вођења евиденција, ближе су уређени поступци идентификације и планирања и координације заштите. Благовремено обезбеђивање кадровских, организационих и финансијских услова неопходно је како законом прописани послови не би довели до додатног оптерећења и кашњења у поступању.

Центар је навео да је, током извештајног периода, унапређена сарадња са полицијом и појединим јавним тужилаштвима, нарочито кроз ширење праксе заједничких интервјуа и бољу размену информација.

⁴⁷ Управни одбор Центра усвојио у децембру 2024. године.

⁴⁸ Према оцени Центра, конференције случаја унапређују међусекторску комуникацију, подстичу активније укључивање надлежних субјеката и омогућавају жртвама да учествују у доношењу одлука које се односе на њихову заштиту, опоравак и интеграцију. Ова пракса представља важан механизам индивидуализованог и партиципативног планирања заштите. Ипак, за оцену њене стварне делотворности потребно је успоставити податке о обухвату жртава, реализацији планираних мера, поштовању рокова, препрекама у поступању појединих субјеката и исходима спроведених планова.

Расположиви подаци показују да су током 2025. године настављени развој поступка идентификације, индивидуализовано планирање заштите и међусекторска координација.

6.3.2 Безбедносна заштита и посебне мере за жртве трговине људима

Према подацима Центра за заштиту жртава трговине људима, током 2025. године остваривана је редовна сарадња са полицијом ради обезбеђивања безбедности жртава. Центар је сазнања о кривичним делима достављао полицији кроз налазе и мишљења, као и посебним дописима када су накнадно забележене претње или притисци према жртвама. Стручни радници Центра пратили су жртве приликом пријављивања кривичних дела и давања изјава, када је за тим постојала потреба.

Током извештајног периода Центар је у 47 ситуација обезбедио пратњу и подршку жртвама приликом давања изјава и сведочења пред вишим јавним тужилаштвима и судовима. Према подацима Центра, ниједној жртви током 2025. године није била обезбеђена полицијска пратња приликом доласка на суђење.

У Прихватилишту за жртве трговине људима примењиване су различите безбедносне мере, које су обухватале непрекидно присуство запослених, видео-надзор заједничких и спољашњих простора, техничко обезбеђење прозора и улаза и посебно организован изолациони блок. Прихватилиште се налази у истом објекту са полицијском станицом, што, према наводима Центра, омогућава брзу реакцију у случају угрожавања безбедности. Сарадња са полицијом остваривана је континуирано, а додатне мере подршке и заштите предузимане су у зависности од процењеног ризика.

Удружења су, међутим, указала на недостатке у практичном обезбеђивању безбедности и приватности жртава. Удружење Атина навело је случајеве у којима су судска писмена достављана на кућне адресе жртава и поред захтева да се комуникација одвија преко удружења које им пружа подршку. Ово удружење указало је и на притиске и покушаје дискредитације правних заступника жртава и удружења која им пружају помоћ.

Удружење Астра навело је да у појединим случајевима полицијска пратња није била обезбеђена ни када је постојао повећан безбедносни ризик. Указано је и на случајеве у којима су жртве мушког пола смештане у објекте који нису обезбеђивали одговарајући ниво сигурности.

6.3.3 Приступ правди и правна подршка жртвама трговине људима

Центар за заштиту жртава трговине људима предузима различите активности ради обезбеђивања приступа правди идентификованим и претпостављеним жртвама.⁴⁹

Током 2025. године Центар је пружио подршку за учешће жртава у истражним и судским поступцима у оквиру 89 случајева. У свим овим случајевима остварена је сарадња са полицијом, а у већини и са јавним тужилаштвима. Центар је ангажовао адвоката за 14 корисника, али је уговор са адвокатом истекао крајем извештајне године. Као континуирани изазов Центар је навео нередовно информисање жртава о току и исходу

⁴⁹ Ове активности обухватају ангажовање адвоката, психолошку припрему жртава за сведочење, подношење предлога за стицање статуса посебно осетљивог сведока, достављање налаза и мишљења јавним тужилаштвима и судовима, као и организовање превоза и пратње жртава приликом одласка у правосудне органе.

кривичних поступака, будући да не постоји системски уређен механизам за благовремено достављање ових информација.

Удружење Атина је ради заштите права и интереса жртава током кривичних поступака сарађивало са надлежним јавним тужилаштвима, судовима, службама за помоћ и подршку сведоцима и оштећенима и Центром.⁵⁰

У погледу делотворности кривичноправне заштите, указано је на недостатак поступака против правних лица и послодаваца у случајевима у којима постоје индиције о експлоататорским праксама. Истовремено, поједини облици експлоатације, нарочито принуда на брак, и даље нису у довољној мери препознати као могући облици трговине људима у пракси надлежних органа. Ови налази указују на то да приступ правди не зависи само од доступности правне подршке већ и од способности надлежних органа да правилно препознају и правно квалификују све облике експлоатације и да испитају одговорност свих физичких и правних лица која су у њима учествовала.

Према подацима удружења Астра, током 2025. године сношени су трошкови заступања специјализованих адвоката у три кривична поступка. Правна подршка пружена је за 340 лица, од којих су 188 били мушкарци, а 152 жене, док су 73 лица била жртве трговине људима.

Удружење „Атина“ пружило је правну помоћ за 73 жртве кроз 189 појединачних правних услуга. За 12 жртава обезбеђено је заступање од стране адвокатске канцеларије, док су адвокати који сарађују са Удружењем присуствовали на 39 рочишта и предузели више од 60 правних радњи у девет судских поступака. У овим поступцима донете су четири осуђујуће пресуде, пред вишим судовима у Пироту, Крагујевцу, Шапцу и Јагодини.

Представници удружења „Атина“ и правни заступници који пружају подршку жртвама били су, према наводима Удружења, изложени притисцима, увредама и покушајима дискредитације од стране окривљених и њихових бранилаца. Забележени су и покушаји бранилаца окривљених да непосредно контактирају Удружење, као и случајеви у којима је одбрана окривљених била усмерена на оспоравање кредибилитета организације која жртви пружа подршку. Ови наводи указују на потребу да се ризици процењују не само у односу на жртве већ, када околности случаја то захтевају, и у односу на правне заступнике, стручне раднике и организације које им пружају помоћ.

Указано је и на недостатке у заштити приватности жртава. У појединим случајевима судски позиви и друга писмена достављани су на кућне адресе жртава и поред захтева да се комуникација, када за то постоје процесне претпоставке, одвија преко организације која им пружа подршку. Такво поступање ствара ризик да подаци о искуству експлоатације и учешћу жртве у кривичном поступку постану доступни члановима породице или другим лицима.

Центар је поново указао на недостатак редовне и благовремене размене информација са правосудним органима. Не постоји уређен механизам који би Центру, у границама прописа о заштити података и поступању у кривичном поступку, омогућио да благовремено добија информације значајне за планирање заштите жртве, укључујући

⁵⁰ Подршка је била усмерена на обезбеђивање правне и психолошке помоћи, заштиту приватности и достојанства жртава и примену расположивих механизма за спречавање секундарне виктимизације. Обухватала је и иницирање и праћење поступка за стицање статуса посебно осетљивог сведока, као и укључивање служби за помоћ и подршку сведоцима и оштећенима у срединама у којима су оне успостављене.

податке о окончању истраге, доношењу пресуде, одређивању или укидању притвора и изрицању мера забране приласка.

Центар је навео да је за све идентификоване жртве током 2025. године предложио стицање статуса посебно осетљивог сведока, али да није у свим случајевима добио информацију о одлуци јавног тужиоца или суда. Према подацима Центра, у неколико случајева жртве су сведочиле у присуству окривљених, што је довело до њихове секундарне виктимизације.

Током извештајног периода забележени су и појединачни случајеви изражене ретрауматизације. У једном случају малолетна жртва сексуалне експлоатације сведочила је у присуству оптуженог. У другом случају полиција је на дан сведочења покушала да приведе идентификовану жртву, мушкарца са менталним тешкоћама, због раније неизвршене казне. Ови случајеви указују на недостатке у размени информација, индивидуалној процени потреба жртве и координацији поступања надлежних органа.

Центар је указао на значај присуства стручног радника који жртви већ пружа подршку приликом њеног сведочења, када је то у складу са процесним правилима и одлуком надлежног органа. За разлику од запослених у судским службама за помоћ и подршку сведоцима и оштећенима, који најчешће немају претходни контакт са жртвом, стручни радник Центра или другог пружаоца подршке може имати успостављен однос поверења и познавати индивидуалне потребе и ризике жртве.

Расположиви подаци показују да су Центар и релевантна удружења обезбеђивали значајан обим правне помоћи, заступања и подршке жртвама. Међутим, приступ специјализованој правној помоћи и даље у великој мери зависи од временски ограничених уговора Центра, капацитета удружења и донаторских средстава. Чињеница да, према достављеним подацима, ниједна жртва није користила систем бесплатне правне помоћи преко јединица локалне самоуправе указује да формална доступност овог права није довела до његове делотворне примене у пракси.

6.3.4 Подршка жртвама у области здравствене заштите и психолошке помоћи

Центар за заштиту жртава трговине људима пружа подршку жртвама у остваривању здравствене заштите кроз помоћ при остваривању права на здравствено осигурање, заказивању лекарских прегледа и набавци лекова, као и организовању превоза и пратње до здравствених установа.

Према подацима Центра, током 2025. године свим идентификованим жртвама и лицима која су се налазила у поступку идентификације пружена је основна психолошка и саветодавна подршка, у оквиру укупно 379 активности.⁵¹

Психотерапијску подршку Центар је обезбеђивао у сарадњи са релевантним удружењима. Психотерапијски третмани су, током извештајног периода, спровођени претежно путем онлајн сесија, чиме су обезбеђени додатна стручна подршка и континуирано праћење психичког стања корисника. Центар је, међутим, навео да нема могућност да обезбеди

⁵¹ Овај број односи се на предузете активности, а не на број корисника или спроведених психотерапијских третмана, због чега на основу њега није могуће утврдити учесталост, трајање и интензитет подршке пружене појединачним жртвама.

стално ангажовање психотерапеута, иако је, према његовој процени, ова врста подршке потребна већини жртава трговине људима.

Као одговор на дуготрајне недостатке у доступности специјализоване психолошке подршке, Удружење „Атина“ успоставило је у Београду Саветовалиште за психолошки опоравак жртава трговине људима, намењено дугорочном терапијском раду, психолошкој стабилизацији и подршци жртвама у процесу опоравка.

Према подацима Удружења, током 2025. године у Саветовалишту је реализовано 395 психолошких и психотерапијских сеанси, а ова врста подршке пружена је за 51 жртву трговине људима. Поред тога, социјалне раднице и водитељке случаја реализовале су 1.109 услуга психосоцијалне подршке и саветовања за 107 корисника.

Према наводима Удружења, успостављање, развој и рад Саветовалишта обезбеђени су претежно сопственим капацитетима и пројектним финансирањем, без стабилног механизма финансирања из јавних средстава. Достављени подаци показују да специјализована удружења развијају и обезбеђују услуге које нису у довољној мери доступне у оквиру јавног система, укључујући психолошку и психотерапијску подршку, правну помоћ, становање уз подршку и теренски рад.

6.3.5 Изазови у обезбеђивању адекватног смештаја жртава трговине људима

Обезбеђивање одговарајућег и безбедног смештаја и даље представља један од највећих изазова у систему заштите жртава трговине људима. Смештај се најчешће обезбеђује у Прихватилишту Центра за заштиту жртава трговине људима и кроз услугу становања уз подршку коју пружа Удружење „Атина“, док се у мањем броју случајева користе сигурне куће, установе за смештај деце без родитељског старања и хранитељске породице.

Према подацима Центра, током 2025. године ниједан захтев за смештај у Прихватилиште није одбијен. Услугу смештаја користило је укупно 18 лица — 12 пунолетних жена и шесторо деце.

Капацитети Прихватилишта и даље су ограничени, док постојеће просторне могућности не омогућавају њихово једноставно проширење. Центар већ дужи период указује на потребу да му се обезбеде додатне просторије у објекту у којем се Прихватилиште налази, како би се повећао број расположивих места и омогућили несметано функционисање установе и организовање других облика подршке корисницима. Како су потреба за проширењем капацитета и недостатак одговарајућег простора утврђени и у претходном извештајном периоду, налази из 2025. године показују да овај проблем није отклоњен.

Центар је током 2025. године наставио активности на успостављању услуге специјализованог смештаја за мушкарце жртве трговине људима и од Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања добио стан на коришћење. Стан је потребно реновирати и опремити, због чега је Центар започео разговоре са потенцијалним донаторима.

Према важећем Закону о социјалној заштити, становање уз подршку припада услугама подршке за самосталан живот, које по правилу обезбеђује јединица локалне самоуправе, док се из буџета Републике Србије финансирају услуге смештаја за жртве трговине људима. Истовремено, Закон предвиђа и могућност финансирања појединих услуга посредством наменских трансфера и као услуга од посебног значаја за Републику Србију. Због тога није

довољно прецизно закључити да Република не може да учествује у финансирању, већ је потребно јасно утврдити врсту и модел услуге, носиоца њеног обезбеђивања и одржив механизам финансирања.

Озбиљни системски проблеми и даље постоје и у обезбеђивању смештаја деце жртава трговине људима. Према подацима Центра, центри за социјални рад суочавају се са одбијањем захтева за смештај од стране установа за смештај деце и центара за породични смештај и усвојење. Посебно је тешко обезбедити одговарајући смештај за децу са тешкоћама у менталном здрављу и израженим потребама за подршком у понашању, јер расположиви пружаоци услуга често немају довољне кадровске, стручне и организационе капацитете за потребан интензитет индивидуализоване подршке.

6.3.6 Улога система социјалне и старатељске заштите у поступку заштите жртава

Током 2025. године настављена је сарадња Центра за заштиту жртава трговине људима са установама социјалне заштите и спроведене су активности усмерене на јачање капацитета запослених у овом систему. У оквиру заједничког пројекта Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Центра обучен је 581 професионалац из 101 установе социјалне заштите, укључујући запослене у 69 центара за социјални рад. Према наводима Центра, реч је о до сада највећем обухвату запослених у систему социјалне заштите обукама у области трговине људима.

Током извештајног периода Центар је пружио различите видове подршке за укупно 529 лица. Овај број обухвата 75 жртава идентификованих током 2025. године, 267 жртава идентификованих у ранијим периодима којима је подршка и даље пружана и 187 лица која нису идентификована као жртве трговине људима, али је процењено да се налазе у ризику од експлоатације.

Према подацима Центра, у сва 31 случаја у којима је лице било малолетно укључени су надлежни центар за социјални рад и орган старатељства. За 11 деце идентификоване током 2025. године обезбеђена је старатељска заштита.

Према наводима Центра, пунолетне жртве одлучују да ли ће центар за социјални рад бити укључен у пружање подршке. Поједине жртве не дају сагласност за његово укључивање због страха да би у мањим срединама могле бити препознате и да би подаци о њиховом искуству могли постати познати другим лицима.

Центар и центри за социјални рад наставили су заједничку израду планова заштите и организовање конференција случаја као механизма интерсекторске координације.

Центар је указао на потребу успостављања контакт особа за трговину људима у центрима за социјални рад, по угледу на механизме који постоје у полицији и јавним тужилаштвима. Контакт особе не смеју постати једини носиоци знања у установи нити њихово именовање може надоместити недостатак стручних радника и неразвијеност услуга социјалне заштите.

Током 2025. године настављена је и сарадња са Црвеним крстом Србије у обезбеђивању одеће, хране, хигијенског материјала и новчане помоћи за трошкове становања. Обуку за препознавање случајева трговине људима и пружање подршке жртвама прошла су 34 активиста Црвеног крста из 27 градова.

6.3.7 Укључивање на тржиште рада

Центар за заштиту жртава трговине људима указује да у Републици Србији још није успостављен ефикасан и системски програм економског оснаживања жртава трговине људима. Подршку жртвама у овој области наставила су да пружају удружења, нарочито Атина и Астра, кроз радно оспособљавање, помоћ у изради радне биографије, припрему за тражење посла и психолошку подршку. Међутим, сарадња Центра и удружења са Националном службом за запошљавање није развијена у мери која би обезбедила редовно упућивање жртава, њихово укључивање у одговарајуће мере активне политике запошљавања и праћење постигнутих исхода.

Национална служба за запошљавање незапосленим лицима пружа услуге информисања, саветовања и посредовања у запошљавању и укључује их у мере активне политике запошљавања, укључујући субвенционисано запошљавање и самозапошљавање. Врста подршке утврђује се индивидуалним планом запошљавања, на основу процене потреба лица и стања на тржишту рада. Реч је, међутим, о општем систему подршке незапосленима, а не о посебно развијеном програму прилагођеном потребама и ризицима жртава трговине људима.

Дана 31. децембра 2025. године, на евиденцији Националне службе за запошљавање било је пријављено 1 лице (1 жена) са евидентираним статусом жртва трговине људима. Током извештајног периода, на евиденцију незапослених лица било је пријављено највише до три лица са евидентираним статусом жртва трговине људима.

Током 2024. године на евиденцији НСЗ налазило се до шест лица са статусом жртве трговине људима, три лица су била укључена у мере активне политике запошљавања, док је евидентирано девет случајева запошљавања.

Током извештајног периода, представници НСЗ нису позивани од стране јавног тужиоца и група за координацију и сарадњу ради укључивања у планирање економског оснаживања жртава трговине људима. Исти недостатак забележен је и током 2024. године, иако су претходно били одређени представници НСЗ за учешће у овом механизму. Поновљени изостанак његовог активирања показује да именовање представника и њихова формална доступност нису довели до успостављања функционалног система упућивања и координисаног поступања.

Центар наводи да се жртве могу самостално пријавити НСЗ и приликом пријављивања користити статус жртве трговине људима, без потврде или упута Центра. Због тога Центар нема потпуне податке о жртвама које су се самостално обратиле НСЗ и њиховом учешћу у мерама запошљавања. Према подацима удружења Астра, током 2025. године реализовано је 35 интервенција економског оснаживања за 23 кориснице и њихову децу.

Према наводима удружења, њихове активности економског оснаживања у потпуности се финансирају из донаторских средстава. Оне представљају значајан облик непосредне подршке жртвама, али не могу заменити системски програм који се спроводи у оквиру јавних политика и финансира из стабилних јавних извора. Ослањање искључиво на пројектна средства доводи у питање континуитет подршке, њену територијалну доступност и могућност да буде обезбеђена свакој жртви којој је потребна.

6.4 Прихваталиште за жртве трговине људима

Представници Националног известиоца у области трговине људима обавили су у децембру 2025. године званичну посету Прихваталишту за жртве трговине људима. Посета је обухватила увид у услове смештаја, организацију рада стручног тима, доступност здравствене и психосоцијалне подршке, безбедносне процедуре и подршку корисницама у поступцима пред надлежним органима. Обављени су и непосредни разговори са корисницама, у условима који су им омогућили да без присуства лица која би могла утицати на њихове одговоре изнесу своја искуства о квалитету подршке, осећају безбедности, процесу опоравка и односу са стручним радницима.

Непосредни увид и расположиви подаци указују да Прихваталиште обезбеђује континуирану и стручно организовану подршку женама и девојчицама које су претпостављене или формално идентификоване као жртве трговине људима.

Основни циљ услуге је опоравак од последица трауме, успостављање физичке и психолошке сигурности и оснаживање корисница за самостално одлучивање и коришћење других, мање рестриктивних услуга у процесу интеграције у заједницу.

Током 2025. године услугу смештаја користило је укупно 18 корисница, док је током године реализовано 15 смештаја. Пет корисница било је смештено током претходне године и наставило је да користи услугу у 2025. години. Током извештајног периода, први пут је смештено 13 корисница, док су две кориснице након напуштања услуге поново примљене, због чега је број смештаја већи од броја нових корисница. Од 18 корисница, 16 је формално идентификовано као жртве трговине људима, док је за две процењено да се у том тренутку не могу идентификовати као жртве трговине људима, већ као жртве других кривичних дела.

Према достављеним подацима, 13 корисница било је експлоатисано на територији Републике Србије, а пет изван њених граница, једна у Републици Хрватској и четири у Републици Италији.

Услугу смештаја користило је шест страних држављанки: по једна држављанка Бразила, Филипина, Републике Зимбабве и Јужноафричке Републике и две држављанке Народне Републике Кине.

Међу 16 формално идентификованих жртава најзаступљеније су биле принуда на просјачење и вишеструка експлоатација, са по пет жртава, односно по 31,25%. Три жртве биле су изложене сексуалној експлоатацији, што чини 18,75%, док су принуда на брак, радна експлоатација и принуда на вршење кривичних дела забележене код по једне жртве, односно у по 6,25% случајева.

Врста експлоатације	До 18 година	Преко 18 година	Укупно
Сексуална експлоатација	1	2	3
Принуда на просјачење	3	2	5
Принуда на брак	1	–	1
Принуда на вршење кривичних дела	–	1	1
Вишеструка експлоатација	1	4	5
Радна експлоатација	–	1	1
Укупно	6	10	16

Укупан број идентификованих жртава током смештаја, по облику експлоатације

У односу на 2024. годину, када су међу десет идентификованих жртава најзаступљеније биле сексуална експлоатација и принуда на брак, у 2025. години највеће учешће имале су принуда на просјачење и вишеструка експлоатација.

Свим корисницама био је обезбеђен приступ потребним здравственим услугама. Поред примарне здравствене заштите, обезбеђивани су гинеколошки, психијатријски, стоматолошки, педијатријски и други прегледи и интервенције у складу са индивидуалним здравственим потребама. Код појединих корисница забележене су удружене психолошке и соматске тегобе, због чега су им обезбеђиване редовне психијатријске контроле и праћење примене прописане терапије.

Према збиру достављених података, током године реализована су укупно 354 здравствена прегледа, тестирања и интервенције.

Шест корисница, односно 33,3% од укупно 18, навело је да су током периода експлоатације употребљавале психоактивне супстанце. Током боравка у Прихватилишту нису забележена кризна стања која би захтевала кризне интервенције.

Свим корисницама била је доступна психосоцијална подршка, која је обухватала индивидуално саветовање, групни стручни рад и активности усмерене на развој животних вештина. Стручни тим је пратио стање и напредак корисница и облике подршке прилагођавао њиховим индивидуалним потребама. Додатна психотерапијска подршка пружана је на даљину, у сарадњи са удружењима Атина и Астра.

Безбедност корисница, запослених и објекта обезбеђивана је применом организационих и техничких мера, сталним присуством запослених, контролом приступа објекту, сарадњом са полицијом и организовањем пратње и превоза када је то захтевала процена ризика. Прихватилиште располаже и функционално издвојеном смештајном целином која се може користити у случају инфективног обољења, у складу са здравственим потребама и препорукама надлежних здравствених радника.

Пет корисница припремано је за учешће у поступцима пред правосудним органима. Корисницама које су учествовале у поступцима био је признат статус посебно осетљивог сведока и обезбеђен правни заступник. Стручни радници пружали су им припрему за

давање исказа, психосоцијалну подршку, пратњу и непосредну подршку током учешћа у поступцима.

Две кориснице дале су исказ у поступку пред вишим јавним тужилаштвом из просторија Прихватилишта, применом аудио-видео везе. На тај начин омогућено им је да исказ дају у познатом и безбедном окружењу, без непосредног сусрета са окривљеним, уз подршку стручних радника са којима су успоставиле однос поверења. Ова пракса представља значајан пример примене мера за спречавање секундарне виктимизације.

Током 2025. године 11 корисница напустило је услугу смештаја, док је седам наставило да је користи и током 2026. године.

У раду Прихватилишта уочена су ограничења просторних и материјално-техничких капацитета, која су у појединим периодима отежавала оптималну организацију рада. Квар службеног возила привремено је ограничио реализацију активности ван Прихватилишта, због чега су приоритетно обезбеђиване активности неопходне за заштиту безбедности и здравља корисница.

Изазови у непосредном раду односили су се на недовољно поверење појединих жртава у систем заштите, страх од трговаца људима, емотивну зависност од експлоататора, тешкоће у разумевању сопственог положаја, узраст и ниво зрелости деце, као и немогућност одржавања контакта са појединим претпостављеним жртвама. Истовремено, на страни система и даље су присутни недовољан број запослених, ограничен број службених возила и недовољни просторни капацитети.

Расположиви подаци и непосредан увид Националног известиоца показују да је Прихватилиште током 2025. године обезбеђивало безбедан смештај, здравствену и психосоцијалну подршку и помоћ корисницама у правосудним поступцима. Посебно је значајна примена аудио-видео везе приликом давања исказа.

6.5 Посета Националног известиоца Центру за азил у Сјеници

Представници Националног известиоца у области трговине људима обавили су 16. јула 2025. године посету Центру за азил у Сјеници. Посета је обухватила непосредан увид у услове смештаја, организацију рада, поступање према лицима која бораве у Центру и примену механизма за препознавање рањивости и ризика од трговине људима. Утврђено је и да су радно ангажована лица обучена за препознавање осетљивих категорија и примену индикатора трговине људима.

Према подацима Комесаријата, током 2025. године у центрима је континуирано примењиван алат Агенције Европске уније за азил за идентификацију лица са посебним потребама – IPSN. Реч је о алату за благовремено препознавање посебних процедуралних и прихватних потреба, у оквиру којег жртве трговине људима представљају једну од 14 категорија лица са посебним потребама. Према наводима Комесаријата, део алата који се односи на трговину људима садржи 47 физичких, психолошких и индикатора окружења.

Процена рањивости спроводи се приликом пријема лица у центре за азил, а њени резултати уносе се у лични досије тражиоца азила. У прихватним центрима примењивана

је и DTM матрица Међународне организације за миграције, у коју је током 2025. године укључен посебан модул са индикаторима трговине људима.

Применом наведених алата током 2025. године код седам лица уочени су индикатори који су указивали на сумњу на трговину људима, о чему је без одлагања обавештен Центар за заштиту жртава трговине људима. Једно од ових лица, држављанка Републике Индонезије, формално је идентификовано као жртва трговине људима. Пре доношења одлуке о формалној идентификацији одржана је конференција случаја ради размене релевантних информација и усаглашавања мера подршке.

Комесаријат наводи да су свим лицима обухваћеним пријавама обезбеђене помоћ и подршка у сарадњи са Центром, у складу са процењеним потребама и ризицима. Ради повећања безбедности, ова лица смештана су у одвојене смештајне јединице. Обезбеђени су им смештај, одећа, обућа, средства за личну и колективну хигијену, три obroка дневно и исхрана прилагођена верским и здравственим потребама, као и приступ бесплатном превозу и бесплатној правној помоћи.

Као главни изазов у препознавању претпостављених жртава, Комесаријат је навео кратко трајање боравка у центрима, које је током 2025. године у просеку износило 15 дана. Ова околност отежава успостављање односа поверења, потпуније сагледавање околности у којима се лице налази и благовремено упућивање Центру. Ограничена доступност преводилаца за ретке језике и даље представља системски недостатак. Овај проблем је делимично превазиђен ангажовањем преводилаца уз подршку агенција Уједињених нација и специјализованих удружења, али такво решење не обезбеђује трајну и благовремену доступност превоза у свим случајевима.

6.6 Сарадња и подизање стручних капацитета за прелиминарну идентификацију и рад са жртвама трговине људима

6.6.1 Сарадња у поступку идентификације жртава

Током извештајног периода настављена је и проширена сарадња Центра за заштиту жртава трговине људима са другим субјектима који учествују у прелиминарној идентификацији. Према наводима Центра, током 2025. године забележен је највећи број пријава сумње на трговину људима. Ипак, повећање броја пријава потребно је посматрати одвојено од броја формално идентификованих жртава и исхода поступака идентификације, јер већи број пријава сам по себи не доказује да је повећана њихова основаност или делотворност поступања надлежних органа.

Министарство просвете је током 2025. године наставило примену ревидираних индикатора за прелиминарну идентификацију жртава у систему образовања. Пре почетка школске 2025/2026. године школским управама достављене су смернице за поступање у случајевима сумње на трговину људима, а на интернет презентацији Министарства успостављена је посебна страница посвећена превенцији трговине људима. Према подацима Министарства просвете, из система образовања достављено је седам пријава сумње на трговину људима до 1. априла 2026. године.

Министарство здравља је, у сарадњи са Центром, развило индикаторе за прелиминарну идентификацију жртава у систему здравствене заштите и пратећи приручник, који су

представљени почетком 2025. године. На регионалним обукама учествовало је 110 здравствених радника из 39 здравствених установа. У децембру 2025. године обучено је и шест здравствених медијаторки, чиме је систем здравствених медијатора први пут укључен у активности прелиминарне идентификације.

Систем социјалне заштите доставио је 28 пријава сумње на трговину људима. У 2024. години из овог система биле су достављене 32 пријаве, што значи да је број пријава смањен за четири, односно 12,5%.

Инспекција рада током 2025. године, у надзорима спроведеним по службеној дужности и по представкама, није утврдила постојање индикатора трговине људима. У појединим случајевима утврђене су повреде радних права и предузете прекршајне мере. Инспектори су, према достављеним подацима, обавештавали надлежне органе када су уочавали ризике и учествовали у обукама за препознавање трговине људима, али нису достављени број обавештења, природа уочених ризика и исходи поступања других органа.

6.6.2 Активности полиције и правосудних органа у идентификацији и заштити жртава

Током извештајног периода, настављена је и територијално проширена сарадња Центра за заштиту жртава трговине људима, полиције и правосудних органа у поступку идентификације и пружања подршке жртвама. Према наводима Центра, сарадња је остваривана са вишим јавним тужилаштвима и полицијским управама, као и са основним и апелационим јавним тужилаштвима, прекршајним и вишим судовима.

Министарство унутрашњих послова је током 2025. године доставио Центру 70 пријава сумње на трговину људима, док је током 2024. године доставио 48 пријава. Број пријава повећан је за 22, односно за 45,8%⁵².

Центар је наставио да проширује праксу заједничких разговора са полицијом. Поред Београда, где стручни радници Центра редовно присуствују разговорима са жртвама у Полицијској управи за град Београд, ова пракса забележена је и у Зрењанину, Новом Саду, Нишу, Панчеву, Бору, Пожаревцу, Сомбору и Крагујевцу. Заједнички разговори су, дакле, примењивани у девет градова, што представља конкретан напредак у поступању по раније упућеној препоруци Националног известиоца.

У појединим случајевима, нарочито када су у питању била деца, разговор су обављали само стручни радници Центра, након чега су извештај достављали полицији и јавном тужилаштву. Овакав начин поступања може смањити потребу за вишеструким разговорима са дететом, али је неопходно јасно разграничити разговор који се води ради идентификације и процене потреба од процесног испитивања ради обезбеђивања доказа. Његову делотворност треба процењивати и према томе да ли је спречено касније непотребно понављање исказа.

⁵² Ових 70 пријава сумње Центру не треба поистовећивати са кривичним пријавама. Према подацима Министарства унутрашњих послова, током 2025. године поднето је 18 кривичних пријава, док Врховно јавно тужилаштво евидентира кривичне пријаве против 23 лица. Реч је о различитим категоријама и евиденцијама које нису непосредно упоредиве.

Центар је жртвама пружао психолошку припрему за сведочење, информације о правима, превоз и пратњу и залагао се за признавање статуса посебно осетљивог сведока. Правна подршка обезбеђивана је ангажовањем адвоката који, према наводима Центра, поседује посебна знања у области трговине људима.

У два случаја жртве су дале исказ јавном тужиоцу путем аудио-видео везе из просторија Центра, на иницијативу Заштитника грађана. На тај начин омогућено је да исказ дају у познатом и безбедном окружењу, без непосредног присуства окривљеног и уз подршку стручних радника. Ова пракса представља конкретан пример примене мера за спречавање секундарне виктимизације, али њена примена у само два случаја показује да још није постала редовно доступан системски механизам.

Центар је указао на случајеве у којима мере заштите нису биле довољне да спрече ретрауматизацију. У једном предмету дете жртва сексуалне експлоатације сведочио је у непосредном присуству оптужених. У другом случају, жртви мушког пола са тешкоћама у менталном функционисању, која је приступила суду ради сведочења, пришли су полицијски службеници ради предузимања радње привођења на издржавање казне затвора. Центар је навео и случајеве у којима су питања судских вештака имала осуђујући карактер и изазивала додатну узнемиреност жртава.

6.6.3 Улога релевантних удружења у идентификацији и подршци жртвама

Према наводима Удружења Астра, поступак обнове лиценце за СОС телефон трајао је дуже од 32 месеца, без формалне одлуке надлежног министарства. Овако дуго трајање поступка ствара правну и финансијску неизвесност и ризик за континуитет специјализоване услуге. Путем Астра СОС телефона током 2025. године обављено је 3.958 позива са или поводом 677 особа.

Удружење Атина је током 2025. године доставило надлежним органима 20 пријава сумње на трговину људима, по којима је идентификовано 13 жртава: 11 жртава трговине људима ради радне експлоатације, једна жртва сексуалне експлоатације и једна жртва принуде на вршење кривичних дела.

Према наводима удружења Астре, у појединим случајевима, нарочито када су у питању страни радници, протекао је дужи временски период до обављања заједничког разговора полиције и Центра, а постојале су и тешкоће у обезбеђивању и плаћању превозилаца. Наведени су и случајеви у којима, након оцене да не постоје довољни индикатори трговине људима, страни радници нису били упућени на друге надлежне службе и установе.

Значајан механизам подршке представља лиценцирана услуга становања уз подршку коју удружење Атина пружа од 2018. године. Према достављеним подацима, лиценца за ову услугу обновљена је за период 2026–2032. године. Услуга је намењена жртвама и претпостављеним жртвама старијим од 15 година којима су потребни безбедан смештај и интензивна подршка током стабилизације и опоравка.

Према подацима о спровођењу Акционог плана, смештај је обезбеђен за 65 жртава, у односу на циљану вредност од 35, што показује већи обухват од планираног.

6.6.4 Међународне организације

Међународна организација за миграције ИОМ пружила је током извештајног периода непосредну помоћ за укупно 114 лица, укључујући потенцијалне жртве трговине људима и друге рањиве мигранте. Помоћ је реализована у сарадњи са Центром, прихватним центрима и удружењем Атина.

ИОМ је навео да је, уз подршку Удружења Атина, свеобухватна подршка обезбеђена за 56 жена, девојака, мушкараца и дечака који су преживели трговину људима. Подршка је обухватала сигуран смештај, основне животне потрепштине и правну помоћ, са циљем заштите, оснаживања и реинтеграције.

Иако нема мандат за праћење и евалуацију кривичног гоњења, ИОМ је, на основу искустава из непосредног рада, указао на потребу за даљим јачањем раног препознавања жртава, посебно у случајевима могуће радне експлоатације међу мигрантском популацијом. Према наводима ИОМ-а, током извештајног периода повећан је број корисника програма асистираниг добровољног повратка и реинтеграције (AVRR), међу којима значајан део чине радни мигранти у рањивим ситуацијама.

ИОМ спроводи интерну евалуацију AVRR програма и мера заштите кроз праћење спровођења активности и прикупљање повратних информација корисника, партнерских организација и мисија ИОМ-а у државама порекла. Према оцени ИОМ-а, активности су допринеле унапређењу приступа заштити и реинтеграцији кроз индивидуализовану подршку и сарадњу са надлежним институцијама.

У сарадњи са ИОМ-ом, Удружење Атина подржало је добровољни повратак у државе порекла четири жртве трговине људима, две жене и два мушкарца, од којих је једно лице било држављанин Кине, а три лица држављани Бангладеша. Сарадња је, према подацима удружења, обухватала координацију подршке, процену потреба и обезбеђивање безбедног повратка.

Међународна подршка јачању капацитета обезбеђивана је кроз пројекте ИОМ-а и GIZ-а. У оквиру регионалних обука о прелиминарној идентификацији и заштити жртава, спроведених у сарадњи са Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, обучена су 1.463 професионалца из 399 институција, установа и организација.

Уз подршку GIZ-а адаптирана је и унапређена апликација за прелиминарну идентификацију жртава, у коју су интегрисани и здравствени индикатори. За оцену њене делотворности потребни су подаци о броју активних корисника и институција, броју пријава достављених посредством апликације, времену реаговања и исходима покренутих поступака.

Савет Европе је, кроз пројекат „Јачање борбе против трговине људима у Србији“ у оквиру програма Horizontal Facility, пружио стручну и финансијску подршку изради Нацрта закона о спречавању и сузбијању трговине људима и заштити жртава, укључујући правну анализу усклађености са стандардима Савета Европе и препорукама GRETA. Реализоване су и обуке за инспекторе рада, судије и јавне тужиоце, укључујући HELP курс, као и округли столови о правној подршци жртвама и спречавању сексуалне експлоатације.

UNHCR и његове партнерске организације остваривали су контакт са претпостављеним жртвама током редовних посета центрима за азил и прихватним центрима, а у случајевима сумње обавештавали су Центар. Као главни изазови у идентификацији наведени су језичка

баријера, одсуство самоидентификације и усмереност већег броја миграната на наставак путовања ка држави одредишта, због чега често не желе да учествују у поступцима пред органима Републике Србије.

Подршка претпостављеним и идентификованим жртвама пружана је непосредно или преко партнерских организација и обухватала је превођење и културну медијацију, психосоцијалну подршку, укључујући помоћ психолога и психијатра преко партнерске организације IAN, новчану помоћ, подршку у остваривању права из здравствене и социјалне заштите, правну помоћ у поступку азила, као и помоћ у проналажењу смештаја и запослења. Поједина лица су упућивана Удружењу Атина ради обезбеђивања привременог смештаја. UNHCR је сарадњу са Центром оценио као изузетно добру и оперативну.

Према подацима UNICEF-а, током извештајног периода препознато је и упућено укупно седам случајева, од којих су се четири односила на лица која су, према достављеним подацима, формално идентификована као жртве трговине људима, а три на претпостављене жртве. У четири случаја упућивање Центру за заштиту жртава трговине људима извршено је непосредно. UNICEF и његове партнерске организације су, кроз радионице и теренски рад у центрима за смештај миграната и сигурном простору у Београду, информисали лица у транзиту о ризицима од трговине људима.

6.7 Међународна сарадња

Центар за заштиту жртава трговине људима остваривао је током 2025. године сарадњу са организацијама које пружају помоћ и подршку жртвама у Немачкој и Црној Гори, а прикупљене информације прослеђиване су надлежним полицијским органима у Србији.

Удружење Атина било је током 2025. године укључено у шест предмета упућених посредством Међународне мреже социјалних услуга – ISS из Немачке и Швајцарске. Предмети су се односили на деветоро деце и једно пунолетно лице и обухватили су питања сумње на насиље, старатељства и регулисања грађанскоправног статуса. Будући да у овим предметима није било идентификованих жртава трговине људима, они не представљају непосредан резултат међународне сарадње у сузбијању трговине људима, већ пример шире прекограничне сарадње у заштити деце и других лица у ризику.

Према подацима Удружења Атина, остваривана је и сарадња са удружењима из Бангладеша у вези са више случајева сумње на радну експлоатацију држављана Бангладеша у Србији. Сарадња је обухватала размену информација, подршку потенцијалним жртвама и праћење поступака за које је удружење навело да су покренути у Србији и Бангладешу. Нису достављени подаци о броју обухваћених лица, исходу поступака идентификације, правној природи и фази наведених поступака, због чега није могуће оценити њихове резултате.

6.8 Препоруке за унапређење стања у области идентификације и заштите жртава трговине људима

Ради унапређења стања у области, Национални извештај упућује надлежним органима следеће препоруке⁵³:

- Потребно је да сви субјекти у оквиру Националног механизма, прописани Законом о спречавању и сузбијању трговине људима и заштити жртава, у оквиру својих надлежности, до почетка примене Закона, обезбеде нормативне, организационе, кадровске, техничке и финансијске услове, ускладе процедуре и успоставе потребну сарадњу и размену података.
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања треба да пропише индикаторе за формалну идентификацију жртава трговине људима у року прописаном Законом о спречавању и сузбијању трговине људима и заштити жртава.
- Субјекти прелиминарне идентификације утврђени Законом о спречавању и сузбијању трговине људима и заштити жртава треба да, уз сарадњу са Центром за заштиту жртава трговине људима, донесу усклађене индикаторе за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима у роковима прописаним тим Законом.
- Центар за заштиту жртава трговине људима треба да пре почетка пуне примене Закона о спречавању и сузбијању трговине људима и заштити жртава, у сарадњи са другим субјектима у оквиру Националног механизма, изради смернице за информисање претпостављених и формално идентификованих жртава трговине људима о правима, услугама и поступцима за њихово остваривање.
- Неопходно је изградити и усвојити заједничке смернице за јасно разликовање трговине људима у циљу радне експлоатације од повреда радних права, прекршаја, превара и нерегуларног запошљавања, којима ће бити утврђени критеријуми за процену надлежности, упућивање случајева и поступање када нису утврђена обележја трговине људима, али постоје друге незаконитости.
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Инспекторат за рад треба да повећају обим проактивног деловања инспектора рада у циљу откривања случајева трговине људима.
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Инспекторат за рад треба да успоставе обавезну интерну процедуру за откривање случајева трговине људима у циљу радне експлоатације.
- Министарство унутрашњих послова треба да, у сарадњи са Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Центром за заштиту жртава трговине људима, обезбеди јединствено поступање при пријави боравка страних жртава

⁵³ Иако по члану 19. став 2. Закона о Заштитнику грађана Заштитник грађана није овлашћен да контролише рад Народне скупштине, председника Републике, Владе, Уставног суда, судова и јавних тужилаштва, Заштитник грађана сматра да би било корисно да у духу добре сарадње наведени органи размотре његове препоруке.

трговине људима, укључујући случајеве у којима жртва не располаже уобичајеним доказом о адреси.

- Министарство правде треба да, у сарадњи са јединицама локалне самоуправе и Центром за заштиту жртава трговине људима, обезбеди поједностављен поступак за остваривање бесплатне правне помоћи жртвама трговине људима.
- Министарство правде и Адвокатска комора Србије треба да обезбеде доступност адвоката са посебним знањима у области трговине људима за пружање бесплатне правне помоћи жртвама, кроз континуиране специјализоване обуке и јавно доступну листу обучених адвоката.
- Правосудна академија треба да успостави формални програм континуиране едукације о начелу некажњавања, који ће обухватити судије кривичних и прекршајних судова, јавне тужиоце и судијске и јавнотужилачке помоћнике.
- Министарство правде треба да оконча унапређење система СИПРЕС и обезбеди функционалан модул за означавање и праћење предмета са индикаторима трговине људима.
- Министарство здравља треба да, у сарадњи са Центром за заштиту жртава трговине људима, успостави и спроводи акредитован, редован и територијално доступан програм стручног усавршавања здравствених радника за примену индикатора и поступање са претпостављеним жртвама трговине људима.
- Министарство здравља и Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања треба да, у сарадњи са Центром за заштиту жртава трговине људима и специјализованим пружаоцима услуга, развију и континуирано спроводе специјализоване обуке за психологе, психијатре и друге стручњаке који пружају саветодавно-терапијску подршку жртвама трговине људима, посебно деци, засноване на траума-осетљивом и узрасно прилагођеном приступу.
- Министарство унутрашњих послова и Правосудна академија треба да обезбеде редовне практичне обуке полицијских службеника и јавних тужилаца за траума-осетљиво, несугестивно и узрасту прилагођено испитивање жртава трговине људима.
- Министарство просвете треба да настави континуирану едукацију запослених у систему образовања и периодично обнављање њихових знања, уз редовно праћење примене индикатора, квалитета и исхода пријава према школским управама, врстама установа и категоријама запослених.
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Центар за заштиту жртава трговине људима треба да успоставе и ставе у функцију услугу смештаја за мушкарце жртве трговине људима, уз обезбеђивање одговарајућег модела услуге.
- Министарство за бригу о породици и демографију и Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања треба да, у сарадњи са центрима за породични смештај и усвојење, центрима за социјални рад и Центром за заштиту жртава трговине људима, успоставе територијално доступну мрежу обучених хранитељских породица за децу жртве трговине људима.

- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања треба да успостави обавезну процедуру за процену и управљање ризиком од трговине људима и експлоатације деце на смештају у установама социјалне заштите.
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Национална служба за запошљавање треба да, у сарадњи са Центром за заштиту жртава трговине људима, успоставе посебан програм економског оснаживања жртава трговине људима, са прилагођеним обукама, субвенционисаним запошљавањем и подршком samozapošljavanju и обезбеђеним средствима.
- Национална служба за запошљавање треба да успостави редован механизам размене података са Центром за заштиту жртава трговине људима, уз поштовање принципа поверљивости, како би се омогућило праћење учешћа жртава у програмима подршке и ефеката мера економског оснаживања.
- Неопходно је приликом поступања у случајевима сумње на трговину људима да сви релевантни актери користе све расположиве начине за превођење, укључујући ангажовање стручних преводилаца, коришћење електронских сервиса за превођење, као и превођење на даљину, ради остваривања права и заштите жртава.

7. Превенција, партнерство и сарадња

Током 2025. године надлежни органи, релевантна удружења и међународне организације спровели су бројне активности усмерене на информисање и едукацију јавности, јачање стручних капацитета, безбедност деце у дигиталном окружењу и заштиту лица из избегличке и мигрантске популације. Активности су обухватиле различите области превенције и велики број учесника, док је сарадња са међународним организацијама и релевантним удружењима допринела размени стручних знања и представљању добрих пракси.

Посебни недостаци уочени су у функционисању превентивних механизма на локалном нивоу.

Министарство унутрашњих послова обавестило је Националног известиоца да је у Републици Србији формирано 18 локалних тимова за борбу против трговине људима, али су на упитник Националног известиоца одговорила само три тима. Овако ограничен одзив онемогућава поуздану оцену редовности њиховог рада, предузетих активности и остварених резултата и додатно указује на потребу успостављања системског механизма за праћење њихове функционалности.

Током извештајног периода предузимане су активности усмерене на окупљање локалних тимова, размену искустава и јачање њихових капацитета, али није спроведена системска, методолошки уређена и документована процена рада свих формираних тимова.

У погледу формирања локалног тима за борбу против трговине људима за Град Београд започети су интерни разговори са релевантним институцијама, због чега је Национални извештац оценио да је поступање по раније упућеној препоруци започето.

Планирана обука запослених у јединицама локалне самоуправе о превенцији и сузбијању трговине људима, такође, није реализована.

И даље нису у потпуности остварени очекивани резултати у погледу спровођења координисаних медијских кампања, спречавања сензационалистичког извештавања, заштите приватности и достојанства жртава и обезбеђивања посебних средстава за медијске садржаје посвећене превенцији трговине људима.

У овом поглављу анализирани су поступање по раније упућеним препорукама, превентивне активности надлежних органа и других актера, медијско извештавање, стручно усавршавање, функционисање локалних тимова и сарадња са удружењима и међународним организацијама. Посебна пажња посвећена је оцени да ли су спроведене активности прерасле у системске и одрживе механизме и да ли постоје подаци којима се могу потврдити њихови конкретни резултати и ефекти.

7.1 Поступање по препорукама из претходног извештаја у области превенције, партнерства и сарадње

- **Министарство информисања и телекомуникација треба да изради смернице за комуникацију са медијима у предметима трговине људима, које ће садржати јасна правила о заштити идентитета и приватности жртава, као и да успостави механизме за санкционисање неовлашћеног изношења података из поступака.**

Током извештајног периода нису забележене активности Министарства информисања и телекомуникација усмерене на израду смерница за комуникацију са медијима у предметима трговине људима.

Имајући у виду да нису забележене конкретне активности на изради смерница, Национални извештај оцјењује да није поступљено по препоруци.

У наредном периоду потребно је да Министарство информисања и телекомуникација, у сарадњи са Министарством унутрашњих послова, Центром за заштиту жртава трговине људима, надлежним правосудним органима, Регулаторним телом за електронске медије медијским и новинарским удружењима и другим релевантним актерима, изради смернице којима ће бити прецизно уређена комуникација са медијима у случајевима трговине људима.

- **Потребно је да Министарство информисања и телекомуникација обезбеди да превенција и борба против трговине људима остану међу приоритетним темама конкурса за суфинансирање медијских пројеката, уз повећање обима финансијске подршке како би се подстакла већа заинтересованост и континуирано ангажовање медија у овој области.**

Министарство информисања и телекомуникација је током 2025. године расписало девет конкурса за суфинансирање пројеката производње медијских садржаја, у оквиру којих је трговина људима препозната као једна од приоритетних тема.

За превенцију и борбу против трговине људима одређено је 2.400.000 динара. Од ове суме утрошена је само четвртина средстава и то за подршку једном пројекту.

Конкретније, путем механизма пројектног суфинансирања у износу од 600.000 динара подржан је пројекат Центра за информисање и развој Сурдулице (ЦИРС) под називом „Трговина људима у Пчињском округу“ који је усмерен на информисање јавности о проблему трговине људима на подручју овог округа.

Национални извештај оцјењује да подршка пројекту који се односи на Пчињски округ може допринети бољем информисању јавности у локалној средини која је, због свог географског положаја и миграционих кретања, значајна за превентивно деловање.

Имајући у виду да је трговина људима задржана као приоритетна тема, Национални извештај оцјењује да је започето поступање по препоруци.

Национални извештај понавља да је у наредном периоду неопходно повећати финансијску подршку, обезбедити делотворно коришћење одређених средстава и подржати већи број квалитетних пројеката на националном и локалном нивоу.

- **Неопходно је да Министарство информисања и телекомуникација, у оквиру буџета за суфинансирање медијских садржаја од јавног интереса, успостави посебну буџетску линију или приоритетну категорију намењену искључиво превенцији трговине људима, како би се обезбедила континуирана и системска подршка медијским пројектима у овој области.**

Министарство информисања и телекомуникација навело је да током извештајног периода није успостављена посебна буџетска линија намењена искључиво превенцији трговине људима. Пројекти који се односе на ову тему и даље се суфинансирају у оквиру укупних буџетских средстава опредељених за конкурсе за суфинансирање пројеката производње медијских садржаја у области јавног информисања.

Имајући у виду да није успостављена ни посебна буџетска линија ни приоритетна категорија са јасно опредељеним средствима, Национални извештац оцењује да није поступљено по препоруци.

Национални извештац оцењује да Министарство информисања и телекомуникација треба да обезбеди да превенција трговине људима остане приоритетна област конкурсног суфинансирања медијских садржаја, успостављањем посебне буџетске линије или јасно издвојене приоритетне категорије са унапред опредељеним средствима, ради подршке већем броју квалитетних медијских пројеката на националном и локалном нивоу.

- **Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, у сарадњи са Републичким заводом за социјалну заштиту, треба да обезбеди редовну реализацију акредитованих програма обука у области трговине људима, уз њихову евалуацију и прилагођавање актуелним ризицима и потребама праксе, како би се унапредили капацитети професионалаца у систему социјалне заштите.**

Према подацима Републичког завода за социјалну заштиту, у евиденцији Одељења за професионалну обуку налазе се четири акредитована програма који се тематски односе на заштиту жртава трговине људима:

- „Подршка жртвама трговине људима у систему социјалне заштите – откривање, процена потреба и планирање подршке“, који је током 2025. године реализован једном;
- „Идентификација, помоћ и заштита мушких жртава трговине људима“, који током извештајног периода није реализован;
- „Инструктажа за рад на СОС телефону за жртве трговине људима“, који током извештајног периода није реализован;
- „Хранитељска породица као место опоравка и реинтеграције жртава трговине људима“, који током извештајног периода није реализован.

Комора социјалне заштите је, у оквиру свог програма рада, обезбеђивала стручно усавршавање запослених у систему социјалне заштите и категоризовала свих 25 стручних скупова које су током 2025. године реализовали Центар за заштиту жртава трговине људима и Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања. Одржавање скупова било је одобрено решењем Коморе, која је надлежна за лиценцирање запослених у систему

социјалне заштите. Пре одобравања, Комора је проверавала садржај, концепт и квалитет предавача.

Програм обуке обухватио је појам трговине људима, појавне облике трговине људима у Републици Србији, положај посебно рањивих група, укључујући жене, мигранте, Роме и децу, систем заштите жртава, препознавање и пријављивање сумње на трговину људима, пружање ургентне помоћи и подршке жртвама, основе комуникације са жртвама и коришћење апликације за прелиминарну идентификацију.

На 25 стручних скупова обучена су 1.463 професионалца из система социјалне заштите, правосуђа, полиције, здравства, образовања и других релевантних области, из укупно 399 институција, установа, удружења и организација.

Обукама су били обухваћени стручни радници из свих градова у Републици Србији са више од 100.000 становника, из 25 окружних центара и укупно 110 градова и општина, што чини 79% јединица локалне самоуправе са подручја обухваћених округа.

Обучена су и 34 полицијска службеника из 12 полицијских управа, углавном инспектори ангажовани на пословима сузбијања трговине људима. Поред стицања нових знања, они су учествовали и у размени искустава са другим учесницима кроз представљање случајева на којима су радили.

Покрајински завод за социјалну заштиту је, у оквиру својих надлежности и континуиране супервизијске подршке центрима за социјални рад на територији АП Војводине, организовао стручни скуп за супервизоре и водитеље случаја, посвећен улози, задацима и одговорностима супервизора у заштити детета жртве трговине људима. Скуп је био пријављен Комори социјалне заштите, а присуствовало му је 14 учесника из мањих центара за социјални рад.

Национални извештац констатује да је током извештајног периода реализован значајан број стручних скупова са широким територијалним и међусекторским обухватом.

Од четири акредитована програма у области трговине људима, током 2025. године реализован је само један програм, и то једном, док преостала три програма нису реализована. Посебно изостају обуке које се односе на мушке жртве, рад СОС телефона и улогу хранитељских породица у опоравку и реинтеграцији жртава.

Достављени подаци не показују ни да су акредитовани програми систематски преиспитани и прилагођени актуелним ризицима и потребама праксе. Није наведено да ли су садржаји ажурирани у односу на нове облике дигиталног врбовања, радну експлоатацију, положај страних жртава, потребе мушкараца жртава, поступање са децом или примену новог нормативног оквира.

Имајући у виду број реализованих стручних скупова, широк обухват учесника и успостављену евалуацију, али и чињеницу да су три од четири акредитована програма остала нереализована, Национални извештац оцењује да је започето поступање по препоруци.

Потребно је да Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Републички завод за социјалну заштиту утврде годишњи план редовне реализације свих релевантних акредитованих програма, са јасним циљним групама, територијалним обухватом и динамиком. Неопходно је периодично ажурирати садржаје у складу са новим ризицима и налазима из праксе.

- **Неопходно је обезбедити финансирање и формално укључивање удружења која пружају специјализоване услуге жртвама трговине људима у институционални оквир, како би се осигурала одрживост, квалитет и континуитет услуга подршке.**

Када је реч о финансирању специјализованих услуга⁵⁴, током извештајног периода није дошло до суштинских помака. Удружења које пружају специјализовану подршку жртвама трговине људима и даље не добијају системску финансијску подршку од стране државе, нити су успостављени механизми који би обезбедили одрживост ових услуга.

Како је Национални извештац упознат од стране релевантних удружења, изостанак стабилног јавног финансирања непосредно угрожава континуитет услуга, задржавање стручног кадра и могућност дугорочног планирања подршке жртвама. Пројектно финансирање, како је указано, повремени јавни конкурси и ограничена једнократна издвајања не могу заменити системско финансирање услуга које су неопходне жртвама и које представљају део укупног система њихове заштите, опоравка и реинтеграције.

Имајући у виду да нису успостављени стабилан механизам финансирања, јасна динамика доделе средстава, минимални стандарди финансијске подршке, механизми праћења одрживости услуга, Национални извештац оцењује да није поступљено по препоруци.

Национални извештац указује да, имајући у виду и одредбе Закона о спречавању и сузбијању трговине људима и заштити жртава, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања треба да успостави стабилан систем јавног финансирања лиценцираних услуга и других облика специјализоване помоћи и заштите које удружења пружају жртвама трговине људима и да обезбеди њихово учешће у планирању, спровођењу и праћењу мера подршке у оквиру Националног механизма.

- **Министарство унутрашњих послова – Дирекција полиције Канцеларија за координацију активности у борби против трговине људима треба да спроведе системску процену функционалности постојећих тимова ради унапређења њиховог рада.**

Током извештајног периода нису формиран нове локални тимови за борбу против трговине људима. Међутим, на Годишњем састанку локалних тимова у Врњачкој Бањи⁵⁵ учествовали су представници јединица локалне самоуправе из Пријепоља и Ужица, ради покретања иницијатива за формирање локалних тимова у овим срединама. У складу са променама у саставу локалних органа, реформисан је локални тим у Прокупљу.

Министарство унутрашњих послова је, у сарадњи са GIZ-ом, у оквиру пројекта „ЕУ подршка јачању борбе против кријумчарења миграната и трговине људима на Западном Балкану“ — EU4FAST, реализовало две обуке за чланове локалних тимова из Краљева и

⁵⁴ Потреба за финансирањем специјализованих услуга није нова. Још је GREТА, експертско тело Савета Европе за борбу против трговине људима, у извештају за Србију из 2013. године препоручила држави да обезбеди одрживо финансирање удружења које пружају специјализоване услуге жртвама. Иста препорука поновљена је у извештајима из 2017. и 2023. године. Упркос томе, више од деценије није успостављен функционалан механизам подршке, те су удружења била принуђена да обезбеђују средства путем пројектног финансирања, иако пружају услуге које су често јединствене у систему и које држава није развила у сопственим капацитетима.

⁵⁵ На Годишњем састанку локалних тимова у Врњачкој Бањи учествовало је око 60 представника локалних тимова за борбу против трговине људима. Том приликом представљени су примери добре праксе и активности локалних тимова током претходне године.

Зрењанина. На обукама су учествовали и представници локалних тимова из Крагујевца, Смедерева, Пожаревца, Панчева, Суботице и Сремске Митровице.

Национални извештац констатује да су током извештајног периода предузимане активности усмерене на окупљање локалних тимова, размену искустава, спровођење обука, реформисање једног тима и подстицање појединих јединица локалне самоуправе да формирају тимове.

Имајући у виду да није спроведена системска, методолошки уређена и документована процена функционалности постојећих локалних тимова, Национални извештац оцењује да није поступљено по препоруци.

Национални извештац указује да Министарство унутрашњих послова, Канцеларија за координацију активности у борби против трговине људима треба да успостави методологију за периодичну процену функционалности свих локалних тимова, која ће обухватити њихов састав, редовност рада, планирање, међусекторску сарадњу, поступање у конкретним случајевима и остварене резултате, и да на основу те процене донесе план мера за подршку, реорганизацију или поновно активирање тимова

- **Потребно је предузети мере за формирање локалног тима за борбу против трговине људима за Град Београд.**

Према достављеним подацима, током извештајног периода започети су интерни разговори са релевантним институцијама у циљу формирања локалног тима за борбу против трговине људима на територији града Београда.

Национални извештац позитивно оцењује покретање почетних активности усмерених на формирање локалног тима за борбу против трговине људима за Град Београд.

Имајући у виду да су предузети кораци, Национални извештац оцењује да је започето поступање по препоруци.

Потребно је наставити активности у циљу формирања локалног тима за борбу против трговине људима за Град Београд.

- **Неопходно је интензивирати надзор и едукацију о злоупотреби интернет платформи и друштвених мрежа за врбовање и експлоатацију жртава трговине људима, уз посебан фокус на лажне огласе за посао, удварање преко средстава електронске комуникације и оглашавање сексуалних услуга;**

Током 2025 године полицијски службеници УКП, СБПОК, Одељења за сузбијање трговине људима током рада у оперативној групи ЕВРОПОЛ (ОТФ) надзирали су више сајтова који су имплицирали трговину људима, односно неку од врста експлоатације. У сарадњи са партнерским јединицама којима је координирала радна група Феникс-ЕУРОПОЛ у конкретном раду на ОТФ надзирани су сајтови који су могли указивати на сексуалну експлоатацију или врбовање за сексуалну експлоатацију кроз проституцију. Сличне активности спровode се и у оквиру Хакатона које организују Велика Британија и Румунија као лидери ове врсте активности у ЕМПАКТ активностима које је прихватило Министарство унутрашњих послова.

Током фебруара 2025. године, реализована је кампања на друштвеним мрежама са циљем промоције Националне линије за борбу против трговине људима (0800 100 388) као кључног механизма за пријаву на сумњу и пружање подршке жртвама.

На званичној интернет презентацији Министарства унутрашњих послова доступан је посебан банер посвећен теми трговине људима који садржи све релевантне информације о овом феномену у Републици Србији и на глобалном нивоу.⁵⁶

Национални контакт центар за безбедност деце на интернету при Министарству информисања и телекомуникација током 2025. године реализовало је 119 презентација на тему безбедности деце на интернету којима је присуствовало 5.373 деце и 1.108 родитеља, 295 наставника, 53 библиотекара и 69 тренера који су информисани о могућностима пријаве различитих облика дигиталног насиља, укључујући и врбовање деце и њихову злоупотребу за креирање порнографског садржаја.

Поред наведених активности, Национални контакт центар реализује и едукације о безбедности на интернету за државне службенике и библиотекарe кроз акредитоване обуке и редовно објављује садржаје на друштвеним мрежама укључујући и оне које се односе и на трговину људима. У складу са потписаним Меморандумом о сарадњи у области превенције и заштите деце и насиља и злоупотребе, Национални контакт центар наставио је сарадњу са удружењем Астра.

Национални контакт центар је⁵⁷ током 2025. године Министарству унутрашњих послова проследио 33 предмета који су садржали елементе кривичних дела, укључујући врбовање од стране предатора, дистрибуцију дечје порнографије, уцене и претње малолетним лицима.

Министарство просвете континуирано учествује у креирању информативно-едукативног дела Националне платформе „Чувам те“ на којој се налази 25 обука и више од 460 информативно-едукативних садржаја. Током извештајног периода обуке које се односе на област заштите од трговине људима завршило је 808 ученика, 179 родитеља и 2.302 запослених у установама образовања и васпитања⁵⁸.

У циљу превенције ризичног понашања деце у дигиталном простору, Министарство просвете је израдило три брошуре за родитеље у оквиру едиције Дигитални компас за родитеље: Дигитална писменост, Друштвене мреже и Вештачка интелигенција. На основу садржаја из ових публикација креиране су две обуке за ученике и родитеље на платформи „Чувам те“ које је завршило 288 ученика.

У оквиру пројекта „Заједно и безбедно кроз детињство“ Министарство просвете и Министарство унутрашњих послова реализовано је 2.503 интерактивних радионица

⁵⁶ Грађанима су доступни подаци о облицима трговине људима, фазама извршења (врбовање, транзит и експлоатација), као и јасна упутства за препознавање и пријављивање овог кривичног дела.

⁵⁷ У складу са Уредбом о безбедности и заштити деце при коришћењу информационо-комуникационих технологија, по пријему пријава дигиталног насиља над децом сарађује са Тужилаштвом за високотехнолошки криминал, Министарством унутрашњих послова, Министарством просвете, домовима здравља, центрима за социјални рад.

⁵⁸ Активности у области превенције ризика и злоупотребе информационо-комуникационих технологија и дигиталних алата у установама образовања и васпитања реализују се у оквиру обавезних наставних предмета као и у оквиру годишњих програма заштите од насиља који обухватају превенцију дигиталног насиља и безбедну употребу ИКТ.

посвећених превенцији вршњачког насиља у стварном и дигиталном окружењу, 4.096 радионица на тему превенције вршњачког насиља у стварном и виртуелном окружењу – онлајн игрице у основним школама широм Србије као и 67 радионица за родитеље на тему превенције и механизма заштите деце од злоупотребе на интернету и друштвеним мрежама за 2.180 родитеља и 146 представника школа.

Током 2025. године, удружење Астра израдило је и објавило национално истраживање „Дигитална димензија трговине људима у Србији – анализа случајева и изазови заштите“ засновано на анализи 925 евидентираних записа из базе података Астра СОС телефона и Европског броја за несталу децу 116000 за период 2020–средина 2025. године, од којих је 123 случаја садржало изражену дигиталну компоненту.

Истраживање показује да је у више од две трећине анализираних случајева први контакт са жртвом остварен путем друштвених мрежа или онлајн огласа, док је у око 70% случајева дигитална комуникација настављена и након врбовања, као средство контроле, надзора и уцене. У истраживању је указано да је посебно забрињавајуће што је код малолетних жртава дигитално окружење често представљало примарни простор манипулације и изолације, што указује да технологија више није споредни, већ централни инструмент у процесу трговине људима.

Имајући у виду предузете оперативне, превентивне и едукативне активности, Национални извештај оцањује да је поступљено по препоруци.

Национални извештај оцањује да је неопходно наставити са откривањем и пријављивањем злоупотребе интернет платформи и друштвених мрежа за дигитално врбовање и технолошки омогућену експлоатацију, као и да се развију циљане едукације, уз посебан фокус на лажне огласе за посао, врбовање путем емоционалне манипулације и оглашавање сексуалних услуга.

- **Неопходно је наставити и унапредити напоре на повећању свести о трговини људима међу младима у Републици Србији, јер информисани млади могу боље препознати ризике и избегавати опасне ситуације, доприносећи стварању друштва осетљивијег на проблем трговине људима;**

Министарство просвете је, у сарадњи са Канцеларијом Уједињених нација за дрогу и криминал, реализовало програм посвећен развоју вештина за адолесценцију, односно социо-емоционалних вештина ученика значајних за превенцију ризичних облика понашања. У програм је било укључено 366 запослених из основних школа са територија свих школских управа, који су од почетка 2024. до јуна 2025. године програмске активности реализовали са 6.800 ученика шестог и седмог разреда, у оквиру Грађанског васпитања и часа одељенског старешине.

Током 2025. године удружење Атина је, кроз више пројеката, користило спорт као средство за превенцију трговине људима, родно заснованог насиља и социјалне искључености, посебно међу младима из маргинализованих заједница. У оквиру регионалних иницијатива „Спорт заједно“, „Фудбал заједно“ и „Game Changers“ реализована је „Мини-ван турнеја 2025“, која је обухватила осам градова у шест земаља Западног Балкана и Европске уније. У Бујановцу је активност окупила неколико стотина деце и младих из основних школа, спортских клубова и Прихватног центра за избеглице и мигранте.

Кроз мини-турнире, радионице фер-плеја и тимске игре учесници су развијали солидарност, интеркултурни дијалог и једнакост кроз спорт. Као резултат активности израђен је приручник „Различити дресови, иста екипа“, намењен раду са децом и младима кроз спорт. У Бујановцу је организован и инклузивни спортски фестивал у оквиру пројекта „Спорт заједно“, са циљем промовисања једнакости, ненасиља и укључивања деце из различитих заједница.

У оквиру пројекта „Strong Alone, Unstoppable Together“ развијена је методологија рада са младима кроз спорт, са фокусом на превенцију родно заснованог насиља и трговине људима. На основу ове методологије одржане су радионице у Новом Пазару, Тутину и Врању, у којима су учествовале 74 младе особе. У Тутину и Новом Пазару организована су и два спортска турнира као наставак образовног процеса, са укупно 102 млада учесника.

У октобру 2025. године удружење Астра је, током два школска часа са ученицима Савремене гимназије у Београду, одржало обуку о појму трговине људима, начинима њеног препознавања и мерама заштите. Обуци је присуствовао 71 ученик, од чега 42 девојчице и 29 дечака.

Удружење Астра је у Београду реализовала и две радионице за ученике Угоститељско-туристичке школе на тему препознавања ризика и заштите од трговине људима. Радионицама су присуствовала 43 ученика, од чега 18 девојчица и 25 дечака. Рад је био интерактиван и заснован на разговору, примерима из праксе и подстицању критичког размишљања.

У новембру 2025. године, у оквиру кампање „16 дана активизма против родно заснованог насиља“, Астра је, у сарадњи са локалном самоуправом и општинским одбором Црвеног крста Чукарица, организовала предавање за наставнике и средњошколце са територије ове општине. Активност је била усмерена на оснаживање наставника и ученика за рано препознавање ризика и стварање безбеднијег школског окружења.

Удружење Центар за девојке одржало је 11 едукативних предавања о превенцији трговине људима, којима су присуствовала 282 ученика и десет професора из седам средњих школа у Нишу и једне средње школе у Алексинцу. Предавања су била усмерена на упознавање средњошколаца са појмом трговине људима, ризицима, облицима експлоатације, начинима превенције и доступним механизмима помоћи у ризичним ситуацијама.

Национални извештај констатује да су током извештајног периода реализоване бројне активности усмерене на младе, које су обухватиле ученике основних и средњих школа, наставнике, младе из маргинализованих заједница, као и децу и младе смештене у прихватним центрима.

Имајући у виду значајан број реализованих активности и обухваћених младих, али и њихову фрагментарност, различиту тематску усмереност, Национални извештај оцењује да је започето поступање по препоруци.

Национални извештај указује да Министарство просвете треба да обезбеди систематско и континуирано укључивање узрасно прилагођених садржаја о трговини људима, облицима врбовања, ризицима у дигиталном окружењу и механизмима пријављивања и заштите у образовне и превентивне програме за младе на целој територији Републике Србије.

- **Неопходно је укључити медије у координисане и свеобухватне мере превенције и борбе против трговине људима, кроз одговорне и едукативне медијске кампање, које информишу јавност о озбиљности овог проблема и подижу свест о начинима препознавања и реаговања на ризике, избегавајући сензационализам и ретрауматизацију жртава;**

Регулаторно тело за електронске медије навело је да континуирано анализира објављене медијске садржаје који се односе на трговину људима. Према достављеним подацима, пружаоци медијских услуга поштовали су обавезе утврђене Правилником о хитном обавештавању јавности о нестанку малолетног лица.

РЕМ је навео и да спроводи активности усмерене на континуирано унапређење етичких и професионалних стандарда у извештавању о трговини људима, нарочито у погледу заштите приватности и идентитета жртава, кроз обуке за пружаоце медијских услуга.

Центар за заштиту жртава трговине људима је, у сарадњи са РЕМ-ом, организовао онлајн обуку за новинаре под називом „Етичко извештавање о случајевима трговине људима“, којој су присуствовали новинари из више од десет медијских кућа.

Министарство информисања и телекомуникација је, у сарадњи са Радио-телевизијом Србије, током 2025. године наставило емитовање емисија о безбедности деце на интернету, намењених деци, младима, родитељима, старатељима и наставницима. Активности су биле усмерене на промоцију дигиталне писмености и безбедног коришћења интернета.

Према анализи медијских садржаја коју је за 2025. годину спровело удружење Астра, трговина људима се у 69% анализираних текстова појављивала као споредна тема, док је у 31% случајева представљала централну тему медијског прилога. Истовремено, 67% анализираних наслова имало је сензационалистички карактер. Ови налази указују на то да се трговина људима често представља кроз драматизоване наративе, без ширег контекста и системског разумевања појаве, што може утицати на начин на који јавност разуме положај жртава и природу овог кривичног дела.

Национални извештач констатује да су током извештајног периода предузете поједине активности усмерене на медијско информисање, праћење садржаја и унапређење професионалних стандарда.

Имајући у виду да су предузете релевантне активности, али да није успостављен координисан и свеобухватан модел медијске превенције, Национални извештач оцењује да је започето поступање по препоруци.

Национални извештач сматра да Министарство информисања и телекомуникација треба да, у сарадњи са јавним медијским сервисима, Регулаторним телом за електронске медије, медијским и новинарским удружењима, Центром за заштиту жртава трговине људима и релевантним удружењима, развије и спроводи координисане медијске кампање о трговини људима и обезбеди континуиране обуке новинара и уредника и праћење медијског извештавања, ради смањења сензационализма, заштите приватности и достојанства жртава и квалитетнијег информисања јавности.

7.2 Активности Канцеларије за координацију активности у борби против трговине људима

Полицијски службеници Канцеларије за координацију активности у борби против трговине људима Министарства унутрашњих послова у извештајном периоду узели су учешће на укупно 54 активности са међународним карактером и то – 29 састанка, 3 радионице, 10 обука, 7 конференција, 4 округла стола и једно представљање студије случаја.

У циљу координације активности у борби против трговине људима као и праћења стања и извештавања у конкретној области, континуирано је реализована сарадња са Заштитником грађана, Националним известиоцем у области трговине људима.

Континуирано су одржавани састанци и комуникација и са представницима Центра – два састанка, других државних органа и организација – 11 састанка, представницима Криминалистичко-полицијске академије у циљу унапређења сарадње – 1 састанак, удружењима – 7 састанака, представницима локалних тимова за борбу против трговине људима – 9 састанака, представницима амбасаде Сједињених Америчких Држава – 3 састанка, док је са представницима организационих јединица Министарства унутрашњих послова реализовано - 19 састанака.

Поред наведеног, одржана су и четири састанка са представницима Националног савета ромске националне мањине у циљу планирања заједничких активности у области борбе против трговине људима.

Канцеларија је реализовала и састанак Посебне радне групе за спровођење, праћење и извештавање и оцењивање програма за борбу против трговине људима у Републици Србији за период 2024–2029. година. На састанку је усвојен Извештај о спроведеним активностима за 2024. годину према којем је од предвиђених 64 активности реализована 61 активност, односно 95,31% реализованих активности.⁵⁹

Руководилац Канцеларије и Национални координатор учествовао је у Сарајеву у септембру 2025. године на састанку националних координатора и известиоца или других еквивалентних механизма.

Представници Канцеларије учествовали су у својству излагача у оквиру обуке за професионалце из области социјалне заштите на тему превенције и борбе против трговине људима које су реализоване у 25 јединица локалних самоуправа у сарадњи са Центром.

⁵⁹ Министарство унутрашњих послова обавестило је Националног известиоца да је Током спровођења Акционог плана за реализацију Програма за борбу против трговине људима у Републици Србији за период 2024-2026. година, за 2025. годину уочени су одређени изазови који су делимично утицали на динамику реализације појединих активности. Најзначајније потешкоће односиле су се на ограничене кадровске и организационе капацитете појединих институција укључених у реализацију активности, као и на потребу за интензивнијом међуинституционалном сарадњом. Упркос наведеним изазовима, већина планираних активности је реализована или је њихова реализација започета, што представља значајан допринос унапређењу система у области борбе против трговине људима.

Канцеларија је организовала и координирала реализацију свих активности у вези са четвртим кругом евалуационе посете GRETA на којем је учешће имало око 40 учесника из различитих државних институција.

Канцеларија је организовала и одржавање округлог стола на којем су учествовали представници државних органа и организација, удружења као и представник Канцеларије Савета Европе у Београду на којем су представљене реализоване активности које се односе на препоруке GRETA из Трећег циклуса.

Поводом обележавања Европског дана борбе против трговине људима ICMPD је у сарадњи са Мрежом координатора за борбу против трговине људима израдио видео материјал на тему трговине људима са фокусом на стране раднике у циљу превенције трговине људима у сврху радне експлоатације. Спот је емитован на српском језику на друштвеним мрежама Министарства унутрашњих послова.

7.3 Мере превенције усмерене ка ромској популацији

Министарство просвете континуирано наставља са применом мера подршке ученицима ромске националности чији се најзначајнији ефекти огледају у повећаном обухвату ромске деце у основним и средњим образовањем, смањеном одустајању од образовања и спречавању раног напуштања образовања.

Афирмативну меру уписа у средње школе за школску 2025/26. годину користило је 2.502 ученика ромске националности, 50% девојчица, а од 2003. године ову меру користило је 25.500 ученика Рома.

Стипендирање ромских средњошколаца као системска мера подршке допринело је да се стопа завршавања образовања повећа, а смањи осипање. За последњих 11 година додељено је 10.931 стипендија ромским ученицима средњих школа, од чега је 65% девојчица. У школској 2024/25. години додељено је 1.097 стипендија, а у школској 2025/26. години 1.119. стипендија.

Обуку за планирање, спровођење и праћење мера за спречавање осипање ученика на годишњем нивоу похађа у просеку 230 запослених из установа образовања и васпитања, а за ту сврху се сваке године из буџета издваја 950.000 динара.

Афирмативна мера за упис будућих студената ромске националности примењује се дуги низ година, а Министарство просвете подржало је иницијативу Националног савета ромске националне мањине за унапређивање ове афирмативне мере са садашњих 1% на 2% у наредном периоду.

Као значајна мера подршке, а нарочито у средњим школама, до сада је ангажовано 296 ромских педагошких асистената: 249 у основним школама, 15 у средњим школама, 32 педагошка асистента у предшколским установама.⁶⁰

У школској 2025/26. години, 2.896 ромских ученика учило је изборни предмет Ромски језик са елементима националне културе.

⁶⁰ За све педагошке асистенте обезбеђено је похађање бесплатне онлајн обуке, финансиране из буџета Министарства просвете. Такође, обезбеђени су лаптоп рачунари ради подршке у теренском раду.

Број ученика враћених по Споразуму о реадмисији⁶¹ последњих година опада и креће се од 85-35 ученика, у просеку 55% су дечади, а најмање у 85% случајева, у питању су ученици основношколског узраста. У узрадно одговарајући разред уписује се између 85-88% ученика који су враћени по основу овог Споразума. Разлог за смањивање броја ученика који су у школама евидентирани као повратници по Споразуму о реадмисији налази се у афирмативном поступању основних и средњих школа, односно примени низа системских мера, а и саветници-спољни сарадници су континуирана мера подршке.

У извештајном периоду, шест здравствених медијаторки је учествовало на едукацији посвећеној препознавању случајева трговине људима и подршке жртвама коју је спровео Центар. На овој обуци представљени су нови индикатори за препознавање случајева трговине људима за систем здравства као и приручник за њихово коришћење које су заједно развили Министарство здравља и Центар.

7.4 Мере превенције у циљу уписа у матичне књиге рођених

Као једну од превентивних мера Оперативна група формирана у оквиру последњег Споразума о разумевању закљученог између Министарства државне управе и локалне самоуправе и UNHCR припремила је и водич за будуће мајке како би биле благовремено информисане о начину остваривања права на упис у матичну књигу рођених.

Нови Закон о матичном регистру⁶² успостављен је нови, проактивни модел поступања где се уводи обавеза матичара да по службеној дужности иницира поступак уписа у матичну књигу рођених уколико сазна да лице рођено на територији Републике Србије није регистровано у овој основној службеној евиденцији о личним стањима грађана, било кроз управни било кроз ванпарнични поступак. На тај начин одговорност за покретање поступка више не почива искључиво на грађанима, већ постаје део системског деловања државе. Додатно, Законом је предвиђено доношење подзаконског акта који ће уредити поступање у случајевима рођења детета чија мајка нема лична документа, уз координацију надлежних министарстава. Ова мера има снажну превентивну улогу и омогућава уједначено и правовремено поступање институција, чиме се спречава настанак нових случајева правне невидљивости.

Министарство државне управе и локалне самоуправе континуирано спроводи обуке и стручно усавршавање матичара у области личног статуса грађана и остваривања права на упис у матичну књигу рођених.

Такође, у сарадњи са UNHCR у извештајном периоду одржана је специјализована обука на Правосудној академији за судије на тему ванпарничног поступка за утврђивање времена и места рођења у циљу уједначавања судске и управне праксе и ефикаснијег остваривања права на упис у матичну књигу рођених.

61 Највећа концентрација ових ученика у последње три школске године је у ШУ Београд, Нови Сад, Ниш, Зрењанин, Сомбор, Лесковац, Краљево и у школама на територији Групе за стручно педагошки надзор Нови Пазар.

62 „Службени гласник РС“, број 109/25, Закон је ступио на снагу у децембру 2025. године, а примена треба да почне у децембру 2028. године.

7.5 Мере усмерене ка мигрантској популацији

Систем образовања је у последњих десет година примио више од 5. 500 мигрантске деце примењујући, кроз директно укључивање ученика мигрантског порекла у наставу уз мере додатне подршке учењу српског језика, системом образовања обухваћено је више од 87% мигрантске ученичке популације, укључујући и све девојчице из ове друштвене групе које се налазе у Србији.

Током последње деценије, Министарство просвете успоставило је низ одрживих механизма за подршку мигрантима у образовању, а изазов језичке баријере премошћен је превођењем образовног материјала на матерње језике миграната – арапски и украјински.

Развијено је 16 обука за Развијање компетенција за демократску културу Савета Европе (РОКДК), а обучено је преко 25.000 ученика и запослених у школама кроз конференције, обуке и менторске састанке, вршњачко учење, а ангажовано је и 13 саветника-спољних сарадника за демократску културу који пружају подршку школама. У ове активности укључено је више од 60 школа и 36 ментор- школа који својим деловањем обухватају више од 50.000 ученика.

У центрима за азил и прихватним центрима организоване су специјализоване информативне сесије и радионице о ризицима од трговине људима, начинима њиховог препознавања и доступним механизмима заштите. Током 2025. године 38 радно ангажованих лица у Комесаријату за избеглице и миграције учествовало је на четири обуке које су обухватале препознавање претпостављених жртава. Још 18 запослених, углавном руководилаца центара и преводилаца, похађало је обуке о прелиминарној идентификацији, организоване у сарадњи са Центром за заштиту жртава трговине људима.

Сарадња Комесаријата и Центра уређена је меморандумом о сарадњи. Комесаријат сарађује и са Канцеларијом за координацију активности у борби против трговине људима, центрима за социјални рад, Међународном организацијом за миграције и удружењима Атина, IDEAS, CRPC, PIN и IAN.

Комесаријат је у сарадњи са удружењем Атина, Црвеним крстом и Београдским центром за људска права одржао укупно 111 радионица у циљу оснаживања жена и девојчица да препознају и пријаве различите ситуације, укључујући трговину људима.

У центрима за азил у Сјеници, Обреновцу, Врању и прихватном центру у Прешеву Београдски центар за људска права у сарадњи са Центром за заштиту жртава трговине људима организовао је четири радионице на тему превенције трговине људима, кријумчарења миграната и радне експлоатације за укупно 65 учесника.

У Реинтеграционом центру удружења Атина, одржано је 48 информативно-едукативних радионица за укупно 57 жена које су највећим делом пореклом из Сирије, Турске, Авганистана, Палестине и Марока. Теме обрађене у оквиру радионица обухватиле су јачање личних капацитета и препознавање унутрашње снаге за превазилажење животних изазова, језика и културу, солидарност, репродуктивно здравље, род, родне улоге, стереотипе и предрасуде, образовање и запошљавање жена.

Обуке за запослене у центрима за азил и у прихватним центрима спроводи Агенција за азил Европске уније кроз регионални IPA пројекат.

У циљу подизања свести јавности о трговини људима, Комесаријат за избеглице и миграције је пружао подршку јединицама локалне самоуправе приликом израде локалних акционих планова којима локална самоуправа утврђује стање, проблеме и потребе различитих категорија миграната који се налазе на њеној територији. Укупно 23 јединице локалне самоуправе су у својим локалним плановима у области миграција дефинисале специфичне циљеве и предвиделе активности које се односе на жртве трговине људима и још 20 јединица локалне самоуправе је у овим плановима препознало жртве трговине људима као једну од рањивих категорија.

Комесаријат је у сарадњи са Агенцијом Уједињених нација за развој – UNDP развио Информациони систем за праћење реализације локалних акционих планова и стања у области управљања миграцијама.

Како су мигранти, избеглице и интерно расељена лица у већем ризику од радне експлоатације и трговине људима, у извештајном периоду све банке су поступиле по препоруци мера Повереника за заштиту равноправности којом је препоручено свим банкама да избеглицама, лицима са супсидијарном заштитом и тражиоцима азила омогући приступ отварању платних рачуна за избеглице и тражиоце азила.

7.6 Мере превенције у циљу смањења ризика од радне експлоатације

Током 2025. године инспектори рада су у 247 инспекцијских надзора затекли укупно 2.131 радно ангажованог страног држављанина. Од тог броја, 305 страних држављана затечено је на раду, без закљученог уговора о раду и/или без пријаве на обавезно социјално осигурање, док је 249 лица радило без обезбеђене јединствене дозволе за привремени боравак и рад у Републици Србији.

Од укупног броја затечених страних држављана, 1.099 лица, односно 52%, било је запослено код страног послодавца у страниј држави и упућено на рад код послодавца регистрованог у Републици Србији ради обављања уговорених послова. Преостала 1.032 страна држављанина, односно 48%, била су ангажована код послодаваца регистрованих у Републици Србији.

У области запошљавања странаца, радних односа и безбедности и здравља на раду, Инспекција рада је током 2025. године поднела 135 захтева за покретање прекршајног поступка против послодаваца који су ангажовали стране држављане, две кривичне пријаве против одговорних лица због повреда у области безбедности и здравља на раду и једну кривичну пријаву у области радних односа. Донето је 56 решења са 106 налога за отклањање утврђених неправилности, 26 решења о забрани рада на месту рада, 65 налога садржаних у 51 записнику, 31 указивање и упозорење, као и 14 обавештења Министарству унутрашњих послова – Управи за странце.

Према подацима Инспектората за рад, током ових надзора нису утврђени индикатори трговине људима ради радне експлоатације. Утврђене неправилности у области радних односа односиле су се, између осталог, на ангажовање лица без уговора о раду и пријаве на обавезно социјално осигурање, недржање уговора о раду или његове копије на месту рада, обрачун и исплату зараде, достављање обрачуна зараде, распоред радног времена и недостатке у садржини уговора о раду.

У области безбедности и здравља на раду неправилности су се односиле на непостојање или неажурирање акта о процени ризика, неадекватно организовање послова безбедности и здравља на раду, недостатак програма обуке за безбедан и здрав рад, неизвршено испитивање услова радне средине и електричних инсталација, непостојање лекарских прегледа за запослене на радним местима са повећаним ризиком, недовољну обученост запослених, необезбеђивање личне заштитне опреме и средстава за пружање прве помоћи, као и недостатке у погледу безбедности опреме и обезбеђења опасних места на градилиштима.

7.6.1 Сезонски рад у пољопривреди

Инспектори рада су код послодаваца у пољопривреди и на породичним пољопривредним газдинствима контролисали примену Закона о поједностављеном радном ангажовању на сезонским пословима у одређеним делатностима, као и других прописа из надлежности инспекције рада.

Извршено је девет инспекцијских надзора, од којих четири по службеној дужности, четири по захтеву странке и један контролни надзор. Седам надзора спроведено је код регистрованих привредних субјеката у области пољопривреде, а два на пољопривредним газдинствима.

Затечено је 56 сезонских радника, од којих је за 15 Пореској управи била поднета евиденциона пријава, док за 41 радника пријава није била поднета. Од укупног броја затечених сезонских радника, 55 су били држављани Републике Србије, а једно лице страни држављанин. Према наводима Инспектората за рад, нису утврђени индикатори радне експлоатације.

Због неправилности у примени прописа о сезонском раду поднето је седам захтева за покретање прекршајног поступка. Због повреда Закона о раду и Закона о безбедности и здрављу на раду поднета су још два захтева. Инспектори су донели један налог садржан у записнику и шест указивања, као и једно решење са једном наложеном мером због неправилности у примени других прописа.

7.6.2 Рад малолетних лица

Инспекција рада је током 2025. године у 17 надзора код 17 послодаваца затекла укупно 18 малолетних лица, од којих је 14 имало 17 година, а четири лица 16 година.

Малолетна лица била су ангажована у угоститељству, трговини на мало, продаји хране, грађевинарству, сервису за одржавање моторних возила и пекарској делатности. Посебно је значајно да су поједина малолетна лица затечена на грађевинским пословима, укључујући послове помоћног грађевинског радника, тесара, помоћног керамичара и постављања плоча.

За три лица узраста 17 година послодавци су закључили уговоре о раду, прибавили писану сагласност родитеља и поднели пријаву на обавезно социјално осигурање. За два од ова три лица прибављен је и налаз надлежног здравственог органа, док за једно лице такав налаз није постојао.

За два малолетна лица узраста 17 година били су закључени уговори о раду и поднете пријаве на обавезно социјално осигурање, али нису биле прибављене сагласности родитеља нити одговарајући лекарски налази.

Са три лица узраста 17 година били су закључени уговори о привременим и повременим пословима преко омладинске задруге. За два лица постојала је писана сагласност родитеља, али не и лекарски налаз, док за једно лице нису били обезбеђени ни сагласност родитеља ни лекарски налаз.

Једно лице узраста 16 година било је ангажовано на основу уговора о привременим и повременим пословима и пријављено на обавезно социјално осигурање, али без сагласности родитеља и одговарајућег лекарског налаза.

Са девет малолетних лица, од којих је шест имало 17 година, а три лица 16 година, послодавци нису закључили уговор о раду или други одговарајући уговор, нису прибавили сагласност родитеља нити налаз надлежног здравственог органа.

На основу утврђеног стања, инспектори рада су у области радних односа поднели 14 захтева за покретање прекршајног поступка. Донети су једно решење и 17 налога који су се односили на законито заснивање радног односа, пријаву на обавезно социјално осигурање, прибављање сагласности родитеља и лекарског налаза, као и престанак ангажовања до испуњења законских услова.

Донета су и четири решења о престанку рада малолетних лица до прибављања потребне сагласности и лекарског налаза, односно о забрани рада лицима млађим од 18 година на пословима који подразумевају нарочито тежак физички рад или рад на великој висини.

У области безбедности и здравља на раду донета су четири решења са налозима за отклањање неправилности и четири решења о забрани рада због неизвршене обуке за безбедан и здрав рад. Поднета су и четири захтева за покретање прекршајног поступка.

7.6.3 Агенцијско запошљавање

Инспекција рада је током 2025. године извршила 18 надзора над применом Закона о агенцијском запошљавању. Од тог броја, 16 надзора односило се на проверу испуњености просторних и техничких услова за рад агенција, један надзор је спроведен по службеној дужности, а један надзор по представи. Надзорима су обухваћена 22 запослена.

По свих 16 захтева за утврђивање испуњености услова донета су решења којима је потврђено да агенције испуњавају прописане услове.

У поступку спроведеном по представи утврђено је да је шест држављана Индије било ангажовано на пословима чишћења и одржавања на градилишту на основу уговора о пружању услуга између послодавца корисника и агенције, али да у тренутку надзора нису имали закључене уговоре о раду или друге уговоре о радном ангажовању, нити су били пријављени на обавезно социјално осигурање. Уговори су са њима закључени након инспекцијског надзора. Против агенције је поднет захтев за покретање прекршајног поступка.

7.6.4 Заједнички и координисани надзори

Инспектори рада су током 2025. године спроводили и ванредне заједничке надзоре са полицијским службеницима Министарства унутрашњих послова и Управе за странце, ради контроле радноправног статуса и постојања јединствених дозвола за боравак и рад страних држављана. Утврђене су повреде прописа у области рада и предузете мере из надлежности инспекције рада. Према достављеним подацима, нису утврђени индикатори трговине људима ради радне експлоатације.

Инспекторат за рад и други надлежни органи и инспекције⁶³ извршили су укупно 438 заједничких инспекцијских надзора у грађевинарству, трговини, производним делатностима, хотелима и другим објектима за краћи боравак, пољопривреди и делатностима личних услуга.

Инспекција рада извршила је 211 надзора, док су друге инспекције и органи спровели 227 надзора. Приликом заједничких контрола инспектори рада затекли су 141 лице на фактичком раду и утврдили шест физичких лица која су обављала нерегистровану делатност.

Донета су 32 решења са 71 налогом за отклањање неправилности, седам решења о забрани рада, 11 налога садржаних у седам записника и 13 указивања. Поднета су 92 захтева за покретање прекршајног поступка, као и 11 заједничких кривичних пријава са полицијским службеницима против одговорних лица послодаваца због сумње на повреду права по основу рада и права из социјалног осигурања.

7.6.5 Јачање капацитета инспектора рада

У оквиру заједничког пројекта Европске уније и Савета Европе „Јачање борбе против трговине људима у Србији“, 20 инспектора рада који су засновали радни однос током 2024. и 2025. године учествовало је у Врњачкој Бањи на семинару „Превенција и сузбијање трговине људима у сврху радне експлоатације“.

Инспектори рада су током извештајног периода учествовали и на другим обукама усмереним на јачање капацитета за надзор у области трговине људима ради радне експлоатације и спречавања недозвољеног дечјег рада.⁶⁴

⁶³ Пореска управа, туристичка инспекција, тржишна инспекција, инспекција за социјалну заштиту, републичка инспекција за друмски саобраћај, комунална инспекција, санитарна инспекција, здравствена инспекција, ветеринарска инспекција, запослени Центра за социјалну заштиту, Сектор за особе са инвалидитетом - Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, припадници Одељења за сузбијање криминала Министарства унутрашњих послова, Сектор за ванредне ситуације МУП-а, Одељења за странце МУП-а, полицијски службеници и комунална милиција.

⁶⁴ 85 инспектор рада - учествовало је на онлајн обуци за рад на платформи „Чувам те“ која је организована за инспекторе рада и друге инспекције, органе и установе које су укључене у рад платформе „Чувам те“ ; инспектор рада, члан Локалног тима града Ниша за борбу против трговине људима, учествовао је 14. маја 2025. године на обуци: „Препознавање случајева трговине људима и подршка жртвама“ коју спроводи GIZ у сарадњи са Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Министарством за људска и мањинска права и дијалог, као и Међународна организација за миграције и пројекта GIZ „Подршка социјалном укључивању у Србији“ са циљем успостављање чврсте међусекторске сарадње и укључивање локалних актера у борбу против трговине људима у коју је укључен и град Ниш;

7.7 Подизање свести јавности

Министарство унутрашњих послова је континуирано промовисало и представљало рад система „Пронаћи ме“ на различитим медијима, сајту Министарства унутрашњих послова, званичном You Tube каналу и друштвеним мрежама.

Након што је успостављена платформа „Пронаћи ме“ обучено је 54 полицијска службеника из свих полицијских управа, а након што је унапређена платформа обучено је још 137 полицијских службеника из свих полицијских управа.

Поред тога, ово Министарство одржало је и састанак са компанијом Вибер, у оквиру којег је договорена даља сарадња. Ради се на усаглашавању текста меморандума о сарадњи Вибера и Министарства унутрашњих послова, који ће се између осталог односити на систем „Пронаћи ме“.

Такође, реализована је и десета конференција „Безбедност и одговорност“, у организацији удружења Центар за несталу и злостављану децу. У оквиру сесије под називом „Мрачна страна технологије: Како вештачка интелигенција оснажује злостављаче“, која је окупила кључне актере из Србије, региона и ЕУ у циљу унапређења заштите деце и прекограничне сарадње, отворила је питање како АИ модели могу допринети стварању штетног садржаја и злоупотреби деце.⁶⁵

Догађају је присуствовало преко 300 учесника, чиме је обезбеђена висока видљивост модела функционисања система „Пронаћи ме“ пред домаћим и иностраним стручњацима.

У току године Центар је учествовао на 67 стручних скупова, од тога запослени у Центру су на 34 скупа имали улогу активних учесника, предавача или едукатора и учествовали у едукацији преко 2.000 стручњака из различитих области.

-100 инспектора рада је учествовало на Стручном саветовању Инспектората за рад које је одржан на Златибору у периоду од 17. до 19. септембра 2025.године на тему Закона о запошљавању странаца и подзаконских прописа у области запошљавања странаца;

један инспектор рада је у октобру 2025.године учествовао на семинару на тему „Повећање свести о трговини људима међу младима – одговорност друштва и институција“ ;

2 инспектора рада су у октобру 2025.године учествовала на семинару на тему: „Препознавање случајева трговине људима и подршка жртвама“;

инспектор рада је учествовао на састанку локалног тима за борбу против трговине људима Ниш, на тему: Припрема и организација трибине и успостављање сарадње са ГО Палилула;

5 инспектора рада је у новембру 2025.године учествовало на обуци на тему Препознавање облика трговине људима и заштите жртава, на скуповима који су одржани у Београду и Новом Саду.

⁶⁵ Представник Министарства унутрашњих послова Републике Србије представио је конкретне методе деловања предатора и аутентичне преписке. Овај приказ послужио је као техничка и психолошка основа за разумевање критичности брзог алармирања јавности путем система за рано узбуђивање. На конференцији је истакнуто и да АИ модели олакшавају стварање штетног садржаја, због чега системи попут „Пронаћи ме“ морају бити интегрисани у шире законске оквире који прате брзину технолошких промена. Представник Министарства унутрашњих послова Републике Српске и представник Европола учествовали су у размени оперативних искустава. Презентована је неопходност повезивања полиције у региону у борби против нових облика криминала подржаних вештачком интелигенцијом, што је директно повезано са регионалном ефикасношћу система „Пронаћи ме“.

Такође, Центар је наставио сарадњу са Факултетом политичких наука Универзитета у Београду, тако да су студенти социјалног рада обављали праксу у Центру, а започета је и сарадња и са Филозофским факултетом Универзитета у Београду, тако да су праксу обављали и студенти психологије, који су усвојили бројна знања за рад са жртвама трговине људима и имали могућност да стекну јединствено искуство.

Мрежа вршњачких едукатора и тренера Црвеног крста реализовала је преко 1.000 информативних радионица, а порука о потреби заштите и мерама опреза од трговине људима пренета је до преко 25.300 особа, посебно деце и младих припадника рањивих социјално угрожених и маргинализованих група међу домаћим становништвом и мигрантима.

У току извештајног периода, специјализовану обуку за тренере похађало је 30 полазника из 20 организација Црвеног крста у градовима и општинама.

На основу Одлуке о успостављању критеријума и установљавању процеса за лиценцирање и релиценцирање тренера у програму борбе против трговине људима на националном нивоу испит за добијање лиценце за ниво сертификације „Тренер“ успешно је завршило 20 кандидата.

Црвени крст је обележио 20 година програма борбе против трговине људима састанком АТ тренера.

У циљу подизања свести деце о овој сложеној теми, на Светски дан борбе против трговине људима, 30. јула 2025. године, едукатори Црвеног крста Крагујевац реализовали су и информативну радионицу „Миша и Маша“ са малишанима предшколског узраста

Поводом обележавања Европског дана борбе против трговине људима, 18. октобра, чак 30 организација Црвеног крста из различитих делова Србије активно се укључило у реализацију бројних едукативних и превентивних активности у својим локалним заједницама. Конкретније, организована је информативна радионица за ученике нижих и виших разреда као и подела едукативног материјала на неколико јавних места у граду и на пунктовима где се дели топли оброк корисницима Програма Народне кухиње који су посебно рањива популација.

7.8 Медијско извештавање о трговини људима

Удружење Астра је током 2025. године наставило континуирано праћење и анализу медијских садржаја који се односе на проблем трговине људима, укључујући жртве трговине људима, Анализа медијског садржаја за 2025. годину је објављена под насловом „Невидљиве жртве у истакнутим насловима – Како потрага за пажњом обликује наратив о трговини људима.“ која је обухватила штампане, електронске и онлајн медије. Укупно је анализирано 1.552 медијска прилога. Највећи удео имали су онлајн медији (79%), затим штампани (15%) и телевизијски садржаји (6%).

У оквиру квалитативне анализе праћене су форме експлоатације и тематски оквири. Најзаступљенија форма била је сексуална експлоатација (45,81%), затим опште извештавање о трговини људима (43,36%), док је радној експлоатацији посвећено 4,45% садржаја.

Удружење Астра је активности у овој области реализовала и кроз интензивну промоцију и директну дистрибуцију трећег, допуњеног издања публикације „Трговина људима – Приручник за новинаре“.

7.9 Додатне обуке за изградњу капацитета

У извештајном периоду, Управа за полицијску обуку Сектора за логистику је организовала и учествовала у обуци – стручном усавршавању о трговини људима – Обавезној теоријској настави на тему „Појам, препознавање и деловање полиције на кривично дело трговина људима“, коју је током 2025. године, похађало 24.733 полицијских службеника Министарства.

Осим наведеног, у извештајном периоду, Управа за полицијску обуку Сектора за логистику је у сарадњи са Правосудном академијом и Управом криминалистичке полиције Дирекције полиције, организовала и реализовала семинаре „Малолетни учиниоци кривичног дела и заштита малолетних лица у предистражном и кривичном поступку“ који је похађало укупно 299 полицијских службеника Министарства.

У извештајном периоду реализован је и један семинар на тему „Препознавање потенцијалних жртава трговине људима међу мигрантском популацијом“, који су током 2025. године похађала четири полицијска службеника, као и један семинар на тему „Откривање, спречавање и сузбијање трговине људима“, који је током 2025. године похађало 8 полицијских службеника.

Поред наведеног, према подацима којима располаже Управа за полицијску обуку Сектора за логистику, у току 2025. године, реализоване су и обуке ван Министарства.⁶⁶

У октобру 2025. године, у Анкари, Турска, у организацији Турске агенције за међународни развој (ТИКА) реализована је обука на тему „Борба против кријумчарења миграната, трговине људима и трговине органима и ткивима“ на којој је присуствовао један представник Одељења, као и три представника РЦГП.

У новембру 2025. године одржана је обука Канцеларије за координацију жртава трговине људима, за полицијске службенике Одељења на тему: Препознавање жртава трговине људима међу мигрантском популацијом, на којој је присуствовао један полицијски службеник Одељења за сузбијање прекограничног криминала и ирегуларних миграција.

У оквиру Општег програма стручног усавршавања државних службеника за 2025. годину Националне академије за јавну управу организована је обука на даљину на тему

⁶⁶ Борба против трговине људима и кријумчарења миграната“, коју је похађало 7 полицијских службеника.

„Основна обука о коришћењу напредних технологија и вођењу дигиталних истрага код трговине људима и кријумчарења миграната“, коју је похађало 9 полицијских службеника;

„Препознавање случајева трговине људима“, коју су похађала 3 полицијска службеника;

„Неуронаука у служби истраге и суђења: комуникација са жртвама трговине људима“, коју су похађала четири полицијска службеника;

„Регионална обука о напредним техникама сајбер истраге у случајевима трговине људима ради сексуалне експлоатације путем технологија у региону Западног Балкана и Украјини“, коју је похађао 1 полицијски службеник.

Унапређење превенције и сузбијања трговине људима на националном нивоу. На обуци је учествовало 28 полазника.

У оквиру Општег програма обуке запослених у јединицама локалне самоуправе за 2025. годину, у делу Секторског програма континуираног стручног усавршавања запослених у јединицама локалне самоуправе, предвиђена је обука: Унапређење превенције и сузбијања трговине људима на локалном нивоу.⁶⁷ Према подацима из централне евиденције програма стручног усавршавања, обука није спроведена. У складу са законом, за обезбеђивање средстава и спровођење обука из поменутог Секторског програма континуираног стручног усавршавања запослених у јединицама локалне самоуправе, задужене су јединице локалне самоуправе.

7.10 Информације прикупљене од удружења

У извештајном периоду, удружење Атина радило је са групама у ризику, те жртвама трговине људима, са циљем да им се омогући подршка у опоравку али и да се спречи њихова поновна експлоатација. Те активности организоване су у Атинином Реинтеграционом центру (окупационе радионице, саветовање и др.) у Бејгл социјалном предузећу (обуке за посао, програм економског оснаживања), у прихватним и центрима за азил у којима бораве лица из избегличко-мигрантске популације (путем редовних радионица оснаживања

Округли сто „Превенција сексуалне експлоатације, трговине људима и проституције у Србији“ организовало је удружење Атина⁶⁸ и окупио је 71 учесника⁶⁹.

Током извештајне године настављена је дугогодишња сарадња са Београдским универзитетом, па су и одржана два панела на Факултету политичких наука на којима су учествовале представнице Атине, као и предавање у склопу Летње школе на Факултету политичких наука, где су се студенти упознали са темом, групама у ризику, индикаторима.

Током 2025. године настављена је сарадња са основним и средњим школама широм Србије, као и са установама које раде са децом и младима у повећаном ризику, укључујући Центар за заштиту одојчади, деце и омладине Београд и Матерински дом.

Удружење Атина је током извештајног периода организовало предавања, гостујућа предавања и стручне дискусије на Факултету политичких наука и Правном факултету Универзитета у Београду.

У извештајном периоду, удружење Астра је реализовало како лиценциране, тако и нелиценциране обуке за запослене у различитим институцијама система, учествовала у

⁶⁷ Тематска област: Остваривање, заштита и унапређење људских и мањинских права, циљна група: представници Локалног тима за борбу против трговине људима (градоначелник, заменик градоначелника, чланови Градског већа, представници Вишег јавног тужилаштва, Основног јавног тужилаштва, основног суда, Апелационог суда, Националне службе за запошљавање, центра за социјални рад, комуналне полиције, инспекције рада, домова здравља, школских управа - основних и средњих школа.).

⁶⁸ Уз подршку Сталне мисије Републике Француске при Уједињеним нацијама и другим међународним организацијама у Бечу и Савета Европе.

⁶⁹ 35 учесника присуствовало је уживо, 36 онлајн.

програмима које су организовали партнери, као и одговарала на захтеве образовних установа за спровођење радионица намењених деци и младима.

Удружење Астра је крајем 2025. године реализовала информативну кампању „Кад је сумњиво, позови 116000“, са фокусом на ризике од врбовања путем интернета, укључујући grooming и друге тактике постепеног стицања поверења и контроле над децом, које могу претходити нестанцима и каснијој експлоатацији.

Група 484 је у сарадњи са партнерима из региона организовала циљану едукативно-дискусиону сесију посвећену ризицима повезаним са употребом високих технологија у кријумчарењу миграната, са посебним фокусом на препознавање и идентификацију потенцијалних жртава трговине људима у мигрантским токовима. Активност је била заснована на мултидисциплинарном приступу и методологији симулације истрага развијеној на основу стварних случајева из праксе. Учесници су били представници тужилаштва, полицијских служби и удружења из Босне и Херцеговине, Црне Горе и Србије.

Посебан сегмент сесије био је посвећен спровођењу усмерених разговора са мигрантима као важном алату за идентификацију индикатора кријумчарења миграната, трговине људима и других облика експлоатације. Овај део програма развијен је у сарадњи са Центром и обухватио је практичне приступе за препознавање потенцијалних жртава трговине људима међу различитим категоријама миграната, укључујући лица изложена радној експлоатацији и другим облицима злоупотреба.

Током сесије представљена су и искуства у развоју и коришћењу алата Smuggle Alert који су Група 484 и партнерске организације са Западног Балкана развиле за анонимно евидентирање теренских информација и ситуација које могу указивати на различите облике ризика, експлоатације и повреде права. Овај алат омогућава и систематизацију информација о новим појавним облицима ризика, укључујући обманујуће праксе запошљавања, прелазак из регуларног у нерегуларни статус, радну експлоатацију и друге ситуације које могу представљати индикаторе трговине људима.

Група 484 као један од партнера учествује у спровођењу регионалног пројекта „Укључивање у друштвене токове странаца на Западном Балкану“ – приступ социјалним и економским правима“ (ФОСТЕР).⁷⁰ У извештајном периоду, започета је израда регионалног извештаја о приступу правима странаца и механизмима заштите којима се, између осталог, мапирају и аспекти радног правног ангажовања странаца и доступних механизма заштите од различитих повреда и угрожавања права, укључујући и радну експлоатацију.

Додатно, у оквиру пројекта „Сигуран рад, снажнија заједница: Унапређивање права радника миграната“ посебна пажња посвећена је превенцији радне експлоатације, трговине људима и других облика злоупотребе којима страни радници могу бити изложени.

⁷⁰ Посебан акценат је на јачању капацитета удружења за припрему и спровођење националних и регионалних пројеката и материјала за заговарање у циљу унапређења социјалних и економских права рањивих странаца и превентивних активности ради њихове заштите. Један од циљева позива за подршку удружењима усмерен је и на питање превенције трговине људима. Националном подршком подржана је реализација пројекта три удружења од којих је један био усмерен на заштиту и указивање на ризике различитих повреда права страних радника

Група 484 је у сарадњи са Министарством за рад, запошљавање борачка и социјална питања развила вишејезични информативни и реферални пакет за стране раднике на шест језика.⁷¹ Ради обезбеђивања трајног приступа информацијама, успостављена је и посебна интернет страница намењена страним радницима. Поред тога, развијен је и преглед међународних, европских и националних стандарда у области радних миграција који је послужио као основа за израду шест протокола за пружање подршке страним радницима⁷².

Сprovedена је и јавна кампања усмерена на промоцију права страних радника – кроз активности на друштвеним мрежама остварено је више од 20.000 директно достигнутих корисника, док су објаве генерисале готово 500.000 приказа, а процењује се да је кампања путем спољног оглашавања достигла више од 200.000 грађана у Београду, Новом Саду и Нишу.

У извештајном периоду, Група 484 организовала је дискусионни форум на којем је учествовало 17 представника кључних институција и организација укључених у запошљавање, заштиту права и пружање подршке страним држављанима у Републици Србији.

У сарадњи са Унијом послодаваца Србије, Група 484 организовала је догађај посвећен подршци страним радницима на којем су разматрани изазови са којима се послодавци суочавају у раду са страним радницима као и могућности за унапређење сарадње са институцијама и удружењима које пружају подршку мигрантима.

Конференција „Нове миграционе реалности и нови ризици: Системски одговори у Србији“ у организацији Групе 484 била је посвећена новим облицима кријумчарења миграната, трговине људима и експлоатационих пракси које настају услед промена миграционих образаца и злоупотребе канала законитих миграција.

Удружење Слобода нема цену је у извештајном периоду организовало научно-стручни скуп посвећен савременим облицима трговине људима, психолошким последицама експлоатације, правним и институционалним механизмима заштите, улози медија у превенцији и трговини људима у спорту.

Поред тога, ово удружење је организовало и конференцију на тему радне експлоатације кроз родну перспективу где је посебан фокус био на раним индикаторима радне експлоатације, психолошким механизмима манипулације, безбедном запошљавању младих.

Удружење Центар за девојке спровело је две кампање о принудном просјачењу и радној експлоатацији.

⁷¹ Енглески, руски, турски, кинески, хинди, непалски језик. Пакет обухвата информације о радним правима, заштити од радне експлоатације и трговине људима, заштити од дискриминације, приступу правди, здравственој заштити и доступним сервисима подршке.

⁷² Обухватају поступање у случајевима проблема са регулисањем статуса, повреда права из радног односа, задржавања личних докумената од стране послодаваца, дискриминације, отежаног приступа здравственој заштити и осталих ситуација које могу представљати показатеље радне експлоатације или повећаног ризика од трговине људима.

7.11 Сарадња са међународним организацијама

Пројекат Савета Европе „Јачање борбе против трговине људима у Србији“ има за циљ унапређење превенције трговине људима, идентификације и заштите жртава трговине људима, кривичног гоњења и пресуда починилаца, као и унапређење приступа правним лековима за жртве трговине људима.⁷³ Пројекат пружа подршку спровођењу препорука за Србију које произлазе из процеса праћења примене Конвенције Савета Европе о борби против трговине људима, од стране Групе експерата за сузбијање трговине људима Савета Европе - GRETA, као и спровођењу Стратегије Европске уније за борбу против трговине људима 2021–2025.

Пројекат се спроводи у сарадњи са Министарством унутрашњих послова (Канцеларија за координацију активности за борбу против трговине људима, криминалистичка полиција итд.), Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања (Центар за заштиту жртава трговине људима, Инспекторат за рад), Министарством просвете, Заштитником грађана, удружењима. Пројекат сарађује и са другим партнерима, као што су тужилаштво, Правосудна академија, адвокатске коморе, синдикати итд. Током 2025. године, пројекат је наставио да успешно спроводи пружајући подршку корисницима пројекта у јачању њиховог правног, институционалног и оперативног одговора на трговину људима, у складу са препорукама GRETA и Акционим планом Републике Србије за борбу против трговине људима за период 2024–2026. године.

Посебна пажња посвећена је подршци изради Нацрта закона о спречавању и сузбијању трговине људима и заштити жртава. Нацрт је припремила мултисекторска Радна група којом је руководило Министарство унутрашњих послова, уз учешће релевантних државних институција, удружења, као и домаћих и међународних експерата. Пројекат је пружио циљану подршку кроз израду независне правне анализе усклађености нацрта закона са стандардима Савета Европе, нарочито Конвенцијом о борби против трговине људима и препорукама GRETA, као и са правним тековинама Европске уније.

Након објављивања, уз подршку пројекта „Јачање борбе против трговине људима у Србији“ Други извештај Националног известиоца преведен је на енглески језик и представљен кључним актерима у борби против трговине људима на конференцији одржаној 30. септембра 2025. године у Београду. Истовремено, спроведене су бројне

⁷³ Спроводи у оквиру заједничког програма Европске уније и Савета Европе „Horizontal Facility за Западни Балкан и Турску“, за период 2023–2026. године- заједничка иницијатива Европске уније и Савета Европе која омогућава корисницима на Западном Балкану и у Турској да испуне своје реформске агенде у области људских права, владавине права и демократије и да се ускладе са европским стандардима, што је такође приоритет у процесу проширења ЕУ. Буџет пројекта за 4 године је 1 000 000 евра. Усмерен је на јачање капацитета институција, стручњака/практичара и удружења за: побољшано праћење и извештавање о трговини људима побољшан приступ правди и правним лековима за жртве трговине људима унапређење превенције и акције против трговине децом и трговине људима у сврху радне експлоатације. И спроводи се кроз активности усмерене на: • јачање капацитета за идентификацију, истрагу и процесуирање случајева трговине људима, • унапређење одговора на потребе жртава и особа у ризику, • пружање експертизе, развој практичних алата и водича, као и размену искустава и добрих пракси, • унапређење мултисекторске сарадње између надлежних институција и удружења.

активности јачања капацитета које су унапредице знања и оперативне вештине кључних професионалаца, те омогућиле размену искуства и представљање примера добре праксе.

У циљу унапређења превенције и борбе против трговине децом, са посебним фокусом на рањивости деце из ромске заједнице, пројектни тим Савета Европе одржао је консултативни састанак са представницима Националног савета Рома и Министарства унутрашњих послова ради идентификовања кључних изазова, размене информација и дефинисања приоритета за даље активности усмерене на превенцију трговине децом у ромским заједницама. Затим је 18. септембра 2025. године организован је онлајн састанак са представницима ромских удружења, релевантних институција и организација активних у области борбе против трговине људима. Учесници су разматрали специфичне ризике којима су изложена ромска деца, укључујући ране и принудне бракове, присилно просјачење и друге облике експлоатације, као и могућности за унапређење превентивних активности на локалном нивоу. Током састанка представљене су и смернице за јавни позив за достављање предлога пројеката намењених ромским удружењима.⁷⁴

Стручни састанак у организацији Савета Европе представника Србије и Босне и Херцеговине посвећен унапређењу сарадње у борби против трговине децом окупио је представнике надлежних институција и организација са циљем јачања међуинституционалне сарадње и унапређења одговора на трговину децом, са посебним фокусом на принудно просјачење.⁷⁵ На састанку је учествовало 10 учесника из Србије⁷⁶ и 12 представника из БиХ⁷⁷.

Током извештајног периода, ИОМ је остваривао континуирану сарадњу са релевантним државним институцијама, међународним организацијама и удружењима у области идентификације, упућивања, заштите и подршке жртвама и претпостављеним жртвама трговине људима.

⁷⁴ Након објављивања јавног позива за доделу грантова за спровођење активности усмерених на превенцију трговине децом у ромским заједницама, те спроведеног поступка евалуације пристиглих предлога пројеката, два гранта додељена су удружењима: Удружење Рома Нови Бечеј и Удружење Рома жена ОСВИТ. Подржани пројекти усмерени су на смањење рањивости ромске деце на трговину људима, са посебним фокусом на превенцију раних и принудних бракова и присилног просјачења. Активности се реализују у периоду од децембра 2025. до 1. јуна 2026. године и обухватају подизање свести у заједници, информисање деце и родитеља о ризицима трговине људима, као и јачање локалних капацитета за рано препознавање и превенцију експлоатације.

⁷⁵ Посебна пажња посвећена је методама рада полиције и тужилаштва, примени протокола и смерница за откривање кривичних дела и спровођење прелиминарних истрага, категоризацији случајева, као и представљању конкретних примера из праксе, укључујући успешне моделе поступања и примере правоснажно окончаних предмета. Учесници су такође разматрали улогу рефералних механизма у идентификацији и заштити деце жртава трговине људима, доступне облике подршке и помоћи, као и статистичке показатеље и изазове у пружању адекватне заштите. Посебно је истакнута важност мултисекторског приступа, координисаног деловања свих релевантних актера и континуиране размене информација

⁷⁶ Национални координатор за борбу против трговине људима, Канцеларија за координацију активности у борби против трговине људима, Управа криминалистичке полиције Министарства унутрашњих послова, Центар за заштиту жртава трговине људима, судија Вишег суда у Београду, тужитељка Врховног јавног тужилаштва Републике Србије, Сектор за социјалну заштиту Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања РС, представници удружења Астра и Атина, Канцеларије Савета Европе у Београду.

⁷⁷ представници Министарства сигурности, Кантонални суд Тузланског кантона, Кантонално тужилаштво из Тузле, координатор за борбу против трговине људима, Министарство унутрашњих послова Републике Српске, координатор за борбу против трговине људима, Министарство унутрашњих послова Тузланског кантона, Кантонални центар за социјални рад, удружење Центар женских права Зеница, ИФС ЕММАУС.

У координацији са Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Републике Србије и Центром за заштиту жртава трговине људима, а у синергији са GIZ-ом, ИОМ Србија је организовала серију обука под називом „Препознавање случајева трговине људима и подршка жртвама“. Током 2025. године реализовано је 25 обука у различитим регионима Србије, које су омогућиле учесницима из локалних самоуправа да стекну знања о новим појавним облицима трговине људима у Србији, систему заштите жртава, као и практичне вештине за коришћење апликације и пружање подршке и помоћи.

У оквиру AVRР програма и активности заштите, сарадња је обухватала размену информација у складу са принципима поверљивости и заштите података, координацију у поступцима упућивања, процену потреба корисника, психо социјалну подршку, као и организацију безбедног повратка и реинтеграције корисника.

Током 2025. године запослени су учествовали у обукама реализованим у сарадњи са Центром за заштиту жртава трговине људима, усмереним на унапређење идентификације жртава, препознавање индикатора експлоатације и јачање међу институционалне сарадње. Сви теренски радници ангажовани у непосредном раду са корисницима прошли су наведене обуке. Тренутно је у овај вид рада укључено пет теренских радника.

У сарадњи са Канцеларијом за координацију активности у борби против трговине људима, Кабинетом министра полиције и Министарством унутрашњих послова, ИОМ Србија је 27. фебруара 2025. године у Београду организовао једнодневни хибридни догађај – радионицу под називом „Превенција трговине људима у сврху радне експлоатације“. Циљ радионице био је унапређење знања и вештина 20 стручњака из релевантних државних институција, Привредне коморе Србије, Уније послодаваца и Савеза самосталних синдиката Србије у препознавању, превенцији и сузбијању трговине људима у сврху радне експлоатације.

Током 2025. године пројекат „ЕУ подршка јачању борбе против кријумчарења миграната и трговине људима на Западном Балкану“ (EU4FAST)⁷⁸ наставио је да пружа подршку партнерским институцијама Републике Србије у спровођењу активности предвиђених Програмом за борбу против трговине људима у Републици Србији за период 2024–2029. године, као и Акционим планом (АП) за период 2024–2026. године.

Активности су реализоване у блиској сарадњи и уз активно учешће Канцеларије за координацију активности у борби против трговине људима, релевантних организационих јединица Министарства унутрашњих послова Републике Србије, укључујући Управу граничне полиције, надлежних тужилаштава, Центра за заштиту жртава трговине људима, Комесаријата за избеглице и миграције, Правосудне академије као и других релевантних институција и актера.

Током извештајног периода UNICEF је сарађивао са удружењима Инфо парк и Мрежом психосоцијалних иновација (ПИИ), као и са партнерском организацијом Црвени крст, који

⁷⁸ Пројекат „ЕУ подршка јачању борбе против кријумчарења миграната и трговине људима на Западном Балкану“ (EU4FAST) је мултидонаторски регионални пројекат који се заједнички финансира средствима Европске уније, Савезног министарства за економску сарадњу и развој Савезне Републике Немачке (BMZ), Министарства унутрашњих послова Републике Италије (IT MoI) и Министарства спољних послова Краљевине Холандије (NL MFA). Имплементациони партнери пројекта су GIZ, CIVIPOL, IT MoI и NL MFA који су истовремено потписници Мултипартнерског споразума о доприносу. Немачка савезна полиција (BPOL) и Аустријска служба криминалистичке обавештајне делатности (CIS AT) су корисници грантова GIZ-а, док је Центар за међународну правну сарадњу (CILC) корисник гранта Министарства спољних послова Краљевине Холандије

су спроводили различите радионице на тему заштите деце и/или родно заснованог насиља са децом и младима у центрима за смештај избеглица и миграната, а Инфо парк је спроводио различите радионице на тему заштите деце и родно заснованог насиља у оквиру сигурног простора у центру Београда за избеглице и мигранте који су у транзиту. У оквиру тих радионица укључивана је и тема превенције трговине људима, а поједине радионице су се бавиле искључиво темом трговине људима.

У оквиру теренског рада у центру Београда као и у пограничним деловима где су улазне и излазне тачке нелегалних прелазака граница и неформална места окупљања избеглица и миграната у којима има жена, деце укључујући и децу без пратње и раздвојену децу, партнерска организација Инфо парк је информисала људе укључујући и на тему ризика од трговине, препознавања, услуга подршке.

7.12 Активности локалних тимова

Тим за борбу против трговине људима града Крагујевца има 32 чланова.⁷⁹

У току извештајног периода спроведене су активности које су планиране Оперативним планом за борбу против трговине људима града Крагујевца.⁸⁰ Све активности Локалног тима за борбу против трговине људима током извештајног периода подржане су од стране јединице локалне самоуправе, у складу са активностима дефинисаним Оперативним планом Тима за борбу против трговине људима.

Како би борба против трговине људима била ефикаснија, Црвени крст Крагујевац, уз помоћ едукованих волонтера шири информације деци, младима и старијим суграђанима о мерама опреза. Током наведеног периода едуковани волонтери су реализовали 24 радионице за 537 деце и младих.

Локални тим за борбу против трговине људима на територији града Ниша чини 16 представника.⁸¹

⁷⁹ Чланови тима су представници: Града Крагујевца односно Градских управа, Министарства унутрашњих послова ПУ Крагујевац, Медицинских установа, Школске управе, Полицијске управе, Вишег јавног тужилаштва, Апелационог суда, Црвеног крста Крагујевац, Шумадијског управног округа, Центра за социјални рад „Солидарност“, Центра за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“, и удружења.

⁸⁰ То су активности које обухватају кампање, радионице и медијска промоција за повећање свести јавности о трговини људима, кампање у школама и локалним заједницама за подизање свести међу угроженим групама, обука професионалаца за препознавање знакова трговине људима, обезбеђивање смештаја и психолошке и правне помоћи жртвама, кампање у медијима о последицама трговине људима и важности пријављивања случајева, радионице за младе и рад са ромском популацијом, анкете и интерактивне радионице у школама за подизање свести ученика, обука волонтера за пружање прве помоћи жртвама и анализа података о трговини људима. Учешће у међународним пројектима и сарадња са партнерима, развој оперативних процедура за бржу реакцију на пријављене случајеве, акредитација програма обуке за наставнике у школама, кампање о знаковима трговине људима и безбедности на интернету, формирање истражних тимова са другим земљама за борбу против трговине људима, отварање прихватилишта за жртве и израда индивидуалних планова подршке.

⁸¹ Тим чине чланови локалне самоуправе, полиције, тужилаштва, центра за социјални рад, Црвеног крста, Сигурне куће, Инспекције рада, предшколске установе, градске општине Палилула, Дома здравља Ниш. Националне службе за запошљавање и релевантних удружења.

У оквиру Локалног тима именована је контакт особа, успостављена је структура рада и креирана је електронска адреса. Такође, Локални тим је додатно отворио канале комуникације, креирао и електронску адресу за доставу предлога, препорука, иницијатива.

Током извештајног периода, израђен је годишњи извештај у области трговине људима који је достављен Канцеларији за борбу против трговине људима, градоначелнику града Ниша, као и ресорној Градској управи за социјалну и породичну заштиту, образовање, културу и спорт.

Успостављена је сарадња и потписан је Протокол о сарадњи са општинама Нишавског округа (Сврљиг, Меровина, Гаџин Хан и Ражањ) као и са Републиком Северном Македонијом кроз представљање рада Локалног тима и учешће у телевизијском програму националне телевизије.

Локални тим Града Ниша организовао је едукативне радионице у преко 20 основних школа на градском и сеоском подручју на тему препознавања ризика трговине људима, заштити деце од дигиталног насиља и потенцијалне експлоатације на интернету. Одржана су предавања и за родитеље и наставно особље као и информисање грађана и сарадња са медијама у циљу подизања свести.

Локални тим за борбу против трговине људима у Нишу организовао је трибину на тему Невидљиви ланци – превенција и заштита деце од дигиталног насиља, трговине људима и експлоатације на интернету, а Локални тим у Крагујевцу догађај посвећен повећању свести о трговини људима међу младима. На оба догађаја присуствовало је око 150 средњошколаца и младих, као и њихових родитеља и представника система образовања.

Локални тим за борбу против трговине људима Града Кикинда има 15 чланова⁸² и у сарадњи са Центром реализовао обуку за 30 запослених у јавном сектору на тему едукације и превенције у борби против трговине људима у оквиру.⁸³

⁸² Чланови тима су представници Црвеног крста, Центра за социјални рад, Полицијска управа, Основно јавно тужилаштво, Градска управа - повереништво за избеглице и миграције, Управни севернобанатски округ – Инспекторат за рад, Дом здравља, Предшколска установа и локалне адвокатске канцеларије.

⁸³ Обуци су присуствовали Национални координатор за борбу против трговине људима, представници Канцеларије за координацију активности у борби против трговине људима, представник Комесаријата за избеглице и миграције, представници Полицијске управе Кикинда као и чланови Локалног тима. Средстава је доделио Комесаријат за избеглице и миграције у износу од 250.000 динара, а у оквиру додељеног износа урађени су промо материјали и брошуре које су подељене учесницима

7.13 Препоруке у области превенције, партнерства и сарадње

Ради унапређења стања у области, Национални извештач упућује надлежним органима следеће препоруке⁸⁴:

- Министарство информисања и телекомуникација треба да, у сарадњи са Министарством унутрашњих послова, Центром за заштиту жртава трговине људима, представницима правосудних органа, Регулаторним телом за електронске медије и медијским и новинарским удружењима, изради смернице за комуникацију са медијима у случајевима трговине људима.
- Министарство информисања и телекомуникација треба да обезбеди да превенција трговине људима остане приоритетна област конкурсног суфинансирања медијских садржаја, успостављањем посебне буџетске линије или јасно издвојене приоритетне категорије са унапред одређеним средствима, ради подршке већем броју квалитетних медијских пројеката на националном и локалном нивоу.
- Министарство информисања и телекомуникација треба да, у сарадњи са јавним медијским сервисима, Регулаторним телом за електронске медије, медијским и новинарским удружењима, Центром за заштиту жртава трговине људима и релевантним удружењима, развије и спроводи координисане медијске кампање о трговини људима и обезбеди континуиране обуке новинара, ради смањења сензационализма, заштите приватности и достојанства жртава и квалитетнијег информисања јавности.
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, у сарадњи са Републичким заводом за социјалну заштиту, треба да утврди и спроводи годишњи план редовне реализације свих релевантних акредитованих програма обука у области трговине људима, те да њихове садржаје периодично прилагођава актуелним ризицима и потребама праксе.
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања треба да успостави стабилан систем јавног финансирања лиценцираних услуга и других облика специјализоване помоћи и заштите које удружења пружају жртвама трговине људима и да обезбеди њихово учешће у планирању, спровођењу и праћењу мера подршке у оквиру Националног механизма.
- Министарство унутрашњих послова, Канцеларија за координацију активности у борби против трговине људима треба да успостави и примењује методологију за периодичну процену функционалности локалних тимова и да, на основу утврђених резултата, предузме мере за унапређење њиховог рада, пружање потребне подршке, реорганизацију или поновно активирање тимова који не функционишу.

⁸⁴ Иако по члану 19. став 2. Закона о Заштитнику грађана Заштитник грађана није овлашћен да контролише рад Народне скупштине, председника Републике, Владе, Уставног суда, судова и јавних тужилаштва, Заштитник грађана сматра да би било корисно да у духу добре сарадње наведени органи размотре његове препоруке.

- Потребно је наставити активности у циљу формирања локалног тима за борбу против трговине људима за Град Београд.
- Неопходно је наставити откривање и пријављивање злоупотребе интернет платформи и друштвених мрежа за дигитално врбовање и технолошки омогућену експлоатацију, као и да се развију циљане едукације, уз посебан фокус на лажне огласе за посао, врбовање путем емоционалне манипулације и оглашавање сексуалних услуга.
- Министарство просвете треба да обезбеди систематско и континуирано укључивање узрасно прилагођених садржаја о трговини људима, облицима врбовања, ризицима у дигиталном окружењу и механизмима пријављивања и заштите у образовне и превентивне програме за младе на целој територији Републике Србије.

8. Анекс I – Препоруке из Трећег извештаја Националног известиоца у области трговине људима

8.1 Препоруке за унапређење стања у области истраге, кривичног гоњења и процесуирања

- Министарство унутрашњих послова треба да формира сталне специјализоване тимове за спречавање и сузбијање трговине људима у свим полицијским управама.
- Министарство унутрашњих послова треба да повећа проактивно поступање у откривању и документовању кривичних дела трговине људима.
- Министарство унутрашњих послова треба да обезбеди доследну примену механизма повратног информисања између полицијских управа о поступању и исходу по прослеђеним извештајима и информацијама о сумњи на кривично дело трговине људима.
- Министарство унутрашњих послова и Центар за заштиту жртава трговине људима треба да обезбеде обављање заједничких интервјуа са претпостављеним и формално идентификованим жртвама у свим полицијским управама.
- Неопходно је обезбедити редовно и благовремено обавештавање Центра за заштиту жртава трговине људима о току и исходу кривичног поступка као и свим одлукама које могу утицати на безбедност жртве.
- Министарство унутрашњих послова и Министарство правде треба да обезбеде благовремену процену ризика по безбедност жртве, пре пуштања окривљеног или осуђеног лица из притвора или затвора, уз укључивање Центра за заштиту жртава трговине људима и других пружалаца подршке жртви.
- Неопходно је да Центар за заштиту жртава трговине људима у сарадњи са другим субјектима у оквиру Националног механизма изради смернице за рад са претпостављеним и формално идентификованим жртвама трговине људима током кривичног поступка.
- Министарство правде треба да предузме даље активности како би сваки правосудни орган који поступа у предметима трговине људима имао стални и благовремено доступни приступ аудио-видео опреми и посебно прилагођеној просторији за испитивање жртава и посебно осетљивих сведока, у сопственом простору или коришћењем капацитета другог органа или установе на унапред уређен начин.
- Министарство унутрашњих послова треба да настави са спровођењем обавезних, редовних и практично усмерених специјализованих обука за полицијске службенике који поступају у предметима трговине људима, укључујући обуке из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица, уз обухват свих полицијских управа, проверу стечених знања и праћење утицаја обука на поступање у пракси.
- Правосудна академија и Министарство унутрашњих послова треба да наставе спровођење редовних специјализованих обука за судије, јавне тужиоце и полицијске службенике о тумачењу законских обележја кривичног дела трговине људима и

његовог правилног разликовања од сродних кривичних дела, заснованих на конкретним предметима и анализи праксе.

- Потребно је да релевантни субјекти у оквиру Националног механизма израде јединствене практичне смернице за тумачење законских обележја кривичног дела трговине људима и његово разликовање од сродних кривичних дела и обезбеде праћење разлога и исхода преквалификација.
- Министарство унутрашњих послова и Правосудна академија треба да наставе са спровођењем обавезних и периодичних програма стручног усавршавања полицијских службеника, јавних тужилаца и судија о новим методама и техникама за препознавање и истрагу случајева трговине људима, укључујући дигиталне и финансијске истраге и посебне доказне радње, уз проверу стечених знања и праћење њихове примене у конкретним предметима.

8.2 Препоруке за унапређење стања у области идентификације и заштите жртава трговине људима

- Потребно је да сви субјекти у оквиру Националног механизма, прописани Законом о спречавању и сузбијању трговине људима и заштити жртава, у оквиру својих надлежности, до почетка примене Закона, обезбеде нормативне, организационе, кадровске, техничке и финансијске услове, ускладе процедуре и успоставе потребну сарадњу и размену података.
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања треба да пропише индикаторе за формалну идентификацију жртава трговине људима у року прописаном Законом о спречавању и сузбијању трговине људима и заштити жртава.
- Субјекти прелиминарне идентификације утврђени Законом о спречавању и сузбијању трговине људима и заштити жртава треба да, уз сарадњу са Центром за заштиту жртава трговине људима, донесу усклађене индикаторе за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима у роковима прописаним тим Законом.
- Центар за заштиту жртава трговине људима треба да пре почетка пуне примене Закона о спречавању и сузбијању трговине људима и заштити жртава, у сарадњи са другим субјектима у оквиру Националног механизма, изради смернице за информисање претпостављених и формално идентификованих жртава трговине људима о правима, услугама и поступцима за њихово остваривање.
- Неопходно је изградити и усвојити заједничке смернице за јасно разликовање трговине људима у циљу радне експлоатације од повреда радних права, прекршаја, превара и нерегуларног запошљавања, којима ће бити утврђени критеријуми за процену надлежности, упућивање случајева и поступање када нису утврђена обележја трговине људима, али постоје друге незаконитости.
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Инспекторат за рад треба да повећају обим проактивног деловања инспектора рада у циљу откривања случајева трговине људима.
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Инспекторат за рад треба да успоставе обавезну интерну процедуру за откривање случајева трговине људима у циљу радне експлоатације.
- Министарство унутрашњих послова треба да, у сарадњи са Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Центром за заштиту жртава трговине људима, обезбеди јединствено поступање при пријави боравка страних жртава трговине људима, укључујући случајеве у којима жртва не располаже уобичајеним доказом о адреси.
- Министарство правде треба да, у сарадњи са јединицама локалне самоуправе и Центром за заштиту жртава трговине људима, обезбеди поједностављен поступак за остваривање бесплатне правне помоћи жртвама трговине људима.
- Министарство правде и Адвокатска комора Србије треба да обезбеде доступност адвоката са посебним знањима у области трговине људима за пружање бесплатне правне помоћи жртвама, кроз континуиране специјализоване обуке и јавно доступну листу обучених адвоката.

- Правосудна академија треба да успостави формални програм континуиране едукације о начелу некажњавања, који ће обухватити судије кривичних и прекршајних судова, јавне тужиоце и судијске и јавнотужилачке помоћнике
- Министарство правде треба да оконча унапређење система СИПРЕС и обезбеди функционалан модул за означавање и праћење предмета са индикаторима трговине људима.
- Министарство здравља треба да, у сарадњи са Центром за заштиту жртава трговине људима, успостави и спроводи акредитован, редован и територијално доступан програм стручног усавршавања здравствених радника за примену индикатора и поступање са претпостављеним жртвама трговине људима.
- Министарство здравља и Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања треба да, у сарадњи са Центром за заштиту жртава трговине људима и специјализованим пружаоцима услуга, развију и континуирано спроводе специјализоване обуке за психологе, психијатре и друге стручњаке који пружају саветодавно-терапијску подршку жртвама трговине људима, посебно деци, засноване на траума-осетљивом и узрасто прилагођеном приступу.
- Министарство унутрашњих послова и Правосудна академија треба да обезбеде редовне практичне обуке полицијских службеника и јавних тужилаца за траума-осетљиво, несугестивно и узрасту прилагођено испитивање жртава трговине људима.
- Министарство просвете треба да настави континуирану едукацију запослених у систему образовања и периодично обнављање њихових знања, уз редовно праћење примене индикатора, квалитета и исхода пријава према школским управама, врстама установа и категоријама запослених.
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Центар за заштиту жртава трговине људима треба да успоставе и ставе у функцију услугу смештаја за мушкарце жртве трговине људима, уз обезбеђивање одговарајућег модела услуге.
- Министарство за бригу о породици и демографију и Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања треба да, у сарадњи са центрима за породични смештај и усвојење, центрима за социјални рад и Центром за заштиту жртава трговине људима, успоставе територијално доступну мрежу обучених хранитељских породица за децу жртве трговине људима.
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања треба да успостави обавезну процедуру за процену и управљање ризиком од трговине људима и експлоатације деце на смештају у установама социјалне заштите.
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Национална служба за запошљавање треба да, у сарадњи са Центром за заштиту жртава трговине људима, успоставе посебан програм економског оснаживања жртава трговине људима, са прилагођеним обукама, субвенционисаним запошљавањем и подршком samozapošljavanju и обезбеђеним средствима.
- Национална служба за запошљавање треба да успостави редован механизам размене података са Центром за заштиту жртава трговине људима, уз поштовање принципа

поверљивости, како би се омогућило праћење учешћа жртава у програмима подршке и ефеката мера економског оснаживања.

- Неопходно је приликом поступања у случајевима сумње на трговину људима да сви релевантни актери користе све расположиве начине за превођење, укључујући ангажовање стручних преводилаца, коришћење електронских сервиса за превођење, као и превођење на даљину, ради остваривања права и заштите жртава.

8.3 Препоруке у области превенције, партнерства и сарадње

- Министарство информисања и телекомуникација треба да, у сарадњи са Министарством унутрашњих послова, Центром за заштиту жртава трговине људима, представницима правосудних органа, Регулаторним телом за електронске медије и медијским и новинарским удружењима, изради смернице за комуникацију са медијима у случајевима трговине људима.
- Министарство информисања и телекомуникација треба да обезбеди да превенција трговине људима остане приоритетна област конкурсног суфинансирања медијских садржаја, успостављањем посебне буџетске линије или јасно издвојене приоритетне категорије са унапред опредељеним средствима, ради подршке већем броју квалитетних медијских пројеката на националном и локалном нивоу.
- Министарство информисања и телекомуникација треба да, у сарадњи са јавним медијским сервисима, Регулаторним телом за електронске медије, медијским и новинарским удружењима, Центром за заштиту жртава трговине људима и релевантним удружењима, развије и спроводи координисане медијске кампање о трговини људима и обезбеди континуиране обуке новинара, ради смањења сензационализма, заштите приватности и достојанства жртава и квалитетнијег информисања јавности.
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, у сарадњи са Републичким заводом за социјалну заштиту, треба да утврди и спроводи годишњи план редовне реализације свих релевантних акредитованих програма обука у области трговине људима, те да њихове садржаје периодично прилагођава актуелним ризицима и потребама праксе.
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања треба да успостави стабилан систем јавног финансирања лиценцираних услуга и других облика специјализоване помоћи и заштите које удружења пружају жртвама трговине људима и да обезбеди њихово учешће у планирању, спровођењу и праћењу мера подршке у оквиру Националног механизма.
- Министарство унутрашњих послова, Канцеларија за координацију активности у борби против трговине људима треба да успостави и примењује методологију за периодичну процену функционалности локалних тимова и да, на основу утврђених резултата, предузме мере за унапређење њиховог рада, пружање потребне подршке, реорганизацију или поновно активирање тимова који не функционишу.
- Потребно је наставити активности у циљу формирања локалног тима за борбу против трговине људима за Град Београд.
- Неопходно је наставити откривање и пријављивање злоупотребе интернет платформи и друштвених мрежа за дигитално врбовање и технолошки омогућену експлоатацију, као и да се развију циљане едукације, уз посебан фокус на лажне огласе за посао, врбовање путем емоционалне манипулације и оглашавање сексуалних услуга.
- Министарство просвете треба да обезбеди систематско и континуирано укључивање узрасно прилагођених садржаја о трговини људима, облицима

врбовања, ризицима у дигиталном окружењу и механизмима пријављивања и заштите у образовне и превентивне програме за младе на целој територији Републике Србије.